

หนังสือเรียนสาระการประกอบอาชีพ รายวิชาเลือก

การเลี้ยงไก่

รหัสวิชา อข02011

ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย

ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนเล่มนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
ลิขสิทธิ์เป็นของสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาเลือกวิชาการเลี้ยงไก่ไข่ รหัสวิชา อช02011 ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นไปตามหลักการและปรัชญาการศึกษานอกโรงเรียน และพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เพื่อให้การจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องใช้หนังสือเรียนที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา หนังสือเล่มนี้ได้ประมวลสาระความรู้ กิจกรรมเสริมทักษะ แบบวัดประเมินผลการเรียนรู้ไว้อย่างครบถ้วน โดยองค์ความรู้นี้ได้นำกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ นำรายละเอียดเนื้อหาสาระมาเรียบเรียงอย่างมีมาตรฐานของการจัดทำหนังสือเรียน เพื่อให้ผู้เรียน สามารถอ่านเข้าใจง่าย และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้อย่างสะดวก

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน วิชาการเลี้ยงไก่ไข่ รหัสวิชา อช02011 เล่มนี้จะเป็นสื่อที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทุกประการ

คณะผู้จัดทำ

สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	๗
คำอธิบายรายวิชา	ง
แบบทดสอบก่อนเรียน	๗
บทที่ 1 ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่	1
แผนการเรียนรู้ประจำบท	2
เรื่องที่ 1.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการตัดสินใจประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่	3
กิจกรรมที่ 1	7
บทที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่	8
แผนการเรียนรู้ประจำบท	9
เรื่องที่ 2.1 ทุน (วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงเงินที่ลงทุน)	10
เรื่องที่ 2.2 แรงงานที่ใช้	15
เรื่องที่ 2.3 สถานที่ประกอบอาชีพ	16
เรื่องที่ 2.4 สภาพแวดล้อม	17
เรื่องที่ 2.5 การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่	19
เรื่องที่ 2.6 ปฏิทินการเลี้ยงสัตว์	22
เรื่องที่ 2.7 การลงทุนและประมาณการรายได้ที่จะได้รับ	25
กิจกรรมที่ 2	28
บทที่ 3 การบริหารจัดการการเลี้ยงไก่ไข่	29
แผนการเรียนรู้ประจำบท	30
เรื่องที่ 3.1 ชนิดของพันธุ์ไก่ไข่และการคัดเลือก	32
เรื่องที่ 3.2 การจัดเตรียมพันธุ์	35
เรื่องที่ 3.3 การสร้างโรงเรือน	36
เรื่องที่ 3.4 วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้	39
เรื่องที่ 3.5 การเจริญเติบโตตามวัยต่าง ๆ	41
เรื่องที่ 3.6 การให้อาหารตามวัย	53
เรื่องที่ 3.7 การดูแลสถานที่	58
เรื่องที่ 3.8 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพสัตว์	59

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 3 เรื่องที่ 3.9 สาเหตุของการเกิดโรคและการป้องกัน	62
เรื่องที่ 3.10 เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสุขภาพ	70
กิจกรรมที่ 3	72
บทที่ 4 การจัดการการตลาดและการทำบัญชี	74
แผนการเรียนรู้ประจำบท	75
เรื่องที่ 4.1 การวิเคราะห์การตลาด	76
เรื่องที่ 4.2 ช่องทางการจำหน่าย	79
เรื่องที่ 4.3 การขายและการส่งเสริมการขาย	81
เรื่องที่ 4.4 การบรรจุหีบห่อ	83
เรื่องที่ 4.5 การกำหนดราคาขาย	85
เรื่องที่ 4.6 บัญชีทรัพย์สิน	87
เรื่องที่ 4.7 บัญชีรายรับ – รายจ่าย	88
กิจกรรมที่ 4	89
บทที่ 5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	92
แผนการเรียนรู้ประจำบท	93
เรื่องที่ 5.1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	94
กิจกรรมที่ 5	96
บทที่ 6 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ ปัญหา อุปสรรค ในการเลี้ยงไก่ไข่	97
แผนการเรียนรู้ประจำบท	98
เรื่องที่ 6.1 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ	99
เรื่องที่ 6.2 ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่	102
กิจกรรมที่ 6	107
แบบทดสอบหลังเรียน	108
เฉลยแบบทดสอบก่อน - หลังเรียน	112
บรรณานุกรม	113
คณะผู้จัดทำ	114
คณะบรรณาธิการ	115

รายละเอียดวิชา

1. คำอธิบายรายวิชา

ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่ การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ พันธุ์และการคัดเลือกพันธุ์ โรงเรือน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการเลี้ยงดู การสุขาภิบาล การจัดการการตลาด การทำบัญชี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในงานอาชีพเลี้ยงสัตว์ คุณธรรมในการประกอบอาชีพ ปัญหา อุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่

2. วัตถุประสงค์

1. มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทางและการตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง
2. มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะในอาชีพที่ตัดสินใจเลือก
3. มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม

รายชื่อบทที่

- บทที่ 1 ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่
- บทที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่
- บทที่ 3 การบริหารจัดการการเลี้ยงไก่ไข่
- บทที่ 4 การจัดการการตลาดและการทำบัญชี
- บทที่ 5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- บทที่ 6 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ และปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่

คำอธิบายรายวิชา อข02011 การเลี้ยงไก่ไข่ จำนวน 3 หน่วยกิต ระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้น/มัธยมศึกษาตอนปลาย

- มาตรฐานที่ 3.1** มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทางและการตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง
- 3.2** มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะในอาชีพที่ตัดสินใจเลือก
- 3.3** มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม

ศึกษาและฝึกทักษะเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่ การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ พันธุ์และการคัดเลือกพันธุ์ โรงเรือน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการเลี้ยงดู การสุขาภิบาล การจัดการการตลาด การทำบัญชี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในงานอาชีพเลี้ยงสัตว์ คุณธรรมในการประกอบอาชีพ ปัญหา อุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ให้มีการสำรวจสถานที่เลี้ยงไก่ไข่ กำหนดแหล่งเรียนรู้ แล้วไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ฝึกการเลี้ยงไก่ไข่และการดูแลรักษา แล้วสรุปเป็นองค์ความรู้

การวัดและประเมินผล

ประเมินจากสภาพจริง จากกระบวนการเรียนรู้

รายละเอียดคำอธิบายรายวิชา อช02011 การเลี้ยงไก่ไข่ จำนวน 3 หน่วยกิต
ระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้น/มัธยมศึกษาตอนปลาย

- มาตรฐานที่ 3.1** มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทางและการตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการและศักยภาพของตนเอง
- 3.2** มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะในอาชีพที่ตัดสินใจเลือก
- 3.3** มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรม

ที่	หัวเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวน ชั่วโมง
1	ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่	อธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ได้	วิเคราะห์ความเป็นไปได้ จากข้อมูล ดังนี้ 1. ข้อมูลตนเอง 2. ข้อมูลทางวิชาการ 3. ข้อมูลทางสังคม สิ่งแวดล้อม	6
2	ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่	อธิบายปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่ได้	1. ทุน (วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงเงินที่ลงทุน) 2. แรงงานที่ใช้ 3. สถานที่ประกอบอาชีพ 4. สภาพแวดล้อม	6
3	การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่	วางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ได้	1. การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ 2. ปฏิทินการเลี้ยงสัตว์ 3. การลงทุนและประมาณรายได้ที่จะได้รับ	9
4	พันธุ์และการคัดเลือกพันธุ์	อธิบายพันธุ์ที่ใช้และสามารถคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ได้	1. ชนิดของพันธุ์ไก่ไข่และการคัดเลือก 2. การจัดเตรียมพันธุ์	12
5	โรงเรือน วัสดุ อุปกรณ์	1. อธิบายการสร้างโรงเรือนที่เหมาะสมกับการเลี้ยงไก่ไข่ได้ 2. อธิบายวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ไข่ได้	1. การสร้างโรงเรือน 2. วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้	12

ที่	หัวเรื่อง	ตัวชี้วัด	เนื้อหา	จำนวน ชั่วโมง
6	การจัดการเลี้ยงดู	เลี้ยงดูไก่ไข่ได้	1. การเจริญเติบโตตามวัยต่าง ๆ 2. การให้อาหารตามวัย 3. การดูแลสถานที่	25
7	การสุขาภิบาล	สุขาภิบาลไก่ไข่ได้	1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพสัตว์ 2. สาเหตุของการเกิดโรคและการป้องกัน 3. การแพร่ระบาดของเชื้อโรค 4. เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสุขาภิบาล	25
8	การจัดการการตลาด	อธิบายกระบวนการตลาดได้	1. การวิเคราะห์การตลาด 2. ช่องทางการจำหน่าย 3. การขายและการส่งเสริมการขาย 4. การบรรจุหีบห่อ 5. การกำหนดราคาขาย	10
9	การทำบัญชี	ทำบัญชีการผลิตสัตว์ได้	1. บัญชีทรัพย์สิน 2. บัญชีรายรับ - รายจ่าย	6
10	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อธิบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงไก่ไข่ได้	การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3
11	คุณธรรมในการประกอบอาชีพ	อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพได้	1. ความรับผิดชอบ 2. ความซื่อสัตย์ 3. ความขยัน อดทน ฯลฯ	3
12	ปัญหา อุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่	อธิบายปัญหา และอุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่ได้	1. ปัญหาด้านกระบวนการผลิต 2. ปัญหาด้านการตลาด	3

แบบทดสอบก่อนเรียน การเลี้ยงไก่ไข่ อช02011

1. การเลี้ยงไก่ไข่ปัจจุบันข้อใดผิด
 - ก. ไก่ไข่เลี้ยงกันมากที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
 - ข. ผู้เลี้ยงจะเลี้ยงไก่ไข่เล็กบนพื้นก่อนที่จะออกไขนาน 4 - 5 เดือน
 - ค. ไข่ที่ได้จากฟาร์มไก่ไข่ทั่วไปจะเป็นไข่ไม่มีเชื้อ (fertile egg)
 - ง. ไก่ไข่จะเลี้ยงบนกรงตับเพื่อออกไข่ ระยะออกไข่จะประมาณ 15 - 18 เดือน จึงจะปลดระวาง
2. ข้อใดผิดเกี่ยวกับสภาวะการเลี้ยงไก่กระທ
 - ก. พันธุ์ไก่ระดับปู - ย่า เรียกว่า Grand Parent Stock หรือ GP ไทยนำเข้าจากต่างประเทศ
 - ข. พันธุ์ไก่ระดับพ่อแม่พันธุ์ เรียกว่า Parent Stock ไทยก็อาจจะนำเข้าจากต่างประเทศด้วย
 - ค. ไก่เนื้อ หรือ broilers ไทยก็นำเข้าจากต่างประเทศเช่นกัน
 - ง. ไทยสามารถผลิตลูกไก่เนื้อเพื่อเลี้ยงขุนได้อย่างพอเพียง
3. ข้อใดผิดเกี่ยวกับการจัดการฟาร์มไก่กระທปัจจุบัน
 - ก. ไก่มีอัตราการแลกเนื้อต่ำ คือกินอาหาร 2 กก. หรือน้อยกว่า จะสร้างเป็นน้ำหนักได้ 1 กก.
 - ข. ไก่มีระยะเวลาการเลี้ยงสั้น 5 - 7 สัปดาห์สามารถที่จะขายได้ในน้ำหนักประมาณ 1.5 - 2.0 กก.
 - ค. ผลกำไรเฉลี่ยต่อไก่ 1 ตัว จะไม่มากนัก ประมาณ 1 - 5 บาท
 - ง. เดิมส่วนใหญ่การเลี้ยงไก่จะเป็นโรงเรือนระบบปิด ต้นทุนต่ำ
4. ข้อใดผิดเกี่ยวกับการจัดการไก่โรงเรือนระบบปิดในปัจจุบัน
 - ก. เป็นระบบที่เรียกว่า evaporative cooled cell โดยที่ในโรงเรือนจะมีระบบทำความเย็นด้วยน้ำ
 - ข. ระบบ evaporative cooled cell อุณหภูมิต่ำกว่าภายนอกประมาณ 4 - 5 องศาเซลเซียส
 - ค. ในระบบ evaporative cooled cell สามารถที่จะเลี้ยงไก่ได้ 10 - 12 ตัวต่อ 1 ตร.ม.
 - ง. โรงเรือน evaporative cooled cell แต่ละหลังอาจจะเลี้ยงไก่ได้ถึง 10,000 ตัว หรือมากกว่า
5. การกกลูกไก่ควรกกเป็นเวลากี่สัปดาห์
 - ก. 1 - 2 สัปดาห์
 - ข. 2 - 3 สัปดาห์
 - ค. 3 - 4 สัปดาห์
 - ง. 4 - 5 สัปดาห์
6. ไก่พื้นเมืองตามประวัติศาสตร์ มีรายงานไว้ว่าเป็นไก่ที่มีต้นกำเนิดมาจากไก่อะไร
 - ก. ไก่บ้าน
 - ข. ไก่พันธุ์เล็กฮอร์น
 - ค. ไก่ป่าในทวีปเอเชีย
 - ง. ไก่พันธุ์เหลืองหางขาว

7. ไม้พื้นเมืองที่มีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพันธุ์โดยอาศัยพื้นฐานของอะไรเป็นหลัก
- ก. โดยมนุษย์
 - ข. ธรรมชาติ
 - ค. หลักการปรับปรุงพันธุ์
 - ง. ถูกทุกข้อ
8. พันธุ์ไม้ที่ผสมขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งบริษัทผู้ผลิตปลูกไม้พันธุ์จำหน่ายได้มีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ให้ได้ไม้พันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด
- ก. ไม้โรดโอ๊คแลนด์
 - ข. ไม้เลื้อยฮอร์น
 - ค. ไม้ไฮบริด
 - ง. ไม้ตะเคา
9. สัตว์ปีกชนิดใดที่คนไทยนิยมเลี้ยงมากที่สุด
- ก. เป็ด
 - ข. ไก่
 - ค. นกกระทา
 - ง. นกกระจอกเทศ
10. ลูกไก่อายุ 5 - 7 วัน ควรทำวัคซีนชนิดใด
- ก. อหิวาต์
 - ข. นิวคาสเซิล
 - ค. หลอดลมอักเสบ
 - ง. ลมบ้า
11. โรคนิวคาสเซิล หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าอะไร
- ก. โรคห่า
 - ข. โรคฉี่หนู
 - ค. โรคลมชัก
 - ง. โรคท้องร่วง
12. ข้อใดคือโรคไม่ติดต่อ
- ก. โรคบิด
 - ข. โรคพยาธิ
 - ค. โรคอหิวาต์
 - ง. โรคนิวคาสเซิล

13. ไก่พื้นเมืองมีอาการทางระบบหายใจและระบบประสาท คือ ไก่จะหายใจลำบาก น้ำมูกไหล หายใจดัง ชักกระตุก คอบิดเบี้ยว ขาปิกเป็นอันขาด เดินเป็นวงกลม เบื่ออาหาร และภายใน 2 - 4 วัน ไก่พื้นเมือง อาจจะตายหมด เป็นได้ทั้งไก่พื้นเมืองตัวเล็กและตัวใหญ่
- ก. โรคหลอดลมอักเสบ
 - ข. โรคฝีดาษ
 - ค. โรคนิวคาสเซิล
 - ง. โรคคอหิวน้ำ
14. ไก่พื้นเมืองจะแสดงอาการตัวร้อนจัด หายใจไม่สะดวก หงอนเหนียงเปลี่ยนเป็น สีดำคล้ำ
- ก. โรคหลอดลมอักเสบ
 - ข. โรคฝีดาษ
 - ค. โรคคอหิวน้ำ
 - ง. โรคนิวคาสเซิล
15. ฟุตแคนเดิล (Footcandle) หมายถึงอะไร
- ก. ระยะทางเป็นฟุตจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
 - ข. ระยะทางเป็นเมตรจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
 - ค. ระยะทางเป็นนิ้วจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
 - ง. ระยะทางเป็นกิโลเมตรจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
16. ลูกไก่ 1 ตัว ต้องการพื้นที่ในหอดอกลูกไก่ เท่ากับเท่าใด
- ก. 19 ตัว/ตารางเมตร
 - ข. 20 ตัว/ตารางเมตร
 - ค. 21 ตัว/ตารางเมตร
 - ง. 22 ตัว/ตารางเมตร
17. อาหารผสมที่ให้ในระยะ 0 - 6 สัปดาห์นี้ควร มีโปรตีนกี่ %
- ก. 18%
 - ข. 19%
 - ค. 20%
 - ง. 21%
18. การเลี้ยงไก่สาว อายุ 17 - 26 สัปดาห์ พื้นที่ 1 ตารางเมตร เลี้ยงไก่สาวได้กี่ตัว
- ก. 3 - 4 ตัว
 - ข. 5 - 6 ตัว
 - ค. 7 - 8 ตัว
 - ง. 8 - 9 ตัว

19. ลักษณะทั่วไปของโรงเรือนสัตว์ปีกที่ดี ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด
- ก. กันลม แดด ฝน ได้
 - ข. สามารถรักษาความสะอาดได้ง่ายไม่เป็นที่ขังน้ำ
 - ค. อากาศภายในโรงเรือนไม่จำเป็นต้องระบายถ่ายเทอากาศ
 - ง. พื้นควรเป็นพื้นซีเมนต์ จะทำให้ทำความสะอาดได้ง่ายและควรปูแปลงเป็นวัสดุรองพื้น
20. ข้อใดจัดเป็นพันธุ์ไก่พื้นเมือง
- ก. ไก่แจ้ ไก่อุ ไก่ตะเภ่า ไก่บาร์
 - ข. ไก่แจ้ ไก่อุ ไก่ตะเภ่า ไก่เบตง
 - ค. ไก่แจ้ ไก่อุ ไก่บาร์ ไก่โรตไฮร์แลนด์
 - ง. ไก่แจ้ ไก่บาร์ ไก่โรตไฮร์แลนด์ ไก่เล็กฮอร์น

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 1

ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 1 ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่

สาระสำคัญ

ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ เป็นการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ โดยอาศัยปรัชญา “การคิดเป็น” โดยการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพจากข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลทางวิชาการ และข้อมูลทางสังคมสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ต่อผู้ที่กำลังคิดและตัดสินใจจะประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ ให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

อธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

วิเคราะห์ความเป็นไปได้จากข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลตนเอง
2. ข้อมูลทางวิชาการ
3. ข้อมูลทางสังคม สิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนหน่วยที่ 1
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
4. ทำกิจกรรมท้ายบท

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนหน่วยที่ 1
2. แบบฝึกปฏิบัติ

ประเมินผล

1. การสังเกตความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ
2. การทำกิจกรรมท้ายบท

เรื่องที่ 1.1 การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการตัดสินใจประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่

การศึกษาคือกระบวนการที่ทำให้คนและสังคมเจริญงอกงาม ยิ่งเรียนยิ่งขยัน ยิ่งเรียนยิ่งอดทน ยิ่งเรียนยิ่งซื่อสัตย์ ยิ่งเรียนยิ่งมีความกตัญญู ยิ่งเรียนยิ่งรักปู่ย่าตายาย คุณปู่ย่าตายาย ไปไหนก็ดูแลซึ่งกัน และกัน บ้านเมืองก็จะมีแต่ความสุข เนื้อหาในส่วนนี้ได้รับรวบรวมสาระ แนวคิด บทความของท่าน ดร.โกวิท วรพิพัฒน์ ที่เป็นผู้ให้นิยาม คำว่า คิดเป็น "กระบวนการคิดเพื่อตัดสินใจ" โดยใช้ข้อมูล 3 ด้าน คือ ข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลทาง สังคมหรือสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการ ประชญา "คิดเป็น" มีรายละเอียดและสาระที่น่านักศึกษา การ"คิดเป็น"เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมไทย "คิดเป็น มาจากแนวคิดที่ว่า ธรรมชาติของมนุษย์ ทุกคนต้องการความสุข คนคิดเป็นจะสามารถดำรงชีวิต ให้พบความสุขได้"

มนุษย์มีจิตสำนึกที่จะใคร่ครวญ แสวงหารากเหง้าที่มาของปัญหา ความทุกข์ และพิจารณาทางเลือก และหาคำตอบต่างๆ เพื่อจะได้ตัดสินใจกระทำการหรือไม่ ในการแสวงหาคำตอบแทนที่จะยอมจำนนต่อปัญหา หรือโชคชะตา โดยกระบวนการที่จะพัฒนาการคิดเป็นให้กับบุคคลตามทฤษฎีการ "คิดเป็น" ซึ่งจะเป็นกระบวนการคิดและตัดสินใจแก้ไขปัญหาด้วยข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการ มาประกอบการตัดสินใจ

กระบวนการคิดเป็น จึงเป็นการทำให้บุคคลได้เข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ว่า ตนเองเป็นใคร และอะไรคือสิ่งที่ตนเองต้องการ รวมทั้งการเข้าใจสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่ตนเองดำรงชีวิต และสามารถนำข้อมูลวิชาการที่มีอยู่มาประกอบการคิดและตัดสินใจ โดยวิเคราะห์วิจารณ์อย่างเป็นระบบ ภายใต้หลักการเหตุผล หลักคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติจนเกิดความพึงพอใจ เป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมคิดเป็นเป็นคนดี คนเก่ง และพบกับความสุขได้ในที่สุด ศาสตราจารย์ อุ่นตา นพคุณ ได้สรุปความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับการคิดเป็น มี 4 ประการ ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจกระบวนการคิดเป็นได้อย่างชัดเจน คือ

ประการที่ 1 มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข

ประการที่ 2 การใช้ข้อมูล 3 ประเภท พร้อมกันประกอบการคิดแก้ไขปัญา

ประการที่ 3 เป็นการคิดเพื่อการตัดสินใจแก้ไขปัญา

ประการที่ 4 มนุษย์มีเสรีภาพในการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง

คิดเป็น จึงเป็นกระบวนการที่จะทำให้มนุษย์กำหนดปรัชญาในการดำรงชีวิตของตนเองในแต่ละด้านว่า ตนเองเป็นใคร ควรทำอะไร ทำทำไม ทำอย่างไร ทำเพื่อใคร ซึ่งทั้งหมดต้องเป็นสิ่งที่ตนเองต้องการ และนำกระบวนการคิดเป็นนั้นไปสู่ปรัชญาที่กำหนดให้สำเร็จ และในที่สุดก็จะสามารถนำพาชีวิตไปถึงเป้าหมายสูงสุด คือ ความสุข ซึ่งเป็นปรัชญาขั้นสูงสุดในการดำรงชีวิตมนุษย์ที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพได้

ความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับ "การคิดเป็น"

1. **มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข** ข้อตกลงเบื้องต้นของการ "คิดเป็น" คือ มนุษย์ทุกคนต้องการความสุข คือ เชื่อว่าคนเราจะมีมีความสุข เมื่อคนเราและสังคมสิ่งแวดล้อม ประสมกลมกลืนกันอย่างราบรื่น ทั้งทางวัตถุ กาย ใจ และมนุษย์จะมีความสุข เมื่อมีปัญหา ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อเกิดช่องว่างระหว่างสภาพการณ์และสิ่งที่มีอยู่จริง ปัญหาในช่วงชีวิตมนุษย์แต่ละคนเป็นเรื่องสลับซับซ้อน และเกี่ยวโยงถึงปัจจัยต่างๆ การคิดที่ใช้ข้อมูลประกอบการคิดเพื่อแก้ไขปัญา และเกิดความพึงพอใจ

2. การคิดเป็น เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหา เนื่องจากการคิดมีจุดเริ่มต้นที่ตัวปัญหา และพิจารณาไตร่ตรองถึงข้อมูล 3 ประการ คือ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการ ต่อจากนั้นก็ลงมือกระทำการ ถ้าหากกระทำการ ทำให้ปัญหาและไม่พอใจหายไป กระบวนการคิดจะยุติลง แต่ถ้าหากบุคคลยังรู้สึกไม่พอใจ ปัญหา ยังคงมีอยู่ ก็จะเริ่มกระบวนการคิดอีกครั้ง

3. การใช้ข้อมูล 3 ประเภท พร้อมกันประกอบการแก้ปัญหา ตามแนวคิดเรื่องการคิดเป็น บุคคลที่จะถือว่าเป็นคนคิดเป็น จะต้องเป็นบุคคลที่ใช้ข้อมูล 3 ประเภทไปพร้อมกันประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา การคิดที่อาศัยข้อมูลประเภทใดประเภทหนึ่งหรือสองประเภท ยังไม่ถือว่าเป็นคนคิดเป็นได้สมบูรณ์แบบข้อมูล 3 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม ข้อมูลวิชาการ

3.1 ข้อมูลตนเอง (Information of self)

ข้อมูลประเภทตนเอง ถูกกำหนดขึ้นเพราะอิทธิพลทางศาสนา ปรัชญา และจิตวิทยา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งได้สั่งสอนให้บุคคลพิจารณาและเฝ้ามองตนเอง และแก้ไขทุกข์ด้วยตนเอง มีอิทธิพลต่อการกำหนดข้อมูลประเภทนี้ การ "คิดเป็น" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายต้องการให้บุคคลใช้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ ข้อมูลในเรื่องสถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม สุขภาพอนามัย ระดับการศึกษา ความรู้ ความถนัด ทักษะ วัย เพศ และอื่นๆ ซึ่งข้อมูลประเภทนี้ต้องการให้พิจารณาจุดอ่อน จุดแข็ง ข้อดี ข้อเสียของตนเองอย่างจริงจังก่อนการตัดสินใจกระทำการสิ่งใด

ข้อมูลตนเอง มีดังนี้

1. ความรู้ทักษะดังนี้

- มีใจรักด้านการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไก่ไข่
- มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเอง อ่อนน้อมถ่อมตน มีความอดทน

เพียรพยายาม ไม่ย่อท้อ

- มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า ขายสินค้าเหมาะสมกับราคา ไม่เอาเปรียบลูกค้า
- มีความรู้พื้นฐานด้านการเลี้ยงไก่ไข่เป็นเบื้องต้น

2. แหล่งเงินทุน

- มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนคล่องตัว
- ที่ดิน อาคารสถานที่
- มีทำเลที่ตั้งโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่ที่เหมาะสม ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
- อาคาร โรงเรือนที่ถูกต้อง เพียงพอ ตามรูปแบบของการเลี้ยงไก่ไข่
- สถานที่เลี้ยงไก่ไข่สามารถดูแลรักษาความสะอาดได้ง่าย ไม่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคของไก่

3. เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์

- ทราบแหล่งจัดซื้อ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่เกี่ยวข้องได้สะดวก อยู่ใกล้พื้นที่
- มีความรู้ด้านการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง

4. ด้านลูกค้า การขนย้ายสินค้า

- สถานที่อยู่ใกล้แหล่งจำหน่าย ลูกค้า เพื่อประหยัดงบประมาณในการขนส่ง และการดูแลรักษาสภาพสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดี
- การขนส่ง การคมนาคมสะดวก เพื่อไม่ทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย ส่งผลให้เกิด

การขาดทุนได้

3.2 ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม (Information on Society and Environment)

ธรรมชาติมนุษย์เป็นสัตว์สังคมไม่ได้อยู่ตามลำพัง ข้อมูลประเภทนี้จึงถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้บุคคลใช้ความนึกคิด คำนึงถึงสิ่งที่อยู่นอกกาย คำนึงถึงผู้อื่น ชุมชน ตลอดจนสภาพแวดล้อมสังคมส่วนรวม หากบุคคลใช้ข้อมูลประเภทตนเองอย่างเดียวก็น่าจะเป็นคนเห็นแก่ตัว และเป็นคนใจแคบ ดังนั้นอิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงมีผลกระทบต่อมนุษย์เสมอ สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ประกอบด้วยปัจจัยที่แตกต่างกัน แต่ก็ส่งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ทุกคน และในทางกลับกัน การกระทำของมนุษย์ก็ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของตัวมนุษย์ด้วย ข้อมูลสังคมสิ่งแวดล้อม อาจแยกได้เป็นข้อมูลสังคมและจิตใจ เช่น พฤติกรรมของมนุษย์ ในการอยู่ในสังคมด้วยความถูกต้องเหมาะสม และข้อมูลกายภาพ เช่น ภูมิอากาศ ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

ข้อมูลสังคมและสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

- ศึกษาสภาพอากาศ สภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ว่ามีความเหมาะสมในการเลี้ยงไก่ไข่หรือไม่ เพราะแต่ละฤดู แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน และมีวิธีในการแก้ไข ปรับปรุงได้อย่างไร

- ศึกษาความต้องการของตลาด

- มีการสำรวจในท้องถิ่นมีผู้ประกอบการด้านการเลี้ยงไก่ไข่มากน้อยเท่าใด มีการติดตามราคาไก่ไข่ในท้องตลาด

- มีการสำรวจสภาพการบริโภคของคนในชุมชน พื้นที่

- โอกาสความเป็นไปได้ในการขยายธุรกิจเพิ่มมากขึ้นได้หรือไม่

- ส่วนแบ่งการตลาดเมื่อมีกำไรจากการทำธุรกิจ ร้อยละ เท่าไร คำนวณค่าต่อการลงทุนหรือไม่

3.3 ข้อมูลวิชาการ (Technical or Book Knowledge)

ในความหมายของการคิดเป็น หมายถึง ข้อมูลและความรู้อันมหาศาลที่มนุษย์เราได้สะสมรวบรวมไว้เป็นเนื้อหาวิชาต่างๆ เป็นหลักสูตร เป็นศาสตร์ แนวคิดเรื่องการคิดเป็น ตระหนักว่าบุคคลนั้นถึงแม้ว่าจะเข้าใจตนเอง เข้าใจสังคมสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดีก็ตาม แต่ถ้าขาดข้อมูลทางวิชาการไป อาจจะเสียเปรียบผู้อื่นในการดำรงชีวิตและการแก้ปัญหา เพราะว่าในปัจจุบันนี้โลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์และสังคมถูกเปลี่ยนเพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ดังนั้นมนุษย์จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความรู้และข้อมูลทางวิชาการมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อให้ได้คำตอบที่ดีที่สุดในการดำรงชีวิต จากความเชื่อพื้นฐานเรื่องการใช้ข้อมูล 3 ประเภทพร้อมกันประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหา เป็นลักษณะเด่นของเรื่อง "คิดเป็น" การกำหนดให้ใช้ข้อมูลประเภทต่างๆ วิเคราะห์และหาหนทางแก้ปัญหา และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการใช้ข้อมูลพิจารณาปัญหาจากจุดยืนหรือมิติเดียว

ข้อมูลด้านวิชาการ มีดังนี้

- มีความรู้ด้านการเลี้ยงไก่ไข่เป็นอย่างดี

- รู้จักศึกษาค้นคว้า สอบถามผู้รู้ด้านการเลี้ยงไก่ไข่ที่ประสบความสำเร็จมาพอสสมควร

- มีความรู้รอบด้านในการเลี้ยงไก่ไข่ เช่น พันธุ์ วิธีการเลี้ยง การป้องกันและรักษาโรคที่เกิด

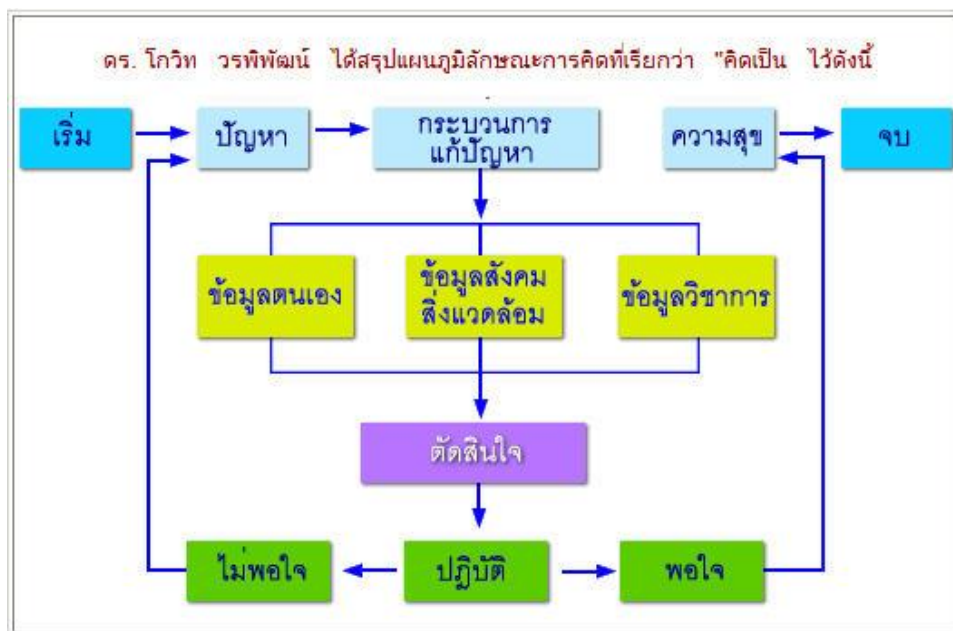
จากไก่ไข่

- มีการทำวิจัยด้านการพัฒนาสายพันธุ์ การเพิ่มยอดจำหน่าย หรือเพิ่มจำนวนผลผลิตให้มากขึ้น หรือต้านทานโรคได้มากขึ้น

- การคัดแยกพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ไก่ไข่

- การผลิตอาหารไก่เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต

4. เสรีและอำนาจการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตตนเอง ความเชื่อพื้นฐานข้อนี้มาจากคำสั่งสอนของพุทธศาสตร์โดยตรง และปรัชญาการศึกษาสำนักมนุษยนิยม คือพุทธศาสนาสอนว่า ปัญหาหรือความทุกข์ของมนุษย์เกิดขึ้นตามกระบวนการแห่งเหตุผล และทุกข์หรือปัญหาของมนุษย์เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ พร้อมทั้งได้ให้วิธีแก้ไขด้วย อริยสัจ 4

กล่าวโดยสรุป ความเชื่อพื้นฐานของการ "คิดเป็น" มาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่ว่าสิ่งที่ปรารถนา คือ ความสุข และมนุษย์เราจะมีความสุขที่สุดเมื่อตนเอง และสังคม สิ่งแวดล้อม กลมกลืนกัน อย่างราบรื่น ทั้งด้านวัตถุ กาย และใจ การที่มนุษย์เรากระทำได้อย่างนั้น แต่อาจทำให้ตนเอง และสิ่งแวดล้อม ประสมกลมกลืนกันได้เท่าที่แต่ละคน หรือกลุ่มคนจะสามารถทำได้ โดยกระทำได้ต่อไปนี้

1. ปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม
2. ปรับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเรา
3. ปรับปรุงทั้งตัวเราและสังคมสิ่งแวดล้อม ทั้งสองด้านให้ประสมกลมกลืนกัน
4. หลีกสังคมและสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ไปสู่สังคมสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่เหมาะสมกับตน

บุคคลที่จะสามารถดำเนินการข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อเพื่อตนเองและสังคมสิ่งแวดล้อม ประสมกลมกลืนกัน เพื่อตนเองจะได้มีความสุขนั้น บุคคลผู้นั้นต้อง "คิดเป็น" เพราะการคิดเป็นการทำให้บุคคลสามารถแก้ไขปัญหาได้ บุคคลที่มีแต่ความจำ ย่อมไม่สามารถดำเนินการตามข้อใดข้อหนึ่งใน 4 ข้อได้ คนที่ทำได้เช่นนี้ได้ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถคิดแก้ปัญหา สามารถรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ และรู้จักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้น

กิจกรรมที่ 1 ช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่

คำสั่ง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักศึกษาอธิบายช่องทางและการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่มาพอสังเขป

จังหวัดเชียงใหม่

2. คิดเป็น คืออะไร

สำนักงาน กศน.

บทที่ 2

ปัจจัยที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ไข่

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่

สาระสำคัญ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งประกอบด้วย ทุน(วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงเงินลงทุน) แรงงาน สถานที่ประกอบอาชีพ สภาพแวดล้อม การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ ปฏิทินการเลี้ยงสัตว์ การลงทุน และประมาณรายได้ที่จะได้รับ ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่ผู้สนใจจะประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ควรมีก่อนการตัดสินใจตัดสินใจประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ไข่ได้
2. วางแผนการเลี้ยงไก่ไข่ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ทุน (วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงเงินที่ลงทุน)
2. แรงงานที่ใช้
3. สถานที่ประกอบอาชีพ
4. สภาพแวดล้อม
5. การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่
6. ปฏิทินการเลี้ยงสัตว์
7. การลงทุนและประมาณการรายได้ที่จะได้รับ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนหน่วยที่ 2
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
4. ทำกิจกรรมท้ายบท

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนหน่วยที่ 2
2. แบบฝึกปฏิบัติ

ประเมินผล

1. การสังเกตความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ
2. การทำกิจกรรมท้ายบท

เรื่องที่ 2.1 ทุน(วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงเงินที่ลงทุน)

ทุน คือสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานของการประกอบอาชีพใหม่ โดยจะต้องวางแผนและแนวทางการดำเนินธุรกิจไว้ล่วงหน้า เพื่อที่จะทราบว่าต้องใช้เงินทุนประมาณเท่าไรบางอาชีพใช้เงินทุนน้อยปัญหาย่อมมีน้อย แต่ถ้าเป็นอาชีพที่ต้องใช้เงินทุนมากจะต้องพิจารณาว่ามีทุนเพียงพอหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นปัญหาใหญ่ถ้าไม่พอจะหาแหล่งเงินทุนจากที่ใด อาจจะได้จากเงินเก็บออมหรือจากการกู้ยืมจากธนาคาร หรือสถาบันการเงินอื่นๆ อย่างไรก็ตามในระยะแรกไม่ควรลงทุนจนหมดเงินเก็บออม หรือลงทุนมากเกินไป การลงทุนการเลี้ยงไก่ไข่สิ่งจำเป็นที่จะต้องลงทุนประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงเงินที่ลงทุน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่

วัสดุ อุปกรณ์

การเลี้ยงไก่เป็นอาชีพหรือการค้าจำเป็นที่ต้องมีอุปกรณ์การเลี้ยงที่จำเป็นและสำคัญ จะมีความแตกต่างกันบ้างทั้งขนาดและปริมาณ แต่จะต้องจัดให้มีจำนวนที่เหมาะสมกับขนาดของโรงเรือนและจำนวนไก่ที่เลี้ยง สำหรับอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ที่สำคัญนับตั้งแต่ระยะกลูกไก่จนถึงระยะให้ไข่ดังนี้

1. ภาชนะในการให้อาหาร ควรเลือกใช้ภาชนะให้อาหารที่มีคุณภาพดี โดยในการเลือกนั้นให้พิจารณาชนิด ขนาด และจำนวนที่เหมาะสมกับจำนวนไก่ที่เลี้ยง สำหรับภาชนะที่ให้อาหารไก่แบบออกเป็น 4 ชนิดคือ

1) รางอาหาร อาจทำด้วยไม้ สังกะสี เอสลอน หรือพลาสติก ทำเป็นรางยาวให้ไก่ยืนกินได้ข้างเดียวหรือสองข้าง ที่มีจำหน่ายโดยทั่วไปมี 2 ขนาด คือ ขนาดเล็กสำหรับลูกไก่ และขนาดใหญ่ใช้กับไก่อายุประมาณ 2 สัปดาห์ขึ้นไป นอกจากนี้รางอาหารอาจทำจากกล่องไม้ไผ่ที่มีขนาดใหญ่แทนก็ได้

2) ถังอาหารทำด้วยเอสลอนหรือพลาสติกเป็นแบบถังแขวนมีขนาดเดียวเป็นมาตรฐาน มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 16 นิ้ว มีเส้นรอบวงประมาณ 50 นิ้ว หลังจากลูกไก่อายุได้ 15 วัน อาจใช้ถังอาหารแบบแขวนได้ และให้อาหารด้วยถังตลอดไป การให้อาหารด้วยการใช้ถังแขวนนี้ต้องปรับให้อยู่ในระดับเดียวกับหลังไก่หรือต่ำกว่าหลังไก่เล็กน้อย อาหารจะไหลลงจานล่างได้โดยอัตโนมัติ และควรเขย่าถังบ่อยๆ เพื่อไม่ให้อาหารติดค้างอยู่ภายในถัง

3) ถาดอาหารมีลักษณะแบบกว้าง ลูกไก่สามารถมองเห็นอาหารได้ง่าย และเข้าออกเพื่อกินอาหารได้สะดวก เหมาะสำหรับใช้กับลูกไก่ ซึ่งถาดอาหารขนาด 48 x 72 x 6.5 เซนติเมตร แล้วเอากระดาดคันกลางออก ฝากช่อง 1 ฝา ใช้กับลูกไก่ได้ 100 ตัว หรืออาจจะใช้กระดาดหนังสือพิมพ์หรือถาดอื่นๆ ที่มีลักษณะแบนๆ กว้างๆ ก็ได้ วางไว้ใต้เครื่องกลูกไก่เพื่อหัดให้ลูกไก่กินอาหารเป็นเร็วขึ้น

4) ภาชนะให้อาหารแบบอัตโนมัติการเลี้ยงไก่เป็นการค้าบางแห่งจะใช้รางอาหารอัตโนมัติ เพราะจะประหยัดแรงงานได้มากและไก่จะได้กินอาหารใหม่อยู่ตลอดเวลา แต่การลงทุนครั้งแรกจะสูง แต่ในระยะยาวจะถูกกว่า การใช้รางอาหารอัตโนมัตินี้จะต้องระมัดระวังเรื่องไฟฟ้าเสียควรมีเครื่องปั่นไฟฟ้าสำรองไว้ด้วย มิเช่นนั้นแล้วรางอาหารจะไม่ทำงานและไก่ไม่มีอาหารกิน

2. ภาชนะให้น้ำ ที่ดีควรเป็นภาชนะที่สามารถรักษาให้น้ำสะอาดและเย็นอยู่เสมอ สะดวกในการล้างทำความสะอาดภาชนะให้น้ำสำหรับลูกไก่ในระยะ 2 - 3 วันแรกจะต้องจัดเป็นพิเศษให้ลูกไก่สามารถมองเห็นได้ง่ายและกินได้สะดวก ภาชนะที่ให้น้ำสามารถแบ่งได้หลายประเภท ดังนี้

1) รังน้ำเอสลอน รังน้ำแบบนี้มีความยาวไม่จำกัด มีก๊อกลอยน้ำลงรางอยู่ทางหัวราง และมีก๊อกลอยน้ำทั้งอยู่ที่ท้ายราง เป็นอุปกรณ์ให้น้ำที่ทำความสะอาดง่าย การเลี้ยงลูกไก่อายุ 1 - 3 สัปดาห์ ถ้าใช้รางน้ำที่เข้าไปกินได้ด้านเดียวควรใช้รางยาว 2 - 2.5 ฟุต ต่อลูกไก่ 100 ตัว ส่วนไก่อายุ 3 สัปดาห์ขึ้นไป ให้เพิ่มความยาวขึ้นอีก 3 เท่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูร้อนควรเพิ่มขึ้นอีก สำหรับไก่ระยะให้ไข่ควรให้มีเนื้อที่รางประมาณ 1 นิ้วต่อไก่ 1 ตัว

2) รังน้ำอัตโนมัติ มีทั้งแบบตั้งและแบบแขวน โดยทั้ง 2 แบบจะมีวาล์วเป็นตัวควบคุมระดับน้ำ ซึ่งจะสัมพันธ์กับปริมาณน้ำที่มีอยู่ในราง มีความยาว 8 ฟุต (96 นิ้ว) เมื่อคิดความยาว 2 ด้าน จะได้เนื้อที่ให้น้ำยาว 16 ฟุต (192 นิ้ว) สามารถให้น้ำไก่ได้ประมาณ 200 ตัว

3) ถังน้ำอัตโนมัติ ถังแบบนี้มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 15 นิ้ว ซึ่งถังน้ำอัตโนมัติ 1 ถัง สามารถใช้เลี้ยงไก่ได้ 45 ตัว

4) ให้น้ำแบบถ้วยน้ำหรือจุ่มน้ำถ้าเลี้ยงไก่แบบปล่อยพื้นสามารถใช้เลี้ยงไก่ได้ 10 - 12 ตัว/อัน แต่ถ้าเลี้ยงแบบกรงตบใช้เลี้ยงไก่ได้ 2 - 4 ตัว/อัน

5) กระบุงน้ำหรือขวดน้ำคว่ำ เป็นภาชนะที่นิยมใช้กันมาก เพราะใช้สะดวก มีจำหน่ายอยู่ทั่วไป ราคาไม่แพง มีหลายขนาดให้เลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม และสามารถรักษาความสะอาดของน้ำได้ดี แต่เกษตรกรก็ต้องทำความสะอาดและเปลี่ยนน้ำใหม่ทุกวัน

3. วัสดุรองพื้นคอก หมายถึง วัสดุที่ใช้รองพื้นคอกเพื่อให้ไก่ในคอกสะอาดและอยู่ได้สบาย คุณสมบัติของวัสดุที่ดี ต้องมีความสามารถในการดูดซับความชื้นจากพื้นคอกได้ดี ดูดความชื้นจากอากาศได้ดี มีลักษณะค่อนข้างหยาบ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการจับกันเป็นก้อน ไม่ใหญ่จนเกินไปหรือละเอียดจนเป็นฝุ่น ไม่อัดแน่นง่าย มีความหลวมอยู่ตลอดเวลา ไม่เป็นฝุ่นและขึ้นราง่าย ความความชื้นได้ดีและแห้งอย่างรวดเร็ว และที่สำคัญวัสดุนั้นควรเป็นวัสดุที่ใหม่ ไม่ควรใช้วัสดุรองพื้นที่ผ่านการฉีดยาฆ่าแมลง เพราะจะเป็นอันตรายต่อไก่วัสดุรองพื้นที่เหมาะสำหรับใช้ในประเทศไทยและนิยมใช้กันทั่วไป ได้แก่ แกลบ ชี้กบ ชี้เลื่อย ขานอ้อย ฟางข้าว ชังข้าวโพด ต้นข้าวโพด เปลือกฝ้าย เปลือกถั่วลิสง เปลือกไม้และทราย ถ้าใช้แกลบควรมีฟางข้าวโรยหน้าบางๆ เพื่อป้องกันไก่คุ้ยแกลบลงไปเ็นรางน้ำและรางอาหาร

4. ฝ้าม่านกันลม ในระยะกกลูกไก่บริเวณรอบๆ คอกมีฝ้าม่านไว้เพื่อป้องกันลมพัดแรงโดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว การปิดฝ้าม่านจะทำให้อุณหภูมิภายในโรงเรือนและอุณหภูมิใต้เครื่องกกอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงอย่างรวดเร็ว สำหรับการกกลูกไก่ในฤดูร้อน ควรเปิดม่านขึ้นเล็กน้อยในเวลากลางวัน เพื่อให้ลมพัดผ่านภายในโรงเรือน และปิดม่านในตอนเย็นโดยทั่วไปฝ้าม่านที่ใช้ปิดด้านข้างโรงเรือนทำจากพลาสติกหรือพีวีซีที่ผสม UV protect เพื่อไม่ให้ฝ้าม่านกรอบเมื่อถูกแสงแดดนานๆ หรือผู้เลี้ยงอาจดัดแปลงใช้กระสอบมาทำเป็นม่านกันลมก็ได้ ส่วนขนาดของม่านจะต้องกว้างพอที่จะปิดด้านข้างโรงเรือนให้สนิท และต้องไม่มีรูรั่วด้วย การติดต่อกันม่านจะใช้รอกดึงจากด้านล่างขึ้นข้างบนโดยใช้ลวดสลิงเป็นแกนนำ

5. คอนนอน การเลี้ยงไก่แบบปล่อยพื้นโดยเฉพาะในระยะไก่สาว มีความจำเป็นจะต้องทำคอนนอนสำหรับให้ไก่ได้นอนและยังช่วยให้ไก่เย็นสบาย ไม่ร้อนอบอ้าวเหมือนอยู่บนพื้นคอก ส่วนการเลี้ยงไก่แบบกรงตบคอนนอนคอนนอนอาจจะทำขึ้นเป็นคอนนอนโดยเฉพาะ โดยใช้ไม้ขนาด 1 x 4 นิ้ว หรือ 1 x 3 นิ้ว หรือ 2 x 3 นิ้ว หรือ 2 x 2 นิ้ว ก็ได้ ส่วนความยาวตามความต้องการ ลบเหลี่ยมไม้ให้กลมเพื่อให้ไก่เกาะได้สะดวกและไม่เป็นอันตรายต่อเท้าและอกไก่ โดยวางเอาด้านแคบขึ้นวางห่างกันประมาณ 33 - 41 เซนติเมตร

ให้มีเนื้อที่คอนนอน 10 - 15 เซนติเมตร ต่อตัวสำหรับไก่สาว และ 18 - 20 เซนติเมตร สำหรับไก่ไข่ได้คอนนอน และด้านข้างต้องบุด้วยลวดตาข่ายเพื่อป้องกันไม่ให้ไก่เข้าไปเชยอุจจาระใต้คอนนอน ควรอยู่ติดข้างฝาด้านใด ด้านหนึ่งของโรงเรือน ในระยะไก่สาวควรลดระดับด้านหน้าของคอนนอนลงให้ต่ำพอที่ไก่จะขึ้นเกาะคอนได้สะดวก เมื่อไก่โตขึ้นค่อยยกระดับขึ้นให้สูงกว่าระดับปกติประมาณ 75 เซนติเมตร

6. รังไข่ รังไข่ที่ดีต้องมีขนาดกว้างพอ สามารถเคลื่อนย้ายได้ทำความสะอาดได้ง่าย มีการระบายอากาศได้ดี เย็น ภายในมีความมืดพอ และวางอยู่ในที่มีความเหมาะสมภายในโรงเรือนหรือไก่ไข่ รังไข่อาจจะทำด้วยไม้หรือสังกะสี รังไข่ทำด้วยไม้อาจจะมีปัญหาเรื่องการทำความสะอาด และจะเป็นที่อาศัยของไรแดง รังไข่ที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป มีดังนี้

1) รังไข่เดี่ยวเป็นรังไข่ที่ใช้กันทั่วไปในประเทศมีลักษณะเป็นแถวยาว แถวละ 4 - 6 ช่อง แต่ละช่องมีขนาดกว้าง 25 - 30 เซนติเมตร สูง 30 - 35 เซนติเมตร ด้านหน้าเปิดมีขอบสูงจากพื้นรังไข่ ประมาณ 8 - 10 เซนติเมตร เพื่อป้องกันไข่และสิ่งรองรังไข่หลุดออกมาจากรังไข่ ด้านหลังอาจมีการปิดด้วยลวดตาข่ายห่าง เพื่อช่วยให้มีการระบายอากาศได้ดีขึ้น ด้านหน้ารังไข่ควรมีคอนให้ไก่เกาะเพื่อเข้าไปไข่ในรังได้สะดวก คอนเกาะหน้ารังไข่ รังไข่อาจวางเรียงเป็นแถวชั้นเดียวหรือวางซ้อนกันเป็นชั้นๆ 2 - 3 ชั้น โดยให้ชั้นล่างสูงจากพื้นคอก ประมาณ 45 เซนติเมตร ส่วนหลังคาของรังไข่ชั้นบนสุด ควรให้ลาดชันหรือมีลวดตาข่ายปิดกัน เพื่อป้องกันไก่บินขึ้นไปเกาะและนอนในเวลากลางคืน อัตราส่วนรังไข่ 1 รังต่อแม่ไก่ 4 - 5 ตัว

2) รังไข่รวม รังไข่รวมมีลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมกว้างประมาณ 50 - 60 เซนติเมตร ยาวประมาณ 150 - 200 เซนติเมตร พื้นรังไข่อาจทำด้วยตาข่ายตาถี่และแข็งแรงหรือไม้กระดาน แล้วบุด้วยวัสดุ รองรังข้างในไม่กันเป็นช่อง มีทางเข้า - ออกด้านหัวและท้ายรังไข่รวม 1 รังเพียงพอสำหรับแม่ไก่ 50 - 60 ตัว รังไข่รวมนี้ไก่จะเข้าไปไข่พร้อมๆ กันครั้งละหลายๆ ตัวได้ แต่รังไข่แบบนี้ไม่ค่อยเหมาะสมสำหรับประเทศไทยเพราะอากาศร้อน การระบายอากาศภายในรังไข่ไม่ดี

เครื่องมือ เครื่องจักร

1. เครื่องกกและส่วนประกอบ เป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญมากในการเลี้ยงลูกไก่ ทำหน้าที่ให้ความอบอุ่นแทนแม่ไก่ในขณะที่ลูกไก่อังเล็กอยู่ ที่นิยมใช้ในปัจจุบันมี 2 ชนิด คือ เครื่องกกแบบใช้แก๊สและเครื่องกกแบบใช้ไฟฟ้า

1) เครื่องกกแบบใช้แก๊ส เป็นเครื่องกกที่กำลังเป็นที่นิยมในฟาร์มขนาดใหญ่ เพราะประหยัดกว่าแบบใช้ไฟฟ้า มีขนาดเล็ก น้ำหนักเบา สะดวกในการปฏิบัติงาน และวัสดุรองพื้นจะแห้งดีกว่าเครื่องกกแบบใช้ไฟฟ้า เครื่องกกแบบนี้ประกอบด้วยถังบรรจุแก๊สหุงต้ม ท่อนำแก๊ส และตัวรังผึ้งหรือแผ่นรับความร้อนสำหรับให้ความร้อนในการกก ใช้ได้ดีและไม่เกิดปัญหาเรื่องกระแสไฟฟ้าดับ เพราะแหล่งความร้อนที่ใช้กกลูกไก่ได้จากแก๊สหุงต้ม ซึ่งรังผึ้งอันหนึ่งจะกกลูกไก่ได้ประมาณ 500 ตัว เครื่องกกแบบใช้แก๊สที่นิยมใช้ในปัจจุบัน มี 2 แบบ คือ

1.1) เครื่องกกแบบแก๊สฟาสี มีลักษณะรูปทรงคล้ายฟาสีซึ่งจะเหมือนกับเครื่องกกไฟฟ้าแบบใช้ขดลวดให้ความร้อน แต่ส่วนประกอบและระบบการทำงานต่างกัน มีทั้งแบบที่ทำด้วยสังกะสีและอลูมิเนียม อาจเป็นแบบแขวนกับเพดานที่สามารถปรับให้สูงต่ำได้ตามต้องการหรือแบบตั้งที่สามารถปรับให้สูงต่ำได้และยกออกจากบริเวณที่กกได้เมื่อไม่ต้องการใช้ โดยทั่วไปมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1.2 - 1.5 เมตร สามารถกกลูกไก่ได้ประมาณ 500 ตัว

1.2) เครื่องกกแบบเอสบีเอ็ม (SBM) เป็นเครื่องกกแก๊สแบบใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูง ประหยัดและปลอดภัยกว่าเครื่องกกแบบอื่นๆ โดยใช้หลักการแผ่ความร้อนด้วยวิธีการแผ่รังสี ตัวเครื่องกกทำด้วยโลหะสแตนเลส การติดตั้งโดยแขวนให้สูงจากพื้นประมาณ 1.2 - 1.5 เมตร โดยการใช้โซ่ขนาดเล็กลงเป็นตัวผูกยึดและติดตั้งให้เอียงทำมุมกับพื้น 20 องศา เพื่อให้ความร้อนลอยออกจากหัวเครื่องกกได้สะดวกและอากาศเสียระบายออกได้สะดวก

2) เครื่องกกแบบใช้ไฟฟ้า เครื่องกกแบบนี้ใช้ความร้อนจากหลอดไฟขนาด 40 - 100 แสงเทียน หรือหลอดอินฟาเรด หรืออาจเป็นแบบขดลวดที่ใช้กับเครื่องกกแบบไฟฟ้าเป็นแหล่งความร้อน ซึ่งมีความทนทาน และการใช้งานสะดวก นอกจากนั้นยังสามารถติดตั้งเครื่องควบคุมอุณหภูมิ (Thermostat) ได้ด้วย

2.1) แผงกั้นเครื่องกกหรือแผงล้อมกก ในการกกลูกไก่จำเป็นต้องมีแผงล้อมกกให้ลูกไก่อยู่ในบริเวณที่จำกัด เพื่อรับความอบอุ่นจากเครื่องกกอย่างเพียงพอ หากไม่มีแผงล้อมกกลูกไก่จะเดินไปไกลไม่มีจุดหมาย ทำให้การดื่มน้ำและการกินอาหารไม่เพียงพอและไม่ได้รับความอบอุ่นที่เพียงพอลักษณะของแผงล้อมกกอาจทำด้วยไม้กระดาน ไม้ไผ่สานที่เรียกว่า เสียม ยาว 8 - 12 เมตร หรือทำด้วยสังกะสีแผ่นเรียบยาวแผ่นละประมาณ 1.20 เมตร ส่วนความสูงของแผงล้อมกกประมาณ 50 - 60 เซนติเมตร การต่อแผ่นสังกะสีของแผงล้อมกกเข้าด้วยกันควรต่ออย่างหนาแน่น เพื่อป้องกันมิให้ลมพัดลูกไก่

2.2) สิ่งรองพื้นกก ในการกกลูกไก่ไม่ว่าจะกกบนพื้นคอนกรีตหรือพื้นลวดก็ตามจำเป็นต้องมีสิ่งรองพื้น ถ้าเป็นพื้นลวดควรใช้กระดานที่มีพื้นหยาบหรือกระสอบป่านปูใต้เครื่องกกประมาณ 1 สัปดาห์ เมื่อลูกไก่แข็งแรงดีแล้วจึงเอาออก ส่วนการกกลูกไก่บนพื้นคอนกรีตสิ่งรองพื้นที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ได้แก่ แกลบ ขี้กบ ขี้เลื่อย ฟางข้าว เป็นต้น

2. อุปกรณ์การให้แสงสว่าง เนื่องจากแสงสว่างมีความจำเป็นต่อการมองเห็นของไก่ ไม่ว่าเวลาใดกินอาหาร กินน้ำหรืออื่นๆ นอกจากนี้แสงยังมีความสำคัญต่อการให้ไข่ของไก่ด้วย ดังนั้นภายในโรงเรือนเลี้ยงไก่จะต้องมีอุปกรณ์การให้แสงสว่างอย่างเพียงพอ โดยทั่วไปนิยมติดตั้งหลอดไฟ สำหรับหลอดไฟที่นิยมใช้กันมากก็คือ หลอดกลมธรรมดาและหลอดฟลูออเรสเซนต์

1) หลอดกลมธรรมดา ไส้ของหลอดแบบนี้จะเป็นพวกแร่ทั้งสแตนและหลอดควอร์ท คุณสมบัติของหลอดประเภทนี้มีประสิทธิภาพการให้แสงต่ำ อายุการใช้งานสั้นกว่าหลอดชนิดหนึ่งคือ ประมาณ 750 - 1,000 ชั่วโมง ราคาติดตั้งต่อหลอดอาจจะถูก ง่ายต่อการติดตั้ง แต่ต้องติดตั้งหลายหลอดเพื่อให้แสงเท่ากับหลอดชนิดอื่น แต่ความสม่ำเสมอของแสงจะดีกว่าเพราะหลอดวางกระจายภายในโรงเรือนดีกว่า ต้องใช้โປ้สะท้อนแสงช่วยเพื่อให้ความเข้มของแสงดีขึ้น และเสียค่ากระแสไฟฟ้ามากกว่าหลอดชนิดอื่น เมื่อเทียบกับความเข้มของแสงเท่ากัน

2) หลอดฟลูออเรสเซนต์มีลักษณะเป็นหลอดกลมยาว หลอดชนิดนี้มีประสิทธิภาพกว่าให้แสงสว่างมากกว่าหลอดแพ่งกว่าหลอดกลมธรรมดาเฉลี่ยประมาณ 3 - 4 เท่า ราคาติดตั้ง แต่ใช้จำนวนหลอดน้อยกว่าในจำนวนวัตต์ที่เท่ากัน มีอายุการใช้งานนานแบบหลอดธรรมดาประมาณ 9 เท่า และเสียค่ากระแสไฟฟ้าน้อยกว่าหลอดกลมธรรมดา

เงินลงทุน

สำหรับการเลี้ยงไก่ไข่นั้นสามารถเลี้ยงได้ทั้งแบบการซื้อลูกไก่มาอนุบาลเลี้ยงเอง หรือ จะเลี้ยงโดยการซื้อไก่รุ่นที่อายุใกล้ฟักไข่มาเลี้ยง(18 สัปดาห์) ซึ่งต้นทุนในการเลี้ยงไก่ไข่นั้นจะแตกต่างกันไป การเลี้ยงโดยซื้อเป็นลูกไก่มาเลี้ยงจะประหยัดต้นทุนการเลี้ยงไก่ไข่นั้นตอนแรกได้ และถ้ารักษาจำนวนไก่ให้อยู่รอดได้ทั้งหมดก็ถือว่าลดต้นทุนไปได้เยอะพอสมควร การคำนวณต้นทุนในการเลี้ยงไก่ไข่ มีดังนี้

1. **โรงเรือน** ถ้าเป็นเกษตรกรทั่วไปที่ไม่ได้มีต้นทุนมากนัก อาจจะทำฟาร์มไก่ในลักษณะภูมิปัญญาชาวบ้านโดยใช้วัสดุที่มีอยู่แล้ว เพื่อประหยัดต้นทุนในการเลี้ยงไก่ได้ แต่ถ้าสำหรับผู้ที่มีทุนอาจจะทำโรงเรือนดีๆ และสามารถใช้ได้ไปอีกหลายปี โดยโรงเรือนขนาดเล็กและขนาดกลางต้นทุนจะอยู่ที่ 50,000 - 200,000 บาท เป็นต้น

2. **ไก่ไข่** ไก่ไข่ที่จะนำมาเลี้ยงสามารถแบ่งได้ 2 ประเภทหลักๆ ดังนี้

2.1 ลูกไก่เล็กการเลี้ยงโดยซื้อลูกไก่เล็กมาเลี้ยงเป็นที่นิยมมาก เนื่องจากลดต้นทุนได้เยอะ แต่อาจจะใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงนานถึง 22 สัปดาห์ วิธีนี้เหมาะสำหรับคนที่มีความรู้ทุนน้อย โดยการซื้อลูกไก่ 1 ตัว เฉลี่ยตัวละ 30 - 35 การซื้อจำนวนมากก็อาจจะได้รับส่วนลดเพิ่มขึ้น หรือ ถ้าจะไปรับซื้อจากโรงฟักไข่ราคาอาจจะถูกกว่านี้อีกพอสมควรเลยทีเดียว การเลี้ยงลูกไก่เล็กมีข้อดี คือ เราสามารถวิเคราะห์ได้ว่าไก่สามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมแบบใด การเลี้ยงไก่เล็กผู้เลี้ยงสามารถเลี้ยงไก่ได้ตลอดเวลาด้วยตัวเอง สามารถที่จะดูแลเอาใจใส่ได้อย่างเต็มที่ ได้รู้ประวัติของไก่ทั้งฝูงตลอดเวลา จึงทำให้ได้ฝึกฝนการเลี้ยงไก่และมีความมั่นใจในการเลี้ยงไก่มากขึ้น แต่การเลี้ยงแบบนี้ต้องใช้เวลานานกว่าไก่จะให้ไข่ เพราะต้องเลี้ยงตั้งแต่ลูกไก่แรกเกิด ซึ่งเป็นงานที่ยุ่งยาก และใช้ความชำนาญค่อนข้างสูง อีกทั้งยังเสี่ยงต่อการตายของไก่ในระยะแรกๆ

2.2 ไก่รุ่นหรือไก่สาวการเลี้ยงไก่สาวเหมาะสำหรับการเลี้ยงที่เน้นไปทางการค้า และสำหรับผู้ที่มีต้นทุนในการเลี้ยงพอสมควร โดยการเลี้ยงลักษณะนี้ผู้เลี้ยงจะรับซื้อไก่รุ่นที่อายุประมาณ 16 สัปดาห์ มาเลี้ยง โดยราคาเฉลี่ยตัวละ 80 - 100 บาท จะเห็นว่าวิธีนี้ค่อนข้างใช้ต้นทุนสูง แต่ข้อดีคือ ประหยัดเวลาในการเลี้ยง เพราะอายุไก่พร้อมที่จะเริ่มฟักไข่ได้แล้ว วิธีการเลี้ยงไก่ไข่รุ่นผู้เลี้ยงจะต้องรู้จักฟาร์มที่ผลิตไก่สาวเป็นอย่างดี ต้องสอบถามถึงประวัติของฝูงไก่สาวที่จะนำมาเลี้ยงได้

3. **อุปกรณ์** ประกอบด้วยอุปกรณ์การให้น้ำ การให้อาหาร และ รังไข่ สำหรับเกษตรกรทั่วไปสามารถที่จะสร้างอุปกรณ์เหล่านี้จากวัสดุเหลือใช้ หรือ ที่มีอยู่ในครัวเรือนได้ เพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยงได้ แต่สำหรับผู้ที่มีต้นทุนในการเลี้ยงสามารถซื้ออุปกรณ์สำเร็จรูปมาใช้ได้เลย และมีอายุการใช้งานสูง โดยอุปกรณ์เหล่านี้เฉลี่ยแล้วจะอยู่ที่ประมาณ 30,000 - 50,000 บาท ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรือน และจำนวนไก่ไข่ที่นำมาเลี้ยง

4. **อาหาร** ไก่พันธุ์ไข่ต้องได้รับสารอาหารที่เพียงพอในแต่ละวัน ค่าใช้จ่ายด้านอาหารจึงเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียทุกวันจะมากขึ้นอยู่จำนวนของไก่ไข่ที่นำมาเลี้ยง ถ้าเป็นลูกไก่ก็อาจจะเสียค่าใช้จ่ายไม่เยอะมาก เนื่องจากไก่อังรับประทานอาหารน้อยถ้าเทียบกับไก่รุ่นหรือไก่สาว ที่เริ่มฟักไข่จะมีการรับประทานอาหารเพิ่มขึ้น การซื้ออาหารสำเร็จรูปตกกิโลกรัมละ 5 บาท โดยประมาณ

5. **ค่าใช้จ่ายอื่นๆ** เช่น ค่าวัคซีนและเวชภัณฑ์, ค่าน้ำและค่าไฟ ซึ่งทั้งหมดต้องไปคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับต้นทุนการเลี้ยงไก่ด้วย

เรื่องที่ 2.2 แรงงานที่ใช้

แรงงานคือพลังการผลิต นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดผลผลิตในระบบเศรษฐกิจและสังคม พลังของผู้ใช้แรงงานจะแฝงอยู่ในผลผลิตทุกชิ้น ความมั่นคงก้าวหน้าหรือความอ่อนแอหลังจากเศรษฐกิจย่อมชี้ขาดด้วยพลังการผลิตคือแรงงาน

ลักษณะของแรงงานพอที่จะแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. แรงงานคน
2. แรงงานสัตว์
3. แรงงานเครื่องจักรกลการเกษตร

ประโยชน์ของแรงงาน

แรงงานมีประโยชน์ในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับสถานประกอบการ สังคม และประเทศชาติดังต่อไปนี้

1. แรงงานเป็นประโยชน์ต่อสถานประกอบการในฐานะที่เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ทั้งนี้หากแรงงานมีความรู้ความสามารถ มีทักษะความชำนาญ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานแล้วย่อมส่งผลต่อการผลิตของสถานประกอบการให้ประสบผลสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้
2. แรงงานเป็นประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อแรงงานมีรายได้จากการทำงานแล้วก็จะนำไปใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ตลอดจนการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกมาใช้ในชีวิตซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจก่อให้เกิดการลงทุนในระบบเศรษฐกิจตามมา
3. แรงงานเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ การที่ประเทศชาติจะมีการพัฒนา ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้นั้น

สำหรับการเลี้ยงไก่ไข่นั้น แรงงานที่ใช้ขึ้นอยู่กับขนาดของการเลี้ยง หากเป็นการเลี้ยงไก่ไข่แบบเลี้ยงในคอกเรือน เลี้ยงไว้เก็บไข่บริโภคในคอกเรือน ก็ไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานมากนัก สามารถใช้แรงงานภายในคอกเรือนได้ เป็นการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติให้ไก่อาศัยตามใต้ถุนบ้าน ชายคา โรงนา และต้นไม้ แต่หากเป็นการเลี้ยงเพื่อธุรกิจการค้า ก็จำเป็นต้องใช้แรงงานมากกว่าการเลี้ยงแบบในคอกเรือน แต่จะใช้แรงงานมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับขนาดของฟาร์มเลี้ยง ที่ผู้ประกอบการจะเลี้ยง ดังนั้นผู้ที่สนใจจะเลี้ยงไก่ไข่ ต้องศึกษาคำนวณจากเงินลงทุนที่มี จึงจะประสบความสำเร็จในอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่

เรื่องที่ 2.3 สถานที่ประกอบอาชีพ

การเลี้ยงไก่เพื่อหวังผลตอบแทนที่สูงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเลี้ยงไก่ เพราะหากนำมาเลี้ยงแบบตามมีตามเกิดแล้ว จะได้ผลผลิตที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และมีโรคระบาดมากกว่าการเลี้ยงแบบมีโรงเรือนด้วย การจัดการโรงเรือนนั้นเน้นให้ไก่ได้อยู่อย่างสบาย มีขนาดที่เหมาะสม สิ้นเปลืองแรงงานน้อย ตามหลักแล้วสถานที่ที่เลี้ยงไก่ออมส่งผลกระทบต่อน้ำหนักตัวและผลผลิตที่จะได้รับ ซึ่งก็ไม่ต่างจากมนุษย์เรา ไก่ที่อยู่กินในที่ที่ดีย่อมให้ผลผลิตได้ดีเช่นกัน

ดังนั้นการเลือกสถานที่ในการก่อสร้างฟาร์มเลี้ยงไก่ก็เป็นปัจจัยสำคัญเช่นกันหากเลือกผิดก็ย่อมส่งผลเสียต่อตัวไก่และผลผลิตที่จะได้รับและหากจะเลือกก็ควรเลือกตามหลักการดังต่อไปนี้

1. พื้นที่มีระดับสูงพอประมาณ ไม่เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมขัง ระดับพื้นเนินลาดเล็กน้อย เพื่อให้มีการระบายน้ำสะดวก
2. ต้องเลือกให้ห่างจากฟาร์มอื่น และควรอยู่ห่างจากถนนใหญ่พอสมควร เพียงพอที่จะทำการขนส่งสินค้า หรือวัสดุอุปกรณ์ อาหาร และตลาดที่จะทำการค้าได้สะดวกยิ่งขึ้นด้วย
3. เนื้อที่กว้าง เพื่อที่จะมีอากาศถ่ายเทได้เหมาะสม
4. ควรมีร่มไม้หรือต้นไม้เพื่อการบังแสงแดดยามบ่าย เพื่อลดความร้อนให้แก่คอกไก่
5. ควรเป็นสถานที่และมีน้ำจืดสำหรับเลี้ยงไก่ได้อย่างเพียงพอ และมีไฟฟ้าเพื่อความสะดวกต่อการเลี้ยงและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ด้วย
6. สามารถต่อเติมหรือขยายได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการขยายกิจการด้วย
7. หาแรงงานได้ง่ายในท้องถิ่น และมีราคาถูก

ลักษณะและแบบของโรงเรือน

แบบของโรงเรือนไก่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศร้อนและมีฝนตกทั่วไป โดยเรือนไก่ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. ระบายอากาศร้อนได้ กันลม ฝน และแดด ซึ่งปัญหาหลักภายในประเทศไทยก็คือ ไม่มีสิ่งที่จะบดบังแสงแดดยามบ่ายหรือเที่ยงวันได้ ทางทิศตะวันตกหรือตะวันตกเฉียงใต้ของตัวโรงเรือน
2. อากาศภายในโรงเรือนต้องเย็นสบาย ระบายอากาศได้ดี ไม่มีฝนสาด หรือกันลมโกรกได้ดี และไม่ อับชื้น
3. รักษาความสะอาดได้ง่าย เป็นแบบที่สร้างง่ายที่สุด ประหยัดค่าก่อสร้าง และใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น
4. มีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้ออย่างทั่วถึง
5. สะดวกต่อการเข้าปฏิบัติงานดูแล ไก่ ป้องกัน นก หนู แมว ฯลฯ ได้

เรื่องที่ 2.4 สภาพแวดล้อม

การเลือกทำเลที่ตั้งสถานประกอบธุรกิจ มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การธุรกิจ กล่าวคือหาทำเลที่ไม่เหมาะสมจะทำให้องค์การธุรกิจประสบปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ค่าขนส่งสูง เนื่องจากสถานประกอบธุรกิจอยู่ไกลจากแหล่งวัตถุดิบ และตลาด นอกจากนี้ อาจขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ ขาดแคลนวัตถุดิบรวมถึงปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการผลิต และการปฏิบัติงานขององค์การธุรกิจ โดยทั่วไปลักษณะของทำเลจะไม่มีลักษณะใดที่ดีกว่ากันอย่างชัดเจน แต่จะเกิดจากการพิจารณาลักษณะดีของแต่ละทำเลนำมาประกอบกันเพื่อการตัดสินใจเลือกที่ใช้ตั้งสถานประกอบธุรกิจที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในอนาคตให้น้อยที่สุด การเลือกทำเลที่ตั้งสถานประกอบธุรกิจต่างๆ โดยทั่วไปมักจะพยายามหาแหล่งหรือทำเลที่ทำให้ต้นทุนรวมของการผลิตสินค้า และบริการที่ต่ำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ลักษณะของการประกอบธุรกิจและสถานที่ประกอบธุรกิจย่อมแตกต่างกันในเรื่องชนิดสินค้า ค่าใช้จ่ายและการลงทุน ดังนั้นการพิจารณาเลือกทำเลจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ

สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเลี้ยงไก่ไข่ ถ้าช่วงการให้ไข่สูง (Peak Production) ต้องเจอกับสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหันหันบ่อยๆ ย่อมทำให้ช่วงการให้ไข่สูงสุดสั้นลงเช่นกัน แนวทางแก้ไขควรติดตามการพยากรณ์อากาศอยู่เสมอ เพื่อที่จะหาทางป้องกันล่วงหน้าโดยให้ไก่ได้รับวิตามิน หรือยาปฏิชีวนะ

ความชื้นสัมพัทธ์ (Relative Humidity) ความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมประมาณ 50 – 80 % ซึ่งถ้าความชื้นในอากาศต่ำ การระบายความร้อนจากร่างกายจะระบายได้ดีขึ้น ซึ่งประเทศไทยมักจะเจอปัญหาเรื่องความชื้นในฤดูฝน (ร้อน - ชื้น) ซึ่งทำให้การระบายความร้อนจากร่างกายไม่ดีขึ้น วิธีการลดความร้อนและความชื้นออกจากโรงเรือนใช้พัดลมระบายอากาศช่วยไล่ความร้อนและความชื้นออกจากโรงเรือน หรือใช้วัสดุฉนวนหลังคาที่สามารถสะท้อนความร้อนได้ดี และไม่เก็บสะสมความร้อน

การถ่ายเทหรือการระบายอากาศ (Ventilation) โรงเรือนไก่ไข่สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงการระบายอากาศ หากสร้างโปร่ง การหมุนเวียนถ่ายเทอากาศดี อากาศเสียจะถูกขับออกนอกโรงเรือนและอากาศบริสุทธิ์จากภายนอกจะเข้าไปแทนที่ โดยนำความร้อนจากภายในโรงเรือนออกไปด้วย นอกจากนั้นจะเป็นการลดปริมาณเชื้อโรคต่าง ๆ ได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งไก่ก็สามารถทนได้ แต่ถ้าการระบายอากาศไม่ดีสุขภาพของไก่จะไม่แข็งแรง โรคจะแทรกได้ง่ายขึ้น นอกจากโรงเรือนที่สร้างโดยเน้นให้โปร่ง อากาศถ่ายเทได้ดีแล้วก็ตาม แต่จำนวนไก่ที่เลี้ยงอยู่ภายในโรงเรือนมีมาก เพื่อประหยัดการใช้พื้นที่และแรงงาน ก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความร้อนภายในโรงเรือนสูงขึ้น จึงควรใช้พัดลมช่วยดันอากาศอีกทางหนึ่งก็ยิ่งเป็นผลดี

อุณหภูมิ (Temperature) ไก่เป็นสัตว์ที่ไม่มีต่อมเหงื่อ การระบายความร้อนจากร่างกายไม่สามารถระบายออกทางผิวหนังเหมือนคนเรา ดังนั้นการระบายความร้อนจากร่างกายโดยหายใจเอาอากาศเข้าไปในปอด เข้าสู่ลม ส่วนน้ำที่ไก่กินเข้าไปบางส่วนจะระเหยรวมออกมากับอากาศที่ไก่อหายใจออก เนื่องจากร่างกายไก่ไม่มีความร้อน (การระเหยของน้ำเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความร้อน) ดังนั้นการหายใจก็จะนำความร้อนออกมาด้วย ซึ่งการควบคุมอุณหภูมิในร่างกายของไก่ โดยมีต่อม Hypothalamus ต่อมใต้สมอง ทำหน้าที่เสมือนศูนย์ควบคุมการปรับอุณหภูมิของร่างกายไก่อในระดับที่ค่อนข้างคงที่ถ้าอุณหภูมิสูงร่างกายจำเป็นต้องระบายความร้อนจากร่างกาย เพื่อลดอุณหภูมิในร่างกายลงโดยการอำพราง หอบ กางปีก กินน้ำมากขึ้น ถ่ายเหลว และกินอาหารน้อยลง แต่ถ้าอุณหภูมิต่ำร่างกายจำเป็นต้องสร้างความร้อนเพื่อชดเชย โดยห่อตัวนอน สุมชิดกันเป็นกลุ่ม หรือนอนโดยเอาหัวซุกไว้ที่ปีก กินอาหารเพิ่มขึ้น อุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่

หรือการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงจะอยู่ระหว่าง 1 - 27 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิสูงกว่าการให้ไข่จะลดลง เปลือกไข่บาง ไข่มีลักษณะเล็กลง ไก่จะกินน้ำมากขึ้นและอาหารน้อยลง ถ้าอุณหภูมิต่ำเกินไปประสิทธิภาพการใช้อาหารลดลง เพราะอาหารที่กินจะต้องนำไปสร้างความอบอุ่นแก่ร่างกายมากขึ้น ปริมาณการไข่ก็จะลดลงเช่นกัน อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิอย่างกะทันหัน ไม่ว่าจะสูงหรือต่ำ จะมีผลกระทบต่อการไข่ของไก่รุนแรงกว่าการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะไก่สามารถปรับตัวได้นั่นเอง

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 2.5 การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่

การจัดทำแผนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นการผลิตสินค้าใดๆ ก็ตามล้วนแล้วแต่จะต้องประกอบด้วย ส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ส่วนด้วยกัน คือปัจจัยการผลิต กระบวนการผลิต และผลการผลิต

ปัจจัยการผลิต คือ วัตถุดิบที่นำมาใช้ในกระบวนการผลิตจนออกมาเป็นสินค้า เช่น โรงงานผลิต เซรามิก ใช้ดินเหนียวในการผลิต ปัจจัยการผลิตก็คือดินเหนียว

กระบวนการผลิต เป็นการนำวัตถุดิบมาแปรสภาพให้เกิดเป็นสินค้าเช่น ผลิตเซรามิก ทำมาจากดินเหนียว เมื่อนำดินเหนียวซึ่งเป็นวัตถุดิบเข้ากระบวนการผลิตก็คือ การนวดดิน การขึ้นรูปและการเผา ซึ่งเมื่อจบกระบวนการผลิตแล้วก็จะออกมาในรูปของผลิตภัณฑ์

ผลผลิต คือ ผลลัพธ์สุดท้ายของการผลิต เมื่อผลิตภัณฑ์สำเร็จออกมาเรียบร้อยแล้วก็จะผ่านขั้นตอน การตรวจเช็คขั้นสุดท้าย และบรรจุเข้ากล่องเพื่อจำหน่ายผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้คือ ผลผลิต

การวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่

การวางแผนการเลี้ยงไก่นั้น ผู้เลี้ยงที่ยังไม่มีความรู้ความชำนาญงานประเภทนี้ ควรเริ่มต้นหัดเลี้ยง ด้วยไก่จำนวนน้อย เพื่อศึกษาหาความรู้ความชำนาญเสียก่อน สำหรับผู้ที่มีความชำนาญแล้ว อาจเริ่มต้นเลี้ยง ตามขนาดของทุนและสถานที่ ถ้าเริ่มต้นด้วยไข่ฟัก หรือลูกไก่ ก็ย่อมลงทุนถูก หากเริ่มต้นด้วยไก่ใหญ่ อาจต้องใช้ทุนมากขึ้น โดยผู้เลี้ยงอาจเริ่มจากระยะไหนก็ได้ ดังนั้นผู้เลี้ยงควรมีการวางแผนดังนี้

1. การเตรียมเงินลงทุน จะเป็นปัจจัยหลักของการประกอบการ ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับเงินลงทุนที่มีของผู้เลี้ยงไก่ไข่

2. การเลือกสถานที่ตั้งฟาร์ม ต้องพิจารณาในการเริ่มต้นของการเลี้ยง โดยเฉพาะถ้าจะทำการค้า หรืออุตสาหกรรม ทั้งนี้เพราะการเลือกสถานที่ตั้งฟาร์มจะเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งในการชี้ว่า ธุรกิจการเลี้ยงไก่นั้นจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ซึ่งสถานที่ตั้งฟาร์มที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) สภาพของพื้นที่ต้องไม่อยู่ในที่ลุ่ม และน้ำท่วมไม่ถึงในฤดูที่ฝนตกหนักๆ หรือฝนตกชุก
- 2) ไม่อยู่ในพื้นที่ที่มีการเลี้ยงไก่กันอย่างหนาแน่น เพราะถ้ามีโรคระบาด การป้องกันและควบคุมโรคจะทำได้ยาก
- 3) ควรเป็นแหล่งที่มีน้ำจืดสนิท ให้ไก่กินได้ตลอดปี
- 4) ควรอยู่ใกล้ศูนย์กลางของตลาดค้าไข่และวัตถุดิบ เพื่อเป็นการประหยัดและสะดวกในการขนส่งไข่และอาหารไก่

5) ควรเป็นสถานที่ที่มีการคมนาคมสะดวก มีไฟฟ้าพร้อม โรงเรือนเลี้ยงไก่ควรอยู่ห่างจากถนนใหญ่ที่มีรถวิ่งผ่านอยู่เสมอ เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อจากรถบรรทุกไก่ และขจัดปัญหาเสียงรบกวนจากยานพาหนะต่างๆ

3. การวางแผนผังฟาร์ม รูปแบบของการวางแผนผังฟาร์ม เป็นงานที่สำคัญและมีความต่อเนื่อง หลังจากที่ได้เลือกสถานที่ตั้งฟาร์มแล้ว การวางแผนผังฟาร์มจำเป็นต้องจัดให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ที่มีอยู่ และจะต้องให้สอดคล้องกับปริมาณของไก่ที่จะเลี้ยง พร้อมกับมีการคิดขยายเมื่อการเลี้ยงไก่มีความเจริญก้าวหน้าขึ้น หากมีการวางแผนผังฟาร์มได้ดี จะทำให้ระบบการจัดการและการเลี้ยงดูไก่มีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นสิ่งแรกที่ควรคำนึงถึงก็คือ จะต้องวางแผนผังฟาร์มให้มีความสะดวกมากที่สุดทั้งในด้านการจัดการ การประหยัดแรงงาน ระบบการเลี้ยง ตลอดจนการจัดแถวของโรงเรือนก็ต้องจัดให้

เป็นแถวเป็นแนว การเว้นระยะระหว่างแถวของโรงเรือนในทางลึกให้ห่างกันประมาณ 50 เมตร และไม่ต่ำกว่า 30 เมตร ส่วนในทางกว้างควรห่างกันประมาณ 30 - 40 เมตร ทั้งนี้เพื่อให้มีการถ่ายเทอากาศดีขึ้น สำหรับการตัดถนนภายในฟาร์ม ควรให้ความกว้างพอที่รถจะเข้าออกได้สะดวก เพื่อใช้สำหรับการขนส่งภายในฟาร์ม นอกจากนี้ในการจัดวางผังของฟาร์ม ควรจะให้อาคารบ้านพักและบริเวณพักผ่อนของคนในฟาร์มต้องแยกจากเขตเลี้ยงไก่โดยเด็ดขาด ควรอยู่ห่างกันไม่น้อยกว่า 300 เมตร เพื่อป้องกันโรคระบาดจากคนไปสู่ไก่ ถ้ามีรั้วกันด้วยก็จะเป็นการดี

4. การสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ ภายหลังจากที่มีการวางผังฟาร์มเป็นที่เรียบร้อยแล้วและเหมาะสมแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนการสร้างโรงเรือนเลี้ยงไก่ สภาพของการเลี้ยงไก่แบบการค้ำนั้น จำเป็นจะต้องจัดสร้างโรงเรือนให้ถูกแบบ มีความแข็งแรง ทนทาน สามารถใช้เลี้ยงไก่ได้นานปี ลักษณะของโรงเรือนไก่ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) สามารถป้องกันแดด ลม และฝนได้ดี
 - 2) ป้องกันศัตรูต่างๆ เช่นนก หูหนู แมว ได้
 - 3) รักษาความสะอาดได้ง่าย ลักษณะที่ตั้งโรงเรือนควรเป็นเนินลาด น้ำไม่ขังแฉะ ไม่เป็นที่รกรุงรัง เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาเรื่องกลิ่น ฟันคอกและ แมลงวันรบกวน ไขสกปรก และโรคระบาด
 - 4) ควรอยู่ห่างจากบ้านคนพอสมควร เพื่อสุขภาพอนามัยของคนและไม่ควรอยู่ทางต้นลมของบ้าน เพราะกลิ่นขี้ไก่อาจไปรบกวนได้
 - 5) ควรเป็นแบบที่สร้างได้ง่าย ราคาถูก ใช้วัสดุก่อสร้างที่หาได้ภายในท้องถิ่นนั้น
 - 6) ในกรณีที่มีโรงเรือนไก่หลายๆ หลังอยู่ด้วยกัน การจัดสร้างไม่ควรให้เป็นเรือนแฝด แต่ควรเว้นระยะห่างของแต่ละโรงเรือนไม่น้อยกว่า 10 เมตร เพื่อให้มีการระบายอากาศและความชื้นดีขึ้น
5. การเตรียมอุปกรณ์เลี้ยงไก่ การเลี้ยงไก่เป็นการค้าจำเป็นต้องมีอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ที่มีประสิทธิภาพ มีความแข็งแรงทนทาน ทำความสะอาดง่าย และราคาไม่แพงเกินไปนัก อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเลี้ยงไก่ได้แก่ อุปกรณ์ให้อาหาร อุปกรณ์ให้น้ำ รางไข่ เครื่องกก และอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็น
6. การปูพื้นคอก ใช้วัสดุรองพื้นคอก เช่น ขี้กบ ขี้เลื่อย แกลบ ปูรองพื้นคอกให้หนาประมาณ 2 - 3 นิ้ว ซึ่งวัสดุรองพื้นคอกนี้จะต้องมีความชื้นประมาณร้อยละ 20 - 25 เพื่อไม่ให้เป็นฝุ่นละอองหรือเกิดการฟุ้งกระจาย

7. การคัดเลือกพันธุ์ การคัดเลือกไก่พันธุ์ไข่สำหรับนำมาเลี้ยง จะต้องมียูเอชเอสและมียูเอชเอส การพิจารณาดังต่อไปนี้

- 1) ไก่พันธุ์ไข่จะต้องมีคุณสมบัติเด่นในเรื่องไข่ฟองโต ไข่ดก เปลือกไข่แข็งแรง สีเปลือกไข่สวยตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ
- 2) ไก่พันธุ์ไข่จะต้องให้ไข่ทน มีอัตราการไข่เฉลี่ยต่อฝูงสูง เป็นไก่ที่สุขภาพแข็งแรง เลี้ยงง่าย ปลอดภัยจากโรคมะเร็ง โรคตับใหญ่
- 3) ไก่พันธุ์ไข่จะต้องใช้อาหารในการผลิตไข่ต่อฟอง หรือต่อโหล่น้อย ทั้งนี้เพื่อจะได้มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารให้เป็นไข่ได้สูง
- 4) ควรคัดเลือกไก่พันธุ์ไข่ที่มีประวัติหรือชื่อเสียงดีในเรื่องการเลี้ยงง่าย ให้ไข่ดก ไข่ทน ไข่ฟองโต กินอาหารน้อย
- 5) ไก่พันธุ์ไข่จะต้องเป็นไก่ที่มาจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้และมีผลงาน มีคำแนะนำการเลี้ยงตามหลักวิชาให้กับผู้เลี้ยงสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้

6) การเลี้ยงดู ผู้เลี้ยงไก่จะต้องมีความรู้ด้านการเลี้ยงดูไก่ไข่ ในแต่ละระยะตามช่วงอายุของไก่ และมีความรู้ในด้านการให้อาหารตามวัย ตลอดจนการให้วัคซีนในการป้องกันโรคต่างๆ เป็นอย่างดี

7) การจัดการการตลาด นับเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเลี้ยงไก่ ซึ่งจะเป็นตัวชี้ว่าธุรกิจการเลี้ยงไก่ จะประสบผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน ผู้เลี้ยงจะต้องมีการช่องทางทางการตลาดที่หลากหลาย จึงจะส่งผลให้การประกอบธุรกิจเลี้ยงไก่ไข่ประสบผลสำเร็จ

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 2.6 ปฏิทินการเลี้ยงสัตว์

ปฏิทินการเลี้ยงไก่ไข่

การเลี้ยงไก่ไข่เริ่มเลี้ยงช่วงไหนก็ได้ตลอดทั้งปี ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้เลี้ยง แต่ควรกำหนดอายุของไก่ไข่ที่จะเลี้ยงก่อน เพื่อวางแผนระยะเวลาการเก็บไข่ไก่ให้ตรงกับช่วงที่ขายได้ราคาดี

ตัวอย่างปฏิทินการเลี้ยงไก่ไข่ที่เริ่มเลี้ยงลูกไก่ตั้งแต่อายุ 1 วัน

ระยะเวลา	กิจกรรม
มกราคม	 ทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์เลี้ยงไก่ จากนั้นพักโรงเรือนไว้ 2 สัปดาห์
กุมภาพันธ์	 ซื้อลูกไก่อายุ 1 วันมาเลี้ยง กกลูกไก่อาน 21 วัน จากนั้นให้วัคซีน
มีนาคม	 สุมชั่งน้ำหนักไก่ทุกสัปดาห์ เปลี่ยนมาให้อาหารสำหรับไก่รุ่น

ระยะเวลา	กิจกรรม
เมษายน	 ให้วัคซีนตามอายุ เปลี่ยนวัสดุรองพื้นโรงเรือน
พฤษภาคม	 คุมอาหารตามน้ำหนักตัว เปลี่ยนมาให้อาหารสำหรับไก่สาวและตัดปากบน
มิถุนายน	 ติดตั้งรางไข่ในกรณีที่ใช้โรงเรือนเดิม ถ่ายพยาธิและย้ายแม่ไก่ขึ้นกรงตับ
กรกฎาคม	 แม่ไก่เริ่มออกไข่ เก็บไข่วันละ 2 ครั้ง

ระยะเวลา	กิจกรรม
สิงหาคม	 เพิ่มปริมาณอาหารให้แม่ไก่เป็น 110 – 120 กรัม ต่อตัวต่อวัน เก็บไข่วันละ 2 ครั้ง
กันยายน	 ระยะนี้แม่ไก่จะออกไข่สูงสุด
ตุลาคม	 เก็บไข่ทุกวัน วันละ 2 ครั้ง
พฤศจิกายน – ธันวาคม	 เก็บไข่ไปเรื่อยๆ จนแม่ไก่ไม่ออกไข่หรือราวเดือน มิถุนายนปีถัดไป

เรื่องที่ 2.7 การลงทุนและประมาณรายได้ที่จะได้รับ

การคำนวณต้นทุนราคาของไก่ไข่ คำนวณหาราคาต้นทุนต่อไข่ไก่ 1 ฟองซึ่งเลี้ยงไก่จำนวน 3,000 ตัว

ข้อมูล	
โรงเรือนเลี้ยงไก่	- ค่าก่อสร้างโรงเรือน 225,000 บาท
(สมมุติโดยประมาณ)	- อายุการใช้งาน 20 ปี
	- ประเมินราคาเป็นของเหลือใช้ 10 %
อุปกรณ์	- อุปกรณ์ให้อาหารน้ำ และรังไข่
	- ราคาซื้อ 45,000 บาท
	- อายุการใช้งาน 10 ปี
	- ประเมินค่าของเหลือใช้ 0 %
ไก่ไข่	- ราคาไก่สาวอายุเมื่อ 18 สัปดาห์ 75 บาท/ตัว
	- ราคาไก่ปลดเชลี่ย กก.ละ 23 บาท
	- เฉลี่ยไก่ปลดน้ำหนักตัวละ 1.8 กก.
อัตราดอกเบี้ย (เปลี่ยนแปลงตามอัตราธนาคาร) 12.5% / ปี	
แรงงาน	- 90 บาท / คน / วัน
วงจรการผลิต	
(รวม 510 วัน หรือ 17 เดือน)	- ซื้อไก่เมื่ออายุ 18 สัปดาห์
	- การให้ผลผลิตไข่เริ่มจากซื้อมา 1 เดือน (30 วัน)
	- แม่ไก่ปลดขายหลังจากไข่แล้ว 15 เดือน (450 วัน)
	- โรงเรือน (รวมทั้งอุปกรณ์) วางอยู่ 1 เดือน (30 วัน)
	สำหรับล้างทำความสะอาดและพักโรงเรือน
การคาดคะเนต้นทุนที่ต้องจ่าย	- ไก่สาวอายุ 18 สัปดาห์ ราคา 75 บาท / ตัว
	- ไก่กินอาหารเฉลี่ย 115 กรัม / วัน / ตัว
	(คิดจากจำนวนไก่เฉลี่ย)
	- ราคาอาหารไก่ กก.ละ 5 บาท
	- รายจ่ายอื่นๆ สำหรับค่าไฟฟ้า ยา วัคซีน
	และอื่นๆ 1,800 บาท
	- ค่าวัสดุรองพื้น 150 กระสอบๆละ 2 บาท
ที่ดิน 800 บาท/ปี	- ค่าเช่าที่ดิน (ให้เช่าหรือเช่าเอง)
	- ค่าภาษีที่ดิน 70 บาท /ปี

ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด

1. ค่าไก่ไข่สาวอายุ 18 สัปดาห์ จำนวน 3,000 ตัว = 225,000 บาท
2. ค่าอาหารจากจำนวนไก่เฉลี่ย = 2,850 บาท
 - จำนวนวันที่กินอาหาร 480 วัน
 - ไก่กินอาหาร ไก่/ตัว/วัน (จำนวนไก่เฉลี่ย) 115 กรัม
 - ราคาอาหาร กก.ละ 5.00 บาท
 - $\underline{2,850 \times 480 \times 115 \times 5.00}$
 - 1,000** = 786,600 บาท
3. ค่าใช้จ่ายอื่นๆโดยประมาณ
 - 3.1 ค่าไฟฟ้า ยา วัคซีน น้ำ และอื่นๆ = 18,000 บาท
 - 3.2 ค่าวัสดุรองพื้น 150 กระสอบๆละ 2 บาท = 300 บาท
 - 3.3 ค่าภาษีที่ดิน 70 บาท / ปี = 99 บาท
 - 3.4 ค่าแรงงาน 1 คน = 43,200 บาท
 - รวม = 61,599 บาท**

ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด

1. ค่าเสื่อมของการลงทุน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ จากเงินต้น แล้วหาต่อ 1 วงจรการผลิต

1.1 โรงเรือนไก่ไข่	P	= 225,000 บาท
	S	= 10% = 22,500 บาท
	N	= 20 ปี

$$(P-S)(n \times 100\% \text{ ของ } (225,000 - 22,500) / (20 \times 225,000) \times 100\% = 4.5\% \text{ ปี}$$

$$4.5\% \text{ ของ } 225,000 \text{ บาท} \times (17/12) = 14,343.75 \text{ บาท}$$
- 1.2 อุปกรณ์

P	= 45,000 บาท
S	= 0 บาท
N	= 10 บาท

$$(45,000 - 0) / (10 \times 45,000) \times 100\% = 10\% \text{ ปี}$$

$$10\% \text{ ของ } 45,000 \times \text{บาท} = 45,000 \times (17/12) = 6,375 \text{ บาท}$$
2. ที่ดิน ค่าเช่าที่ดินหรือให้เช่าต่อปี 800 บาท = $800 \times (17/12) = 11,333.33 \text{ บาท}$
3. ค่าดอกเบี้ย (ในกรณีที่กู้มาลงทุนทั้งหมด)
 - 3.1 โรงเรือนไก่ไข่

$$(P3S)/2 = \text{มูลค่าซื้อเริ่มต้น}$$

$$\text{ประเมินคุณค่าของเหลือใช้} = 0 = \text{จำนวนปี}$$

$$12.5\% \text{ ของ } ((225,000 + 22,500)/2) \times (17/12)$$

$$12.5\% \text{ ของ } (123,750 \times 17/12) = 21,914.00 \text{ บาท}$$
 - 3.2 อุปกรณ์

$$12.5\% \text{ ของ } (45,000 + 0)/2 \times (17/12) = 3,984.38$$

3.3 ผุงไก่ไข่

ราคาไก่ปลด 1.8 กก. x23 บาท x2,700 ตัว = 111,780.00 บาท

12.5% ของ(225,000+111,780)/2x (16/12) = 28,065.00 บาท

รวม 75,815.43 บาท

ต้นทุนรวม 1,073,199 + 74,682.13 = 1,149,014.43 บาท

4. รายได้ร่อง

ขายไก่คั้ดทั้ง	6,000 บาท
มูลไก่	8,000 บาท
ไก่ปลด	111,780 บาท
รวม	125,780 บาท

รวมทุนสุทธิ 1,149,014.43 - 125,780 = 1,023,234.43 บาท

คาดคะเนการผลิตไข่ 2,850 x 450 วัน x 0.65

(%การไข่เฉลี่ย 65) = 833,625 ฟอง

ต้นทุนต่อไข่ 1 ฟอง 1,023,234.43/ 833,625

ดังนั้น ต้นทุนต่อไข่ 1 ฟอง = 1.227 บาท

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

กิจกรรมที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่

คำสั่ง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. นักศึกษาคิดว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ผู้เลี้ยงไก่ไข่ควรคำนึงถึงคือเรื่องใด

2. ปัจจัยอันดับแรกที่คุณเลี้ยงไก่ไข่จะต้องพิจารณาในการเริ่มต้นเลี้ยงไก่ไข่คืออะไร

3. ให้นักศึกษาอธิบายการวางแผนการเลี้ยงไก่ไข่มาพอสังเขป

บทที่ 3

การบริหารจัดการการเลี้ยงไก่ไข่

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 3 การบริหารจัดการการเลี้ยงไก่ไข่

สาระสำคัญ

การบริหารจัดการการเลี้ยงไก่ไข่ เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพันธุ์และการคัดเลือกพันธุ์ โรงเรือน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการเลี้ยงดู และการสุขาภิบาล ซึ่งจะเป็นความรู้ที่ผู้ประกอบการเลี้ยงไก่ไข่ควรรู้ ควรทราบ เพื่อจะได้นำความรู้ไปเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จได้

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายพันธุ์ที่ใช้และสามารถคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ได้
2. อธิบายการสร้างโรงเรือนที่เหมาะสมกับการเลี้ยงไก่ไข่ได้
3. อธิบายวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ไข่ได้
4. เลี้ยงดูไก่ไข่ได้
5. สุขาภิบาลไก่ไข่ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. ชนิดของพันธุ์ไก่ไข่และการคัดเลือก
2. การจัดเตรียมพันธุ์
3. การสร้างโรงเรือน
4. วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้
5. การเจริญเติบโตตามวัยต่าง ๆ
6. การให้อาหารตามวัย
7. การดูแลสถานที่
8. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพสัตว์
9. สาเหตุของการเกิดโรคและการป้องกัน
10. การแพร่ระบาดของเชื้อโรค
11. เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสุขาภิบาล

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนหน่วยที่ 2
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้มีความชำนาญในชุมชน
4. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
5. ทำกิจกรรมท้ายบท

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนหน่วยที่ 3
2. แบบฝึกปฏิบัติ

ประเมินผล

1. การสังเกตความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ
2. การทำกิจกรรมท้ายบท

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 3.1 ชนิดของพันธุ์ไก่ไข่และการคัดเลือก

พันธุ์ไก่นับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของธุรกิจการเลี้ยงไก่ให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นผู้เลี้ยงจะต้องเลือกพันธุ์ไก่ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเลี้ยง เช่น เลือกไก่สายพันธุ์ไข่เพื่อการผลิตไข่ เป็นต้น ซึ่งในอดีตนั้นนิยมเลี้ยงไก่พันธุ์แท้ แต่พันธุ์ไก่ที่นิยมเลี้ยงในเมืองไทยในปัจจุบันส่วนมากแล้ว เป็นไก่สายพันธุ์ลูกผสมทั้งสิ้น ซึ่งได้เป็นพันธุ์ที่ได้มีการคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาเป็นอย่างดีแล้ว เช่น ให้ไข่ตก ไข่ฟองโต ให้ไข่ทน และกินอาหารน้อย เป็นต้น

ไก่พันธุ์แท้

เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและผสมพันธุ์เป็นอย่างดีมาอย่างต่อเนื่องของนักผสมพันธุ์ จนลูกหลานในรุ่นต่อๆ มามีลักษณะรูปร่าง ขนาด สี และอื่นๆ เหมือนบรรพบุรุษ หรือลักษณะพันธุ์คงที่ ไก่พันธุ์แท้เคยได้รับความนิยมมากในสมัยหนึ่ง เพราะได้ชื่อว่าเป็นไก่ที่ให้ไข่ตก แต่ต่อมาภายหลังได้มีการปรับปรุงพันธุ์จนได้พันธุ์ซึ่งให้ผลผลิตสูงกว่าขึ้นมาทดแทน ไก่พันธุ์แท้จึงได้รับความนิยมลดน้อยลง แต่ในปัจจุบันไก่พันธุ์แท้ไม่ได้รับความสนใจและเลี้ยงเป็นการค้ามากนักเพราะผู้เลี้ยงไก่ไข่นิยมเลี้ยงลูกไก่ผสมซึ่งให้ผลผลิตไข่ที่ดีกว่าไก่พันธุ์แท้มาก สำหรับไก่พันธุ์ไก่ไข่พันธุ์แท้ที่ยังมีเลี้ยงกันในประเทศไทย ได้แก่

1. **พันธุ์โรดไอส์แลนด์เรด (Rhode Island Red)** หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “ไก่โรด” มีถิ่นกำเนิดอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ไก่โรดที่นิยมเลี้ยงกันแพร่หลายเป็นชนิดหงอนจักร ซึ่งเป็นไก่ประเภทกึ่งเนื้อกึ่งไข่ มีขนาดกลาง มีรูปร่างค่อนข้างยาวและลึก เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนตามลำตัวมีสีน้ำตาลแดงเข้ม ขนปีกขนหางมีสีดำเหลือบเขียว ผิวหนังและหน้าแข้งมีสีเหลืองจัด ปากมีสีแดงเหลือง หงอนจักร 5 แฉก เปลือกไข่สีน้ำตาล เป็นพันธุ์ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี เริ่มให้ไข่เมื่ออายุ $5\frac{1}{2}$ - 6 เดือน ให้ไข่ปีละ 280 - 300 ฟอง

ปัจจุบันนิยมเลี้ยงไก่โรดไว้เพื่อใช้เป็นพันธุ์ตั้งต้นในการผลิตไก่ลูกผสมไฮบริด เพื่อให้ได้ลูกผสมที่สามารถคัดเพศเมื่อแรกเกิดได้ โดยใช้ไก่โรดเพศผู้ผสมกับบาร์พลัมหรือคอปเพอร์ เพศเมีย ลูกผสมที่ได้จะสามารถคัดเพศได้เมื่ออายุ 1 วัน โดยลูกไก่เพศเมียจะมีขนสีดำตลอดตัว ส่วนลูกไก่เพศผู้จะมีขนสีดำทั้งตัวแต่จะมีจุดสีขาวที่หัว

ไก่ลูกผสมที่เลี้ยงเป็นการค้าในปัจจุบันที่ไข่เปลือกสีน้ำตาลนั้น ส่วนใหญ่มาจากการผสมข้ามพันธุ์ของไก่โรดไอส์แลนด์เรดหงอนจักรกับไก่พันธุ์บาร์พลัมหรือคอปเพอร์ เพศเมีย ลูกผสมที่ได้จะให้ไข่ตก ไข่มีเปลือกสีน้ำตาล และให้ไข่ฟองโต

2. **พันธุ์บาร์พลัมหรือคอปเพอร์** หรือที่เรียกกันว่า “ไก่บาร์” เป็นไก่ประเภทกึ่งเนื้อกึ่งไข่ มีสีดำสลับกับสีขาวตามขวางของขน ลักษณะลำตัวยาว หงอนจักร ปากสีเหลือง ตาสีน้ำตาล หงอนเหนียงหรือตุ่มหูมีสีแดง หนึ่งสีเหลือง ขาและนิ้วเท้าสีแดง ให้ไข่เปลือกสีน้ำตาล ทนต่อสภาพแวดล้อมได้ดี โดยเริ่มให้ไข่เมื่ออายุ $5\frac{1}{2}$ - 6 เดือน

ปัจจุบันนิยมใช้แม่พันธุ์ไก่บาร์บาร์พลัมหรือคอปเพอร์ผสมกับพ่อโรดไอส์แลนด์เรดหรือนิวแฮมเชียร์ เพื่อผลิตลูกผสมไฮบริดเป็นการค้าชนิดคัดเพศได้เมื่อแรกเกิดโดยดูได้จากสีของขน โดยลูกผสมเพศเมียจะมีขนสีดำและให้ไข่ตก ส่วนลูกผสมเพศผู้จะมีขนสีขาว

3. พันธุ์เล็กฮอร์นขาวหงอนจักร เป็นไก่พันธุ์เบาที่มีขนาดเล็ก ลักษณะว่องไว ปราดเปรียว เจริญเติบโตเร็ว ขน มีสีขาวทั้งตัว หงอนจักร 5 แฉกขนาดใหญ่ หงอนมีสีแดง ปากเหลือง ต้มหูสีขาว ผัวหนึ่ง และหน้าแข้งสีเหลือง ให้ไข่เร็ว ให้ไข่ตก ไข่มีเปลือกสีขาว ทนต่ออากาศร้อนได้ดี มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารค่อนข้างสูง เริ่มให้ไข่เมื่ออายุ $4\frac{1}{2}$ - 5 เดือน ให้ไข่ปีละประมาณ 300 ฟอง

ปัจจุบันมีไก่พันธุ์เล็กฮอร์นขาวหงอนจักร นิยมใช้ผสมข้ามสายพันธุ์ตั้งแต่ 2 สายพันธุ์ขึ้นไป เพื่อผลิตไก่ไข่ออกผสมเพื่อการค้าที่ให้ไข่ตก ไข่ฟองโตและกินอาหารน้อย

ไก่ลูกผสม

ไก่ลูกผสมเป็นไก่ที่เกิดจากการผสมพันธุ์ระหว่างไก่พันธุ์แท้ 2 พันธุ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ไก่ที่มีไข่ตกเพื่อเป็นการผลิตไข่ในราคาที่ถูกลงที่สุด ส่วนมากแล้วการผสมพันธุ์ไก่ประเภทนี้ ลูกผสมที่ได้จะมีลักษณะบางอย่างที่ดีกว่าพ่อแม่พันธุ์โดยเฉพาะความทนทานต่อโรค ที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไป ในปัจจุบันนี้มีอยู่ 2 พันธุ์ คือ

1. ไก่ลูกผสมสีน้ำตาล เกิดจากการผสมข้ามพันธุ์ระหว่างพ่อพันธุ์ไรต์ซึ่งมีสีแดงเข้ม กับแม่พันธุ์ไรต์ไอลแลนด์ขาว ลูกที่ได้จึงมีขนสองสีข้างเห็นได้ชัด เมื่ออายุได้เพียง 1 วัน ลูกไก่เพศผู้จะมีขนสีขาว ส่วนเพศเมียจะมีสีน้ำตาล เมื่อโตขึ้นเพศเมียจะมีสีน้ำตาลจางๆลงไป

2. ไก่ลูกผสมสีดำ ได้จากการเอาพ่อพันธุ์ซึ่งเป็นไก่ไรต์ผสมกับแม่พันธุ์ที่เป็นไก่บาร์ ดังนั้นลูกที่เกิดมาจึงสังเกตความแตกต่างได้ตั้งแต่อายุ 1 วัน กล่าวคือ ถ้าเป็นเพศเมียจะมีสีดำล้วนๆ ส่วนเพศผู้จะมีสีดำและมีจุดขาวกลางหัว ทำให้สามารถแยกเพศได้ชัดเจน เมื่อโตขึ้น ไก่พวกนี้จะมีสีดำทั้งตัว ยกเว้นบริเวณหลังและคออาจมีสีเหลืองแซมอยู่บ้าง

ไก่ไฮบริด

หรือไก่ผสมสายเลือดสูง จัดเป็นไก่พันธุ์ไข่ที่มีผู้นิยมเลี้ยงกันมากที่สุดในปัจจุบันนี้ เพราะให้ไข่ตก ไข่ทน และนาน ผลผลิตไข่เฉลี่ยทั้งฝูงอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ไก่ไฮบริดนี้ต้องเลี้ยงด้วยอาหารที่มีคุณภาพสูง มีการจัดการที่ถูกต้อง เช่นการควบคุมน้ำหนักตัว การควบคุมหาอาหารการกิน การให้แสงสว่าง รวมถึงการสุขาภิบาลและการป้องกันโรค ไก่ไฮบริดที่นิยมเลี้ยงกันในประเทศไทยได้แก่ ไก่ตีคาร์บ ซุปเปอร์ฮาร์โกซึ่งเป็นไก่ที่ให้เปลือกไข่สีน้ำตาลเข้ม และตัวไก่มีสีดำคล้ายไก่บ้าน จึงไม่มีปัญหาในเรื่องการปลดไก่แก่ขาย แต่ในปัจจุบันนี้พบว่าไก่พันธุ์ดังกล่าวยังมีคุณสมบัติที่ดีกว่าสายพันธุ์อื่น ทั้งในด้านปริมาณการกินอาหารต่อตัวต่อวัน ปริมาณไข่เฉลี่ยต่อฝูง และประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารเป็นไข่ จึงทำให้มีผู้นิยมเลี้ยงไก่ลูกผสมสายพันธุ์อื่นกันมากขึ้น เช่น เอเอบราวนซ์เฟเวอร์สตาร์ครีอส เมโทรบราวนซ์

หลักการคัดเลือกพันธุ์โก๋ไขมาเลี้ยง

พันธุ์โก๋นับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการเลี้ยงโก๋ไขให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการเลือกพันธุ์โก๋ไขมาเลี้ยงจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ อย่างหลงเชื่อคำโฆษณาแต่อย่างเดียว ผู้เลี้ยงจะต้องคัดเลือกพันธุ์โดยใช้ข้อสังเกตและยึดหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

1. เป็นโก๋สายเลือดที่ดี ซึ่งผ่านการคัดเลือกขึ้นมาเป็นโก๋ไขโดยเฉพาะ
2. มีลักษณะดี ตรงตามพันธุ์และประเภทของโก๋ไข
3. ผลิตจากฟาร์มที่มีมาตรฐานดีและเชื่อถือได้
4. มีประสิทธิภาพในการให้ผลผลิตไข่สูง ระยะไข่สูงสุด ยาวนาน ไข่ทน ไข่ฟองใหญ่และเปลือกหนา
5. มีอัตราการเลี้ยงรอดสูง แข็งแรง ทนต่อสภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศของเมืองไทยได้ดี
6. ควรได้สอบถามจากผู้เลี้ยงรายอื่นเกี่ยวกับพันธุ์โก๋ที่กำลังพิจารณาอยู่และพันธุ์อื่นๆ เพื่อการเปรียบเทียบ

เรื่องที่ 3.2 การจัดเตรียมพันธุ์

ประสิทธิภาพในการผลิตไข่ฟักของพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่นั้นจะขึ้นอยู่กับทักษะการเลี้ยงและการจัดการไก่พ่อแม่พันธุ์ถ้าผู้เลี้ยงมีการเลี้ยงและการจัดการที่ถูกต้องจะทำให้ฝูงไก่พ่อแม่พันธุ์มีเปอร์เซ็นต์การไข่สูง มีอัตราการผสมติดสูง มีอัตราการฟักออกสูง และลูกไก่ที่ได้ก็จะมีคุณภาพดีอีกด้วย ในทางกลับกัน ถ้าหากผู้เลี้ยงดูแลและจัดการไม่ได้ก็จะทำให้สมรรถภาพด้านต่าง ๆ ต่ำลงและลูกไก่ที่ฟักออกมาจะมีคุณภาพต่างตามไปด้วย

พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ (Layer breeder) เป็นไก่ที่ได้รับการคัดเลือกและมีการปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อให้ได้ลูกไก่ที่มีสมรรถนะการให้ผลผลิตไข่เป็นหลักทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ การคัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์ไก่ไข่ในปัจจุบันสามารถแบ่งไก่ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ไก่ไข่ที่ให้ไข่เปลือกสีขาวและไก่ไข่ที่ให้ไข่เปลือกสีน้ำตาลหรือเรียกว่า ไก่น้ำตาลตามสีของขนปกคลุมลำตัว

สัดส่วนไก่พ่อแม่พันธุ์ ไก่พ่อแม่พันธุ์ที่เลี้ยงจะได้รับมาจากฟาร์มที่เลี้ยงเป็นปู่ย่าพันธุ์ซึ่งจะได้รับการปรับปรุงพันธุ์แยกกันเพื่อผลิตเป็นสายพ่อพันธุ์ หรือสายแม่พันธุ์โดยเฉพาะ จำนวนไก่สายพ่อพันธุ์และสายแม่พันธุ์ที่จะส่งเข้ามาเลี้ยงนั้นจะต้องคำนึงถึงสัดส่วนของเพศและอัตราการเลี้ยงต่อพื้นที่ด้วย สัดส่วนที่นิยมใช้สำหรับไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระหงจะใช้อัตราส่วนไก่พ่อพันธุ์จำนวน 12 - 15 ตัว/ไก่แม่พันธุ์ 100 ตัว ส่วนไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่จะใช้อัตราส่วนไก่พ่อพันธุ์จำนวน 10 - 12 ตัว/ไก่แม่พันธุ์ 100 ตัว

การตัดนิ้วเท้า (Toe trimming หรือ Toe clipping) ไก่พ่อพันธุ์มักจะนิยมตัดนิ้วเท้าเพื่อป้องกันการบาดเจ็บหรือการเกิดบาดแผลบริเวณหลังไก่ตัวเมีย เนื่องจากเมื่อถึงเวลาจะผสมพันธุ์ไก่ตัวผู้จะขึ้นไปยืนบนหลังไก่ตัวเมียถ้ามีเล็บยาวจะทำให้เล็บขีดข่วนบนหลังตัวเมียได้ การป้องกันจึงจำเป็นต้องมีการตัดเล็บหรือตัดนิ้วเท้าบริเวณกระดูกปลายนิ้วข้อสุดท้ายของนิ้วหลังเมื่อไก่อายุ 1 วัน ถ้าหากไก่สายพันธุ์มีปัญหาเรื่องการบาดเจ็บบริเวณหลังตัวเมียมากก็อาจจะมีการตัดนิ้วเท้าเพิ่มเติมโดยจะตัดปลายนิ้วข้อสุดท้ายของนิ้วหน้าด้านในอีกข้างละ 2 นิ้วก็ได้ไก่ตัวผู้บางสายพันธุ์ก็อาจจำเป็นต้องตัดหรือจี้ด้วยโลหะร้อนอีกด้วย การตัดนิ้วเท้ากระทำได้โดยการใช้ใบมีดร้อนตัดเช่นเดียวกับการตัดปากไก่

การตัดหงอน (Comb trimming หรือ Dubbing) ไก่ตัวผู้มักจะมีหงอนใหญ่และมีเหนียงยื่นออกมาเยอะมาก เมื่อไก่ตัวผู้โตขึ้นทั้งหงอนและเหนียงจะมีขนาดใหญ่มาก บางครั้งอาจจะงอพับลงมา หงอนไก่ที่มีขนาดใหญ่จะเป็นเป้าหมายในการต่อสู้เพื่อแย่งตัวเมียและเพื่อจัดลำดับทางสังคม จนอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บได้ง่าย นอกจากนี้ หงอนและเหนียงขนาดใหญ่ของไก่ตัวผู้จะเป็นอุปสรรคในการดื่มน้ำและกินอาหารอีกด้วย การตัดหงอนจะกระทำด้วยเครื่องตัดปากไก่หรือใช้กรรไกรสำหรับตัดหงอนโดยเฉพาะโดยจะทำการตัดเมื่อไก่อายุ 1 วันพร้อมกับการตัดนิ้วเท้า ข้อดีของการตัดหงอนอีกประการหนึ่งคือ สามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้ว่ามีการแยกเพศผิดหรือไม่

ไก่ผิดเพศ (Sexing error) เนื่องจากไก่พ่อแม่และแม่พันธุ์จะมาจากสายการปรับปรุงพันธุ์ที่แตกต่างกัน ไก่ที่ผลิตมาเพื่อเป็นพ่อพันธุ์จะมีการตัดนิ้วเท้า ตัดหงอน และจี้เตื่อย เราจึงสามารถใช้ลักษณะนี้ตรวจสอบความถูกต้องของเพศได้ โดยถ้าหากเราพบว่าไก่ตัวเมียตัวใดถูกตัดนิ้วเท้า ตัดหงอน และจี้เตื่อย ก็แสดงว่าไก่อันนั้นมาจากไก่สายพ่อพันธุ์ ในทางกลับกันถ้าหากเราพบไก่ตัวผู้ตัวใดยังมีนิ้วเท้าและหงอนอยู่ครบถ้วนแสดงว่าไก่อันนั้นมาจากสายไก่สายพันธุ์ตัวเมีย ซึ่งจำเป็นต้องคัดออกทันที มิฉะนั้นถ้าปล่อยไว้ในฝูงอาจจะทำให้ได้ลูกไก่ในลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ได้

เรื่องที่ 3.3 การสร้างโรงเรือน

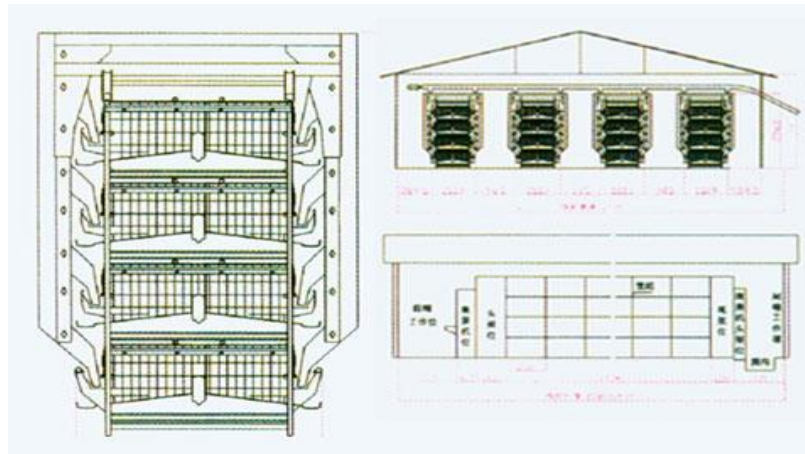

โรงเรือนไก่ไข่

เนื่องจากโรงเรือนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการควบคุมสิ่งแวดล้อมต่างๆให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงไก่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดสร้างโรงเรือนให้ถูกแบบ มีความแข็งแรง ทนทาน และสามารถเลี้ยงไก่ได้นานปี จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เลี้ยงไก่ไข่จะต้องสร้างโรงเรือนให้ถูกแบบมาตรฐาน ตามสภาพแวดล้อมของประเทศไทย คุณสมบัติของโรงเรือนไก่ไข่ที่ดี ควรมีลักษณะหรือคุณสมบัติ ดังนี้

1. สามารถกันแดด กันฝน และลมแรงได้ดี ต้องหาทางลดความร้อนจากแสงแดดในตอนเที่ยงและตอนบ่ายๆ
2. ภายในโรงเรือนต้องมีการระบายอากาศที่ดี เย็นสบาย และให้แสงแดดช่วงเช้าและช่วงเย็นส่องเข้าถึงพื้นโรงเรือนได้ แต่ไม่ควรให้ลมโกรกหรือฝนสาดมากนัก
3. ป้องกันศัตรูที่จะมารบกวนหรือทำร้ายไก่ได้ เช่น นก หนู แมว งู สุนัข และสัตว์อื่นๆ ตลอดจนโจรขโมยด้วย
4. ควรอยู่ห่างจากบ้านคนพอสมควร ไม่อยู่ทางต้นลมของบ้าน และไม่ควรอับลม กลิ่นจากมูลไก่อาจรบกวนสุขภาพและอนามัยของคนได้
5. สามารถรักษาความสะอาดได้ง่าย เป็นที่เนินลาด ระบายน้ำได้ดี น้ำไม่ขังแฉะและรกรุงรัง เพื่อลดปัญหาพื้นคอกเปียกแฉะ กลิ่นเหม็นวันรบกวน ไข่สกปรกและโรคภัยต่างๆ พื้นคอกต้องปูด้วยวัสดุรองพื้นที่สามารถดูดซับความชื้นได้ดี หรือพื้นคอนกรีต
6. เป็นแบบที่สร้างง่ายและสะดวก แข็งแรง ทนทาน มีราคาถูก และสามารถใช้อีกก่อสร้างส่วนใหญ่อีกที่หาง่ายในท้องถิ่น
7. ในกรณีที่มีโรงเรือนเลี้ยงไก่หลายๆหลังอยู่ด้วยกัน การจัดสร้างไม่ควรให้เป็นเรือนแฝด แต่ควรเว้นระยะห่างของแต่ละโรงเรือนประมาณ 50 เมตร ทั้งนี้เพื่อให้มีการระบายอากาศและความชื้นดีขึ้น
8. ควรสร้างให้สะดวกต่อการปฏิบัติงานต่างๆภายในโรงเรือน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดผลเสียหายน้อยที่สุด
9. ควรมีอุปกรณ์ต่างๆอยู่ในโรงเรือน ไม่ใช่ปะปนกัน ส่วนเตาเผาซากไก่และที่เทกองขี้ไก่ควรให้อยู่ห่างจากโรงเรือนให้มากๆ

รูปแบบของโรงเรือนไก่ไข่

ลักษณะและการจัดสร้างโรงเรือนเพื่อใช้เลี้ยงไก่ไข่มีอยู่หลายรูปแบบ การจะสร้างแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์รูปแบบของการเลี้ยง ความยากง่าย ทุน และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ แต่โดยทั่วไปแล้วโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่เท่าที่มีการจัดสร้างในประเทศไทยมีรูปแบบต่างๆกัน ดังนี้

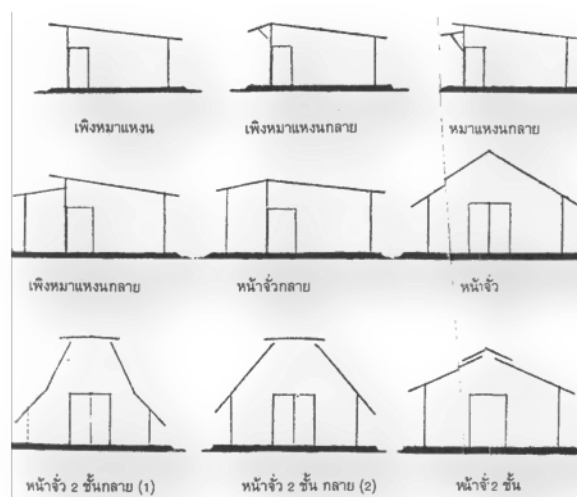
1. แบบเพิงหมาแหงน จัดเป็นโรงเรือนที่สร้างได้ง่ายที่สุด เพราะไม่สลับซับซ้อน ลงทุนน้อย แต่มีข้อเสียคือ ถ้าหันหน้าของโรงเรือน เข้าในแนวทางของลมมรสุมฝนจะสาดเข้าไปในโรงเรือนได้ โรงเรือนแบบนี้ไม่ค่อยมีความทนทานเท่าที่ควร เนื่องจากจะถูกฝนและแดดอยู่ประจำ

2. แบบหน้าจั่ว การสร้างโรงเรือนแบบนี้จะสร้างยากกว่าแบบแรก ทั้งนี้เพราะต้องพิถีพิถันในการจัดสร้างมากขึ้น รวมถึงความประณีตด้วย ดังนั้น ค่าวัสดุอุปกรณ์และค่าแรงงานในการก่อสร้างจึงสูงกว่าแบบแรก แต่โรงเรือนแบบนี้มีข้อดี คือ สามารถป้องกันแดดและฝนได้ดีกว่าแบบเพิงหมาแหงน

3. แบบจั่วสองชั้น ลักษณะของโรงเรือนแบบนี้จะสร้างได้ยากกว่าสองแบบแรก แต่มีข้อดีคือ อากาศภายในโรงเรือนแบบนี้จะเย็นกว่าสองแบบแรกมาก ทั้งนี้เพราะจั่วสองชั้นจะเป็นที่ระบายอากาศร้อนได้ดี ทำให้ไก่อยู่ได้อย่างสบายโดยไม่เกิดความเครียด

4. แบบเพิงหมาแหงนกลาย ลักษณะของโรงเรือนแบบนี้จะดีกว่าแบบเพิงหมาแหงนและแบบหน้าจั่ว ทั้งนี้เพราะสามารถระบายอากาศร้อน กันฝนและกันแดดได้ดีกว่าและข้อสำคัญ คือค่าก่อสร้างจะถูกกว่าแบบหน้าจั่วแบบกลาย

5. แบบหน้าจั่วกลาย โรงเรือน แบบนี้มีคุณสมบัติดีกว่าแบบเพิงหมาแหงน สามารถกันฝนได้ดีมากขึ้น แต่ค่าก่อสร้างจะสูงกว่าแบบเพิงหมาแหงน

ชนิดของโรงเรือนไก่ไข่

โรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่อาจแบ่งออกได้ 3 ชนิด ตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน ดังนี้

1. โรงเรือนสำหรับไก่เล็ก เป็นโรงเรือนสำหรับใช้เลี้ยงไก่ตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนถึงอายุ 5 - 6 สัปดาห์ โรงเรือนสำหรับเลี้ยงไก่เล็กไก่ไข่จะมีลักษณะเช่นเดียวกับกับโรงเรือนที่ใช้เลี้ยงไก่เนื้อ ลักษณะของโรงเรือนจะต้องระบายอากาศได้ดี แต่ลมไม่โกรก ไม่ชื้นแฉะ พื้นเป็นพื้นซีเมนต์ และสามารถป้องกัน นก หนู สุนัขและสัตว์อื่นได้ โดยโรงเรือนสำหรับเลี้ยงไก่เล็กนี้ควรอยู่ห่างจากโรงเรือนไก่รุ่น - ไก่สาว และไก่ไข่พอสมควร ถ้าเป็นไปได้ควรให้ห่างออกไปประมาณ 100 เมตร และควรห่างจากบ้านพักประมาณ 30 เมตร นอกจากนี้ควรตั้งอยู่เหนือลม ทั้งนี้เพื่อป้องกันการติดเชื้อของเชื้อโรคจากไก่ใหญ่และจากคน

ข้อดีของการใช้โรงเรือนแบบนี้ก็คือ สามารถกักลูกไก่ได้จำนวนมาก โดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนไก่ในระยะสาวและระยะไข่ แต่มีข้อเสียคือเป็นการสร้างสภาวะเครียดให้กับไก่ในขณะทำการเคลื่อนย้าย และยังเป็น การสิ้นเปลืองแรงงาน ทำให้มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น

2. โรงเรือนสำหรับไก่รุ่น - ไก่สาว เป็นโรงเรือนสำหรับใช้เลี้ยงไก่ตั้งแต่อายุ 6 - 17 สัปดาห์ โดยทำการย้ายไก่มาจากโรงเรือนไก่เล็ก โรงเรือนไก่รุ่น - ไก่สาวจะมีพื้นที่กว้างกว่า มีที่ให้กินน้ำและอาหารที่มีขนาดใหญ่ขึ้น พื้นอาจเป็นพื้นคอนกรีตมีวัสดุรองพื้นปูทับพื้นสแลทบางส่วน พื้นตาข่ายบางส่วน หรือพื้นตาข่ายล้วน การเลี้ยงบนวัสดุรองพื้นควรปูวัสดุรองพื้นให้หนาประมาณ 3 นิ้ว ส่วนการเลี้ยงบนพื้นสแลทหรือตาข่ายบางส่วน นิยมย้ายไก่เข้าเลี้ยงเมื่ออายุประมาณ 8 สัปดาห์

ไก่รุ่น - ไก่สาว จะถูกเลี้ยงอยู่ในโรงเรือนนี้ไปจนถึงอายุประมาณ 18 - 20 สัปดาห์ หรือก่อนไก่เริ่มไข่ ประมาณ 2 สัปดาห์ จากนั้นจึงย้ายไปเลี้ยงในโรงเรือนสำหรับไก่ไข่หรือเลี้ยงในกรงต่อไป แต่เนื่องด้วย ปัจจุบันมีระบบการป้องกันโรคที่ทันสมัย จึงสามารถเลี้ยงไก่ตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนถึงอายุ 20 สัปดาห์ หรือก่อนไก่เริ่มไข่ 2 สัปดาห์ได้ โดยใช้โรงเรือนเพียงโรงเรือนเดียว แต่จำนวนลูกไก่ที่นำมาเลี้ยงต้องคำนวณจากจำนวนไก่สาวที่สามารถเลี้ยงได้เท่านั้น ดังนั้นจำนวนลูกไก่ที่จะนำมาเลี้ยงจะน้อยกว่าจำนวนลูกไก่ที่เลี้ยงในโรงเรือนแบบแรก

3. โรงเรือนสำหรับไก่ไข่ โดยทั่วไปผู้เลี้ยงไก่ไข่จะย้ายไก่สาวไปเลี้ยงในโรงเรือนไก่ไข่เมื่ออายุได้ประมาณ 18 - 20 สัปดาห์ หรือก่อนไก่เริ่มไข่ประมาณ 2 สัปดาห์ แต่ในทางปฏิบัติแล้วผู้เลี้ยงไก่อาจจะย้ายไก่สาวเข้าไปเลี้ยงในโรงเรือนไก่ไข่เมื่อไก่อายุ 15 - 21 สัปดาห์ก็ได้

อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงไก่ไข่แบบฟุ้งปล่อยพื้นนั้นสามารถเลี้ยงไก่ตั้งแต่ระยะกกจนถึงระยะให้ไข่ในโรงเรือนเดียวกันได้ แต่จำนวนลูกไก่ที่จะนำมาเลี้ยงต้องคำนวณจากไก่ไข่ที่สามารถเลี้ยงได้เท่านั้น โดยเพิ่มรังไข่เข้าไปวางในโรงเรือน อัตราที่ใช้คือไก่ไข่ 4 - 5 ตัว ต่อรังไข่ 1 รัง และภายในรังไข่ต้องมีวัสดุรองรับที่แห้งและสะอาดพอสมควร ซึ่งอาจจะใช้แกลบ ชี้กบ หรือฟาง โดยนำรังไข่เข้าไปวางในโรงเรือนเพื่อให้ไก่ทำความคุ้นเคยสักระยะหนึ่ง ก่อนแม่ไก่วางไข่

เรื่องที่ 3.4 วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้

การเลี้ยงไก่ไข่เป็นการค้าจำเป็นต้องมีอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ที่มีประสิทธิภาพ มีความแข็งแรงทนทาน ทำความสะอาดได้ง่าย และราคาไม่แพงเกินไปนัก การเลี้ยงไก่ไข่ในระยะต่างกันอาจใช้อุปกรณ์ที่แตกต่างกันไปบ้างตามความเหมาะสม แต่โดยทั่วไปแล้วอุปกรณ์ในการเลี้ยงไก่ไข่ที่จำเป็นและสำคัญมีดังต่อไปนี้

อุปกรณ์ให้อาหาร ที่ให้อาหารไก่ไข่มีอยู่หลายแบบด้วยกันแต่ที่ใช้กันมากมีอยู่ 4 ชนิด คือ

1. ถาดให้อาหาร ลูกไก่แรกเกิดจนถึงอายุ 10 วัน อาจใช้ถาดใส่ไข่ขนาด 30 ฟอง หรือฝากกล่อง ลูกไก่ 1 อัน ให้อาหารลูกไก่ได้ 100 ตัว
2. รางอาหาร รางอาหารที่ใช้เลี้ยงไอนั้นให้ใช้รางอาหารที่มีความยาว 5 ฟุต จำนวน 25 - 30 อัน ต่อลูกไก่จำนวน 1,000 ตัว รางอาหารควรมีขาตั้งเพื่อเลื่อนระดับให้สูงขึ้นตามอายุของไก่
3. ถังอาหารแบบแขวน เหมาะสำหรับการเลี้ยงไก่รุ่น ก่อนที่จะนำขึ้นกรงตับ ถังอาหารแบบแขวน นิยมมี 2 ขนาด คือขนาดบรรจุ 9 กิโลกรัม และ 14 กิโลกรัม การใช้ถังอาหารแบบนี้เหมาะสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่โดยใช้อาหารชนิดเม็ด ถ้าเลี้ยงโดยใช้อาหารแบบผง อย่าเติมอาหารเกินกว่าครึ่งหนึ่งของถัง เพราะถ้าเติมอาหารมากเกินไป อาหารในถังจะค้างหรือไหลลงไม่สะดวก
4. รางอาหารแบบอัตโนมัติ โรงเรือนเลี้ยงไก่ขนาดกว้างประมาณ 10 - 20 เมตร ใช้รางอาหารอัตโนมัติ 2 แถว และเพิ่มถังอาหารแบบแขวนจำนวน 6 - 8 ถัง ต่อไก่ไข่จำนวน 1,000 ตัว แต่ถ้าโรงเรือนที่มีความกว้างเกิน 12 เมตร ควรตั้งรางอาหารเกิน 4 แถว จึงจะพอเหมาะ

อุปกรณ์ให้น้ำ ที่ให้น้ำไก่ไข่จะแตกต่างกันไปตามช่วงอายุของไก่ ไก่เล็กควรใช้ที่ให้น้ำแบบกระดิก หรือแบบกระดิกที่มีฝาครอบ ไก่รุ่นหรือไก่ไข่ควรใช้ที่ให้น้ำแบบรางน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นแบบธรรมดาหรือแบบอัตโนมัติก็ได้

รังไข่ รังไข่เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่ที่ปล่อยพื้นแบบรวมฝูง รังไข่ที่ดีต้องมีขนาดกว้างพอ สามารถเคลื่อนย้ายได้ ทำความสะอาดได้ง่าย มีการระบายอากาศได้ดี เย็น ภายในมืด พอสมควร และวางอยู่ในที่ที่เหมาะสม รังไข่ที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไปมีอยู่หลายชนิด กล่าวคือ

1. รังไข่เดี่ยว เป็นรังไข่ที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป มีลักษณะเป็นแถวยาวแถวละ 4 - 6 ช่อง แต่ละช่องจะมีขนาดกว้าง 25 - 30 เซนติเมตร สูงและลึก 30 - 35 เซนติเมตร ด้านหน้าเปิด มีขอบสูงจากพื้นรังประมาณ 8 - 10 เซนติเมตร เพื่อกันไข่และสิ่งรองรับไข่หลุดออกมาจากรังไข่ ด้านหลังอาจปิดหรือเปิดด้วยลวดตาข่ายตาห่าง เพื่อช่วยให้มีการระบายอากาศได้ดีขึ้น รังไข่แบบนี้จะวางเรียงเป็นแถวชั้นเดียว หรือวางซ้อนกันเป็นชั้นๆ โดยให้ชั้นล่างสูงจากพื้นคอกประมาณ 45 เซนติเมตร
2. รังไข่รวม เป็นรังไข่ขนาดใหญ่สำหรับไก่หลายตัวเข้าไปไข่พร้อมๆ กัน รังไข่แบบนี้มีลักษณะเป็นกล่องสี่เหลี่ยมยาวประมาณ 150 - 200 เซนติเมตร กว้างประมาณ 50 - 60 เซนติเมตร ข้างในไม่มีช่องกั้น มีทางเข้าออกทางหัวและท้าย รังไข่รวม 1 รัง พอเพียงสำหรับแม่ไก่ 50 - 60 ตัว รังไข่แบบนี้ไม่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย เพราะการระบายอากาศภายในรังไข่ไม่ดี
3. รังไข่แบบไหลออก เป็นรังไข่ที่นิยมใช้กันมากในการเลี้ยงไก่ไข่บนพื้นไม้ระแนง พื้นไม้ไผ่ หรือพื้นคอนกรีต รังไข่แบบนี้อาจตั้งเดี่ยวๆ หรือวางซ้อนกันเป็นแถว โดยพื้นของรังไข่ทำด้วยตาข่าย มีความลาดเอียงประมาณ 10 องศา ซึ่งจะทำให้ไข่กลิ้งออกมาตามแนวความลาดเอียงมาติดอยู่นอกรัง ทำให้ผู้เลี้ยงสามารถเก็บไข่ไก่ได้โดยไม่ต้องเข้าไปในโรงเรือน นับได้ว่าเป็นรังไข่ที่สะดวกกว่ารังไข่แบบอื่นมาก

เครื่องกลูกไก่ เครื่องกลูกไก่เป็นอุปกรณ์ที่ทำหน้าที่ให้ความอบอุ่นแทนแม่ไก่ในขณะที่ลูกไก่อังเล็กอยู่ ที่ใช้ในปัจจุบันมีหลายชนิดเช่น เครื่องกกชนิดกกด้วยแก๊ส เครื่องกกชนิดกกด้วยไฟฟ้า หรือเครื่องกกชนิดกกด้วยตะเกียง ซึ่งทุกแบบสามารถให้ความอบอุ่นแก่ลูกไก่ได้

อุปกรณ์อื่นๆ เป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นจะต้องใช้เช่น ฝ้าม่าน อ่างน้ำฆ่าเชื้อโรคตรงประตูทางเข้าสำหรับจุ่มเท้าเข้าตัวเรือน เตาเผาซากไก่ เครื่องพ่นยา เข็มฉีดยา พลาสติกอาหาร อุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ควรอยู่ประจำโรงเรือนด้วยไม่ปะปนกัน โดยเฉพาะเตาเผาซากไก่ที่ป่วยหรือตาย และที่เทกองขี้ไก่ จำเป็นจะต้องแยกให้ห่างจากโรงเรือนให้มาก

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 3.5 การเจริญเติบโตตามวัย

1. การเลี้ยงดูลูกไก่ (อายุ 1 วัน – 6 สัปดาห์)

การเลี้ยงไก่ในระยะนี้ซึ่งเป็นระยะกักกันเป็นระยะที่สำคัญที่สุด เพราะไก่จะให้ไข่หรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดการเลี้ยงดูในระยะนี้ ดังนั้นผู้เลี้ยงจะต้องจัดการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ลูกไก่ที่แข็งแรงและอัตราการรอดตายสูง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการให้ผลผลิตไข่ในอนาคต และเพื่อให้ไก่แสดงลักษณะทางพันธุกรรมออกมาได้อย่างเต็มที่ตามลักษณะประจำพันธุ์ของไก่พันธุ์ไข่ เช่น การเลี้ยงในสภาพแวดล้อมที่มีการสุขาภิบาลที่ดี มีน้ำสะอาดกินตลอดเวลา อาหารมีคุณภาพ มีอุปกรณ์ให้น้ำและอาหารเพียงพอและมีการให้วัคซีนป้องกันโรคอย่างเหมาะสม เป็นต้น

การให้น้ำ น้ำเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญสำหรับไก่มาก น้ำเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของร่างกาย โดยในร่างกายไก่แต่ละตัวจะประกอบด้วยของร่างกายด้วยน้ำประมาณ 60 – 70 เปอร์เซ็นต์ ถ้าร่างกายของไก่ขาดน้ำไป 10 เปอร์เซ็นต์ ไก่จะเริ่มแสดงอาการผิดปกติ ถ้าไก่ขาดน้ำถึง 20 เปอร์เซ็นต์ไก่จะตายทันที ดังนั้นในการเลี้ยงไก่ ผู้เลี้ยงจะต้องจัดน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการไก่ตลอดเวลา

แม้ว่าลูกไก่จะสามารถทนต่อการไม่ได้กินน้ำและอาหารได้นานถึง 3 วัน หลังจากฟักออกจากไข่ก็ตาม แต่การที่ลูกไก่ได้รับน้ำและอาหารล่าช้าจะก่อให้เกิดผลเสียหลายตามมาคือ ทำให้ลูกไก่สูญเสียความชื้นในร่างกายมากเกินไป จะส่งผลทำให้ลูกไก่อ่อนแอหรืออาจตายได้ เมื่อลูกไก่อ่อนแอก็จะเรียนรู้วิธีการกินน้ำและอาหารช้าออกไปอีก ดังนั้นลูกไก่ควรจะได้น้ำภายใน 24 ชั่วโมงหลังฟักออกจากไข่ และเพื่อให้ได้ผลดีที่สุดลูกไก่ควรจะรู้จักการกินน้ำและอาหารให้เร็วที่สุดหลังจากที่นำเข้าคอก เพื่อช่วยให้ลูกไก่สดชื่นและกินอาหารได้เร็วขึ้น

น้ำที่ใช้เลี้ยงไก่ควรเป็นน้ำจืดที่ใหม่และสะอาดปราศจากเชื้อโรคต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายต่อไก่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ควรเป็นน้ำที่มีความกระด้างและเกลือมากเกินไป ซึ่งจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพไก่หรือทำให้ไก่มีอาการท้องเสีย น้ำที่เหมาะสมใช้เลี้ยงไก่ควรมี pH อยู่ระหว่าง 6.8 – 7.5 และควรผสมน้ำตาลทรายในอัตรา 8 เปอร์เซ็นต์ลงในน้ำดื่ม ในวันแรกที่ลูกไก่มาถึงหรือประมาณ 2 - 3 วันแรก เพื่อให้ลูกไก่สดชื่นกระปรี้กระเปร่า ลดอาการเครียดจากการขนส่งหรือลูกไก่เครียดจากการทำวัคซีน การตัดปากหรือสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ควรผสมวิตามินหรือยาปฏิชีวนะในน้ำดื่มประมาณ 3 – 4 วัน เพื่อกระตุ้นให้ลูกไก่กินอาหาร

เมื่อลูกไก่มาถึงที่คอกควรได้ดื่มน้ำทันที เพื่อช่วยให้ลูกไก่สดชื่นกินอาหารได้เร็วขึ้น เพราะถ้าลูกไก่ไม่ดื่มน้ำจะทำให้ร่างกายอ่อนแอ ไม่กินอาหาร และตายในที่สุด ซึ่งจะต้องสังเกตอย่างใกล้ชิด หากพบว่าลูกไก่ตัวใดยังไม่กินควรจะช่วยจับลูกไก่ตัวนั้นให้กินน้ำ โดยเอางอยปากจุ่มลงในน้ำเพื่อให้ลูกไก่รู้ว่าแหล่งน้ำอยู่ที่ใด และควรเพิ่มจำนวนขวดน้ำอีกหากตรวจสอบพบว่าการดื่มน้ำของลูกไก่ยังไม่ทั่วถึง และควรให้ลูกไก่ดื่มน้ำก่อนที่จะให้อาหารอย่างน้อย 3 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร เช่น อาหารติดคอ ลำไส้อักเสบ และเพื่อช่วยลดการสูญเสียความชื้นในร่างกายไก่ เพราะลูกไก่ที่อยู่ระหว่างการขนย้ายมาถึงฟาร์มนั้นย่อมมีการสูญเสียความชื้น เนื่องจากน้ำในร่างกายจะถูกนำมาช่วยเป็นตัวนำอาหาร ทำให้อาหารอ่อนตัวลง และถ่ายออกมากับมูลไก่

ในระยะ 1 - 2 สัปดาห์แรก ควรใช้ขวดน้ำสำหรับลูกไก่ขนาดบรรจุ 1 แกลลอน ในอัตราส่วน 2 ใบต่อลูกไก่ 100 ตัว ดังนั้นถ้าใช้เครื่องกกแบบผ้าชีซึ่งสามารถกกลูกไก่ได้ถึง 500 ตัว จำนวนขวดน้ำที่วางไว้ในกกไม่ควรต่ำกว่า 10 ใบ หลังจากนั้นเมื่อไก่อายุ 3 - 6 สัปดาห์ถ้าขวดน้ำเป็นแบบขนาด 2 แกลลอน ควรใช้ 2 ใบต่อไก่ 100 ตัว หรือถ้าเป็นรางน้ำอัตโนมัติควรใช้ความยาว 1.5 – 2 เมตร ต่อลูกไก่ 100 ตัว วางสลับกับภาชนะใส่อาหารให้กระจายสม่ำเสมอทั่วทั่วกก โดยวางไว้บนพื้นวัสดุรองพื้นในช่วงระยะ 2 วันแรก เพื่อช่วยให้ลูกไก่ดื่มน้ำ

น้ำได้สะดวกขึ้น หมั่นเก็บวัสดุรองพื้นในจานให้น้ำออก และเปลี่ยนน้ำวันละ 2 ครั้งในตอนเช้าและตอนบ่าย พร้อมทั้งทำความสะอาดขวดน้ำ ขจัดคราบสกปรกต่าง ๆ ออกให้หมด และล้างน้ำยาฆ่าเชื้อเพื่อทำลายจุลินทรีย์ และป้องกันการเจริญเติบโตของเชื้อรา ถ้าน้ำที่ให้ไม่สะอาดอาจทำให้ไก่มีอาการท้องเสียได้ เมื่อลูกไก่อายุมากกว่า 2 วันไปแล้ว ควรปรับระดับขวดน้ำให้สูงจากพื้นประมาณ 1 นิ้ว เพื่อไม่ให้ไก่คุ้ยวัสดุรองพื้นลงในจานให้น้ำ หลังจากนั้นปรับระดับขวดน้ำอยู่เหนือหลังไก่ประมาณ 1 นิ้ว จะช่วยป้องกันไม่ให้น้ำหกกรดวัสดุรองพื้น ทำให้พื้นคอกเปียก การให้น้ำไก่โดยใช้ขวดน้ำนั้นควรใช้ขวดที่มีขนาดเล็กหลาย ๆ ขวดจะดีกว่าให้ขวดขนาดใหญ่แต่จำนวนน้อยขวด

สำหรับการเปลี่ยนแปลงภาชนะให้น้ำให้มีขนาดใหญ่ขึ้นนั้นควรค่อย ๆ เปลี่ยน เพื่อไม่ให้ไก่ตื่นตกใจ หรือเครียด คือเมื่อลูกไก่อายุประมาณ 5 - 6 วัน จึงค่อย ๆ เลื่อนขวดน้ำอันเก่าเข้าใกล้ขวดน้ำอันใหม่หรือที่ให้น้ำแบบอัตโนมัติ พอเมื่อไก่อายุ 7 วัน ก็ทยอยเอาขวดน้ำอันเก่าออกจนกระทั่งลูกไก่อายุครบ 10 วัน และแน่ใจว่าลูกไก่รู้จักดื่มน้ำจากขวดน้ำอันใหม่หรือรางน้ำอัตโนมัติแล้วจึงนำขวดน้ำออกทั้งหมด ให้ไก่ดื่มน้ำจากขวดน้ำอันใหม่หรือรางน้ำอัตโนมัติแทน

ความต้องการของน้ำของไก่จะขึ้นอยู่กับอายุและอุณหภูมิและสภาพแวดล้อม ถ้าอากาศร้อนไก่จะกินน้ำมากขึ้นเพื่อระบายความร้อนออกจากร่างกาย โดยไก่จะกินน้ำประมาณ 2 - 3 เท่าของปริมาณอาหารที่กิน การให้ทราบถึงปริมาณน้ำที่ไก่กินแต่ละวันจะช่วยให้การผสมยาปฏิชีวนะในน้ำดื่มหรือการให้วัคซีนโดยการละลายน้ำให้ดื่มจะสะดวกขึ้น และหากได้มีการติดตั้งมาตรวัดน้ำประจำโรงเรือนไว้จะทำให้รู้ปริมาณที่แน่นอนของน้ำที่ไก่กินแต่ละวันเพราะปริมาณการกินน้ำที่ลดลงจะเป็นสิ่งแรกที่บ่งบอกให้เห็นถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับไก่ภายในฝูง สำหรับปริมาณการกินน้ำของไก่อายุต่างๆ เป็นดังนี้

ความต้องการน้ำของลูกไก่อายุ 0 - 6 สัปดาห์ จำนวน 100 ตัว

อายุไก่ (สัปดาห์)	ปริมาณความต้องการน้ำ (ลิตรต่อวัน)
1	1.9
2	3.8
3	5.7
4	6.8
5	8.7
6	9.5

2. การเลี้ยงไก่เล็ก - รุน - ไข่ (Brood - grow - lay system)

การเลี้ยงไก่รูปแบบนี้ลูกไก่จะอยู่ภายในโรงเรือนเดียวกันตั้งแต่ระยะกก ไกรุ่น และระยะไข่ไปจนกระทั่งปลดไข่ ดังนั้นโรงเรือนที่เลี้ยงไก่แบบนี้จะต้องมีอุปกรณ์ครบถ้วนสำหรับไก่แต่ละช่วงอายุและจะต้องออกแบบมาให้เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงไก่แต่ละช่วงอายุอีกด้วย จำนวนลูกไก่ที่จะส่งเข้ามาเลี้ยงในระยะกกจะต้องเท่ากับจำนวนความจุของโรงเรือนเลี้ยงไก่ในระยะให้ไข่ การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ระบบนี้มีข้อดีคือ จะไม่ก่อให้เกิดความเครียดเนื่องจากการขนย้ายไก่และสามารถป้องกันการแพร่ระบาดของโรคที่อาจจะเกิดขึ้นจากการขนย้ายไก่ได้ แต่ระบบนี้มีข้อเสียคือ ต้นทุนค่าก่อสร้างโรงเรือนจะสูงกว่าเนื่องจากจะต้องมีอุปกรณ์

อุปกรณ์ให้น้ำ ให้อาหารสำหรับไก่เล็กภายในโรงเรือนด้วย ซึ่งจะใช้เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ทำให้การใช้
อุปกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพจึงทำให้การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์รูปแบบนี้ไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน

โรงเรือนควบคุมแสง (Black - out growing) การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์จะต้องเลี้ยงภายในโรงเรือนที่สามารถควบคุมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมสำหรับไก่ได้ทั้งการระบายอากาศ อุณหภูมิ และแสงสว่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการควบคุมแสงสว่างซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาของระบบสืบพันธุ์ของไก่ การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ในปัจจุบันจะนิยมใช้โรงเรือนระบบปิดที่สามารถควบคุมแสงสว่างได้ทั้งความยาวแสงและความเข้มแสงหรือ เรียกว่าโรงเรือนระบบ “Black - out” แสงสว่างที่ไก่ได้รับจะมาจากหลอดไฟฟ้าที่ติดไว้ให้เท่านั้นผนังด้านข้างของโรงเรือนจะมีผ้าม่านสีดำ ป้องกันแสงจากดวงอาทิตย์เข้ามาในช่วงกลางวันข้อดีของโรงเรือนระบบ Black - out ได้แก่

- สามารถควบคุมอายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกได้
- สามารถยืดอายุเมื่อให้ไข่ฟองแรกได้ ทำให้ได้ไข่ฟักที่มีขนาดใหญ่ขึ้น
- ความสม่ำเสมอของน้ำหนักตัวไก่ในฝูงจะดีขึ้น
- สามารถลดน้ำหนักตัวไก่ลงได้โดยที่ผลผลิตไข่ไม่ลดลง
- การกินอาหารของไก่ลดลง
- เนื่องจากสามารถควบคุมให้มีความยาวแสงสั้นลงและความเข้มแสงน้อยลงจึงทำให้นิสัยการจิก

น้ำหนักตัวที่แนะนำสำหรับพ่อแม่พันธุ์ไก่ไข่ ไก่ไข่ไม่ได้คัดเลือกและปรับปรุงพันธุ์มาเพื่อให้มีการเจริญเติบโตเร็ว ดังนั้นปัญหาเกี่ยวกับไก่มีน้ำหนักตัวมากกว่าน้ำหนักมาตรฐานที่แนะนำนั้นจึงไม่ค่อยปรากฏเหมือนกับพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทองอย่างไ้ก็ตาม สำหรับประเทศไทยมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับน้ำหนักตัวต่ำกว่าน้ำหนักมาตรฐานมากกว่า

3. การเลี้ยงและการจัดการไก่พ่อแม่พันธุ์ระยะให้ไข่

ความต้องการพื้นที่การเลี้ยง (Floor space) ไก่แม่พันธุ์ต้องการพื้นที่การเลี้ยงมากกว่าไก่ไข่ที่เลี้ยงเพื่อให้ผลผลิตไข่เพียงอย่างเดียว ความต้องการพื้นที่การเลี้ยงมักจะบ่งบอกเป็นค่าความหนาแน่นมีหน่วยเป็นพื้นที่/ตัว

ชนิดของพื้น (Floor type) โรงเรือนที่เป็นพื้นสแลททั้งหมด (All slats) ปัจจุบันไม่นิยมใช้กันในการเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ แต่โรงเรือนที่เป็นพื้นปูทับด้วยวัสดุรองพื้นทั้งหมด (All litter) ยังนิยมใช้กันอยู่การเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์ส่วนใหญ่จะนิยมใช้พื้นแบบกึ่งสแลท คือ ภายในโรงเรือนจะมีพื้นที่ปูทับด้วยวัสดุเอกสารประกอบการสอนวิชา การผลิตสัตว์ปีก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภากร ธาราฉาย หน้า 10 รองพื้นบางส่วนร่วมกับพื้นที่ยกสูงเป็นสแลทบางส่วน สัดส่วนการใช้พื้นสแลทมีตั้งแต่ 10 - 70% ของพื้นที่ในโรงเรือนที่ใช้พื้นแบบกึ่งสแลทจะมีการวางอุปกรณ์ให้น้ำและรังไข่อยู่บนส่วนที่เป็นพื้นสแลท

ข้อดีของพื้นแบบกึ่งสแลท คือ วัสดุรองพื้นจะเสื่อมสภาพช้าลงถึงแม้ว่าจะเลี้ยงไก่ภายใต้ความหนาแน่นสูงก็ตาม เนื่องจากมูลที่ไก่ขับถ่ายออกมาบางส่วนจะอยู่ภายใต้พื้นสแลท

พื้นสแลทที่ทำจากลวดไม่แนะนำให้ใช้ในไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระทอง เนื่องจากลวดจะมีความแข็งและมีขนาดเล็กในขณะที่ไก่พ่อแม่พันธุ์ไก่กระทองจะมีขนาดน้ำหนักตัวมาก โดยเฉพาะไก่ตัวผู้ จึงทำให้เกิดบาดแผลที่เท้าได้ง่าย และไก่มักจะหลีกเลี่ยงที่จะผสมพันธุ์บนพื้นตาข่ายจึงทำให้อัตราการผสมติดลดลง ดังนั้น พื้นสแลทที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทองควรจะทำด้วยพลาสติกหรือไม้ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่า

พื้นที่ปูทับด้วยวัสดุรองพื้นทั้งหมด (All slats) ถ้าหากมีการจัดการวัสดุรองพื้นอย่างดี วัสดุรองพื้นนั้นแห้ง ไม่เปียกชื้น ไม่จับตัวกันเป็นก้อนแข็ง จะไม่ทำให้อุ้งเท้าไก่เป็นแผล จึงทำให้ฝูงพ่อแม่พันธุ์มีอัตราการผสมติดสูงขึ้น ไม่ทำให้เท้าไก่ตัวเมียสกปรกซึ่งจะช่วยทำให้รังไข่สะอาดไม่ปนเปื้อนมูลที่ติดไปกับเท้าไก่ซึ่งก็จะได้ไข่ฟักสะอาดขึ้น ส่งผลให้อัตราการฟักออกดีขึ้น และคุณภาพของลูกไก่ดีขึ้น แต่การจัดการพื้นที่ปูทับด้วยวัสดุรองพื้นทั้งหมดให้มีคุณภาพดีนั้นทำได้ยากในทางปฏิบัติและมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากกว่าพื้นแบบกึ่งสแลท

พื้นกึ่งสแลท (Combination of slats and litter floor) พื้นกึ่งสแลทนิยมใช้กันมากในการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ไก่กระທง โรงเรือนที่สร้างใหม่ในปัจจุบันมักจะใช้ระบบนี้ทั้งหมด เนื่องจากสามารถเลี้ยงได้หนาแน่นกว่า ต้นทุนการเลี้ยงใกล้เคียงโรงเรือนต่ำกว่า ไซบ่นพื้นมีน้อยกว่า และสามารถติดตั้งระบบรังไข่อัตโนมัติได้สะดวกกว่า โดยอาจจะวางส่วนที่เป็นสแลทไว้บริเวณส่วนกลางของโรงเรือน หรือวางไว้บริเวณด้านข้างของโรงเรือนทั้งสองข้างก็ได้พื้นสแลทที่นิยมใช้ส่วนใหญ่จะเป็นสแลทพลาสติกเนื่องจากการติดตั้งและการทำความสะอาดจะง่ายกว่าพื้นสแลทที่ทำจากไม้

รังไข่ (Nest) รังไข่เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญมากและมีผลอย่างมากต่อจำนวนไซบ่นพื้นและคุณภาพของไข่ ปกติไซบ่นพื้นจะมีอัตราการฟักออกต่ำ ลูกไก่ที่ฟักออกมาจะมีคุณภาพต่ำเนื่องจากการติดเชื้อแบคทีเรีย นอกจากนี้ไซบ่นพื้นจะถูกเหยียบจนไข่แตกได้ง่ายและจะส่งผลให้ไก่ในฝูงนั้นมึนสับสนได้

เนื่องจากการผลิตไข่ฟักที่มีคุณภาพดี ผู้เลี้ยงจึงต้องลงทุนสูงในการเลือกใช้รังไข่ที่มีคุณภาพดีและมีการจัดการอย่างเข้มงวด รังไข่ที่มีใช้ในปัจจุบันมีทั้งที่เป็นระบบเก็บไข่อัตโนมัติและเก็บด้วยมือของผู้เลี้ยงเอง และมีทั้งที่เป็นรังไข่เดี่ยวและรังไข่รวม รังไข่แต่ละแบบแต่ละลักษณะจะมีผลต่อการไข่ของไก่แตกต่างกัน

4. การจัดการไก่ตัวผู้ให้มีความสมบูรณ์พันธุ์สูง

ระบบสืบพันธุ์ไก่ตัวผู้ (Male reproduction) เมื่อมีการผสมพันธุ์ไก่ตัวผู้จะขับหลังน้ำเชื้อออกมาครั้งละประมาณ 0.1 - 1.0 มิลลิลิตร และไก่ตัวผู้สามารถผสมพันธุ์ได้วันละประมาณ 10 - 30 ครั้ง ขึ้นอยู่กับการแข่งขันกับตัวผู้ตัวอื่น จำนวนตัวเมียที่ยอมให้ผสม ตำแหน่งในการจัดลำดับทางสังคม อุณหภูมิโรงเรือน ความชื้น และความยาวแสง ฯลฯ ไก่ตัวผู้หนึ่งตัวอาจจะผสมพันธุ์กับตัวเมียตัวเดิมวันละหลาย ๆ ครั้ง ไก่ตัวเมียที่ถูกตัวผู้ผสมพันธุ์มากที่สุดจะเป็นไก่ที่อยู่ในลำดับกลางทางสังคม ปกติไก่ตัวผู้ที่อยู่ในลำดับเป็นผู้นำทางสังคมเท่านั้นที่มีโอกาสได้ผสมพันธุ์บ่อยที่สุด ไก่ที่เป็นตัวด้อยทางสังคมจะไม่มีโอกาสได้ผสมพันธุ์เนื่องจากจะโดนไก่ตัวผู้ที่แข็งแรงกว่าขับไล่ออกไป

การจัดการไก่ตัวผู้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ไก่ทุกตัวมีโอกาสได้ผสมพันธุ์อย่างทั่วถึง ซึ่งสามารถทำได้โดยการคัดไปด้อยออกไปและมีการควบคุมน้ำหนักตัวโดยเฉพาะในช่วงครึ่งหลังของการให้ผลผลิตไข่

สัดส่วนตัวผู้และตัวเมีย (Ratio of male and female) ในฝูงผสมพันธุ์ถ้าหากมีจำนวนไก่ตัวผู้มากเกินไปหรือน้อยเกินไปจะส่งผลเสียต่ออัตราการผสมติด สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างตัวผู้และตัวเมียนั้นจะแตกต่างกันตามสายพันธุ์ ขนาดน้ำหนักตัว อุปนิสัยของไก่ และการจัดการภายในโรงเรือน ดังแสดงในตารางที่ 6 สัดส่วนของไก่ตัวผู้และตัวเมียมักจะบอกเป็นค่าจำนวนไก่ตัวผู้ต่อตัวเมีย 100 ตัว หรืออาจจะบอกเป็นค่าเปอร์เซ็นต์ก็ได้ ในทางปฏิบัติมักจะมีไก่ตัวผู้สำรองไว้มากกว่าที่แนะนำเพื่อเอาไว้ทดแทนในกรณีที่ถูกคัดทิ้งหรือตาย

น้ำหนักพ่อพันธุ์ (Male body weight) เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในระหว่างการผลิต เนื่องจากทำให้ผลผลิตไข่ และอัตราการผสมติด จะสัมพันธ์กับน้ำหนักตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งไก่พ่อพันธุ์ ถ้าหากมีน้ำหนักตัวมากเกินไปจะทำให้ไก่ตัวเมียไม่ยอมให้ผสมพันธุ์ ส่งผลให้อัตราการผสมติดและไข่มีเชื้อต่ำลง

การย้ายไก่ตัวผู้และตัวเมียเข้าโรงเรือนไก่ไข่ ในกรณีที่ใช้ระบบการเลี้ยงแบบให้อาหารแยกเพศควรจะนำไก่ตัวผู้เข้ามาในโรงเรือนก่อนตัวเมียประมาณ 1 - 2 สัปดาห์เพื่อให้ตัวผู้ได้มีเวลาปรับตัวให้เคยชินกับอุปกรณ์ให้อาหาร วิธีการนี้มีข้อควรระวังคือ ในช่วงแรกของการไข่ไก่ตัวผู้มักจะมีนิสัยข่มตัวเมียมากขึ้นซึ่งอาจจะทำให้ตัวเมียบางตัวถูกผสมพันธุ์มากเกินไป

การคัดไก่ตัวผู้ ในระหว่างการให้ไข่ควรจะมีการดูแลไก่ตัวผู้อย่างใกล้ชิด ถ้าพบว่าไก่ตัวใดไม่สมบูรณ์ก็ควรที่จะคัดออกทันที เนื่องจากไก่ตัวผู้มักจะผสมพันธุ์กับไก่ตัวเมียเพียงไม่กี่ตัวที่ตนเองชอบเท่านั้น ซึ่งถ้าหากไก่ตัวผู้ตัวนั้นไม่สามารถผสมพันธุ์ได้ก็จะทำให้ไก่ตัวเมียกลุ่มนั้นไม่ได้รับการผสมพันธุ์หรือแม้แต่ไก่ตัวผู้ตัวอื่นก็จะไม่ยอมมาผสมพันธุ์ด้วยจนกว่าจะจับไก่ตัวผู้ที่เคยคุมตัวเมียกลุ่มนั้นออกไปเสียก่อน

การกระตุ้นให้ไก่ตัวผู้ ออกกำลังกาย ไก่ตัวผู้ควรจะมีการออกกำลังกายบ้างเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขาอ่อนแอ การกระตุ้นให้ไก่ตัวผู้ได้ออกกำลังกายสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การยกอุปกรณ์ให้อาหารสำหรับไก่ตัวผู้ให้สูงในระดับที่ไก่ต้องยืดตัวเล็กน้อยเพื่อจิกกินอาหาร หรือโดยการโรยเมล็ดธัญพืชลงบนพื้นในช่วงบ่ายเพื่อให้ไก่ได้ออกแรงคุ้ยเขี่ยก็จะช่วยให้ไก่ได้ออกกำลังกายได้ดี

การใช้ไก่ตัวผู้ทดแทนระหว่างการให้ไข่ (Spiking) ในระหว่างการผสมพันธุ์ของไก่โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่พันธุ์ไก่กระทรงจะมีอัตราการผสมติดลดลงเรื่อย ๆ เมื่ออายุมากขึ้น ผู้เลี้ยงไก่บางรายจะใช้วิธีคัดไก่ตัวผู้บางตัวที่มีน้ำหนักมากหรือน้อยเกินไปออกหลังจากที่ไก่ให้ไข่ไปแล้วประมาณ 5 - 7 เดือน แล้วนำไก่ตัวผู้ที่หนุ่มกว่าเข้ามาทดแทนซึ่งจะทำให้อัตราการผสมติดเพิ่มขึ้น แต่ปัญหาที่จะตามมาก็คือ จะทำให้ต้นทุนการผลิตไข่ฟักเพิ่มขึ้น เสี่ยงต่อการติดโรคจากไก่ฝูงอื่นมากขึ้น ดังนั้น การจัดการที่ดีก็คือ การเลี้ยงและการจัดการให้ไก่ตัวผู้มีน้ำหนักตามมาตรฐาน และมีสุขภาพดีตลอดระยะเวลาให้ไข่

การผสมพันธุ์ไม่เพียงพอ เนื่องจากไก่พ่อแม่พันธุ์มีน้ำหนักตัวมากถ้าหากไก่ตัวเมียนอนอยู่บนพื้นสแลทและตัวผู้ขึ้นผสมพันธุ์จะทำให้เท้าไก่ตัวเมียบาดเจ็บและเสียการทรงตัวได้ จึงทำให้ไก่ตัวเมียจะไม่ยอมให้ตัวผู้ขึ้นผสมพันธุ์ในขณะที่ตนเองกำลังยืนอยู่บนพื้นสแลท ดังนั้น ถ้าเลี้ยงไก่พ่อแม่พันธุ์บนพื้นกึ่งสแลทจึงควรหาวิธีการที่จะให้ไก่ตัวเมียลงมาอยู่บนพื้นที่ปูด้วยวัสดุรองพื้นข้างล่างบ้าง เนื่องจากการผสมพันธุ์จะประสบความสำเร็จมากที่สุดบนพื้นที่ปูด้วยวัสดุรองพื้น การจัดการอาจทำได้โดยการโรยเมล็ดธัญพืชบนพื้นเพื่อดึงดูดให้ไก่ทุกตัวลงมาคุ้ยเขี่ยกินในช่วงบ่าย ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้ไก่ตัวผู้ได้มีโอกาสผสมพันธุ์กับตัวเมียมากขึ้น

5. การจัดการเลี้ยงดู

การจัดการหรือการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะนำลูกไก่เข้ามาเลี้ยงนั้นนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะการเลี้ยงไก่ไข่ให้ได้ผลดีย่อมขึ้นอยู่กับการเริ่มต้น หากการเริ่มต้นที่มีการเตรียมการที่ดีจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นก่อนนำลูกไก่เข้ามาเลี้ยงต้องเตรียมทุกอย่างไว้ให้พร้อมอย่างน้อย 1 - 2 สัปดาห์ เพื่อให้การเลี้ยงดูลูกไก่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลและการควบคุมโรค ระบบการเลี้ยงควรเป็นแบบเข้าพร้อมกัน ออกพร้อมกัน หมายถึง การเลี้ยงไก่อายุเดียวกันภายในโรงเรือนเดียวกัน ซึ่งนอกจากจะควบคุมโรคต่างๆ ได้ง่ายแล้ว ยังสามารถทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ พร้อมกับการพักโรงเรือนเพื่อตัดวงจรชีวิตของเชื้อโรคต่างๆ ที่สะสมอยู่ระหว่างการเลี้ยง ก่อนนำไก่ชุดใหม่เข้ามาเลี้ยงในเวลาต่อมา

5.1 การจัดการก่อนนำลูกไก่เข้าเลี้ยง

5.1.1 การสั่งจองลูกไก่ล่วงหน้า

เพื่อความสะดวกในการจัดเตรียมโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยง ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ที่จำเป็นในการเลี้ยง ผู้เลี้ยงไก่จึงต้องวางแผนการเลี้ยงไก่ไว้ล่วงหน้าว่าจะเลี้ยงไก่แต่ละชุดจำนวนเท่าไร จึงจะได้ไก่ที่

ใช้ตามจำนวนที่ต้องการ เมื่อคำนวณจำนวนลูกไก่ที่จะเลี้ยงได้แล้ว ผู้เลี้ยงจะต้องส่งจองลูกไก่ไว้ล่วงหน้าเป็นเวลาหลายสัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้ทางโรงฟักจะได้มีเวลาเตรียมตัวในการจัดลูกไก่ให้ได้ตามเวลาที่กำหนดและตามจำนวนที่ต้องการ

ในการคำนวณจำนวนลูกไก่ที่จะสั่งซื้อนั้น จะต้องคำนึงถึงจำนวนไก่ที่จะให้ไข่ตามต้องการ อัตราการตาย และจำนวนไก่คัดทิ้งในระยะเวลาต่างๆของการเจริญเติบโต รวมถึงจำนวนลูกไก่ที่ทางบริษัทจำหน่ายลูกไก่แถมให้ด้วย ซึ่งเปอร์เซ็นต์การตายของไก่ในระหว่างการเจริญเติบโตจนกระทั่งให้ไข่จะมีประมาณ 6 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้การเลี้ยงไก่ไข่ตั้งแต่ระยะลูกไก่จนถึงระยะให้ไข่ มักจะปรากฏลักษณะต่างๆที่ไม่พึงปรารถนา เช่น ขาพิการ ลักษณะอมโรค เป็นต้น จำเป็นจะต้องคัดทิ้งโดยไม่ต้องเสียตายเพราะจะเป็นการเพิ่มต้นทุนในการเลี้ยงดู จำนวนไก่คัดทิ้งเหล่านี้จะมีประมาณ 0.5 – 1 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นก่อนส่งจองลูกไก่ ผู้เลี้ยงจะต้องพิจารณาถึงเปอร์เซ็นต์การตายในระยะเติบโต เปอร์เซ็นต์การคัดทิ้งและจำนวนลูกไก่แถมจากบริษัท เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดจำนวนลูกไก่ที่จะสั่งซื้อด้วย

ตัวอย่างการคำนวณจำนวนลูกไก่ที่จะสั่งซื้อ เป็นดังต่อไปนี้

จำนวนไก่ที่ต้องการให้ไข่ = 1,000 ตัว

จำนวนไก่ที่ควรส่งชดเชยการตายและการคัดทิ้ง = 1,075 ตัว

(โดยคำนวณให้เป็นเปอร์เซ็นต์ที่เหลือจากการตายและคัดทิ้ง 93%)

หักจำนวนลูกไก่ที่ได้แถม 2%

$$\left(\frac{1,100 \times 100}{102} \right) = 1,078 \text{ ตัว}$$

ดังนั้นหากต้องการเลี้ยงไก่ไข่ 1,000 ตัว จะต้องสั่งลูกไก่ทั้งหมด 1,078 ตัว แต่การบรรจุลูกไก่อ้มบรรจุกล่องละ 100 ตัว จึงจะสั่งลูกไก่ทั้งสิ้น 1,100 ตัว

ในการสั่งซื้อลูกไก่อ้นั้นจะต้องสั่งซื้อจากบริษัท หรือโรงฟักที่มีชื่อเสียง เชื่อถือได้ ได้มาตรฐาน ลูกไก่มาจากพ่อแม่ที่มีลักษณะทางพันธุกรรมดี มีโปรแกรมการจัดการเลี้ยงดูที่ดีและถูกต้องเหมาะสม สำหรับลูกไก่ที่มีคุณภาพดี จะมีลักษณะดังนี้

- 1) มีขนาดและสีสันทันสมำเสมอตรงตามสายพันธุ์
- 2) มีขนอุยยาวฟูและแห้งสนิท
- 3) นัยน์ตากกลม แจ่มใส และท่าทางปราดเปรียว
- 4) สะดือเข้าที่เรียบร้อย และบริเวณทวารแห้งสะอาด
- 5) มีน้ำหนักเกินมาตรฐานขั้นต่ำ
- 6) ไม่มีลักษณะการสูญเสีย น้ำ แข็งเต็มเป็นมัน ไม่เล็กลีบ
- 7) ปราศจากลักษณะพิการใดๆทั้งสิ้น

5.1.2 การเตรียมโรงเรือนและอุปกรณ์

ก่อนที่จะนำลูกไก่เข้ามาเลี้ยงจำเป็นต้องทำความสะอาดบริเวณภายในและรอบๆโรงเรือน รวมทั้งอุปกรณ์การเลี้ยงทุกชนิดให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งการทำความสะอาดโรงเรือนหลังจากจับไก่ที่ปลดระวางจำหน่ายแล้วควรกระทำอย่างถี่ และควรทิ้งโรงเรือนให้ว่างก่อนที่จะนำลูกไก่ชุดใหม่เข้ามาเลี้ยงอย่าง

น้อย 2 สัปดาห์ ในช่วงที่ปล่อยโรงเรือนให้ว่างนี้เพื่อทำความสะอาดและพ่นยาฆ่าเชื้อเพื่อตัดวงจรชีวิตของเชื้อโรคที่อาจหลงเหลืออยู่ในโรงเรือนซึ่งขั้นตอนการทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆ มีดังนี้

1) ขนย้ายอุปกรณ์เก่าออกจากโรงเรือน และขนย้ายวัสดุรองพื้นที่ใช้เลี้ยงไก่ชุดที่ผ่านมาไปทิ้งหรือไปเก็บไว้สำหรับทำปุ๋ยต่อไป แหล่งเก็บหรือแหล่งทิ้งนั้นควรอยู่ห่างจากโรงเรือนนกถูกไก่พอสมควร ไม่ควรนำวัสดุรองพื้นที่ใช้แล้วดังกล่าวมาทิ้งไว้รอบๆโรงเรือน เพราะอาจจะเป็นการสร้างปัญหาแก่การสุขาภิบาลและการป้องกันโรคได้

2) หลังจากขนย้ายวัสดุรองพื้นที่ทิ้งแล้ว ให้ทำการกวาดเศษวัสดุรองพื้นที่หลงเหลืออยู่ และสิ่งสกปรกต่างๆออกให้หมด รวมทั้งเศษขี้ไก่ที่ติดอยู่ตามผนัง จากนั้นจึงใช้เครื่องพ่นน้ำแรงดันสูงฉีดล้างตามพื้นโรงเรือน และตามฝาหรือลวดตาข่ายส่วนที่มีมูลไก่ติดเกาะแน่นควรจะทำการเคาะและขัดออกให้หมด หลังจากนั้นให้ใช้ยาฆ่าเชื้อฉีดพ่นภายในโรงเรือน สัดส่วนของการผสมยาฆ่าเชื้อมักจะระบุไว้ตามข้างกล่อง ซึ่งควรปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด หลังจากนั้นจึงปล่อยให้โรงเรือนแห้ง

3) ทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงทุกชิ้น เช่น เครื่องกก อุปกรณ์ให้น้ำ อุปกรณ์ให้อาหาร และแผงกั้นเครื่องกก โดยนำเอามาล้างภายนอกโรงเรือนพร้อมทั้งขัดถูมูลไก่ที่ติดแน่นอยู่กับอุปกรณ์ออกให้หมด ปล่อยให้อุปกรณ์แห้งแล้วจึงนำไปผึ่งยาฆ่าเชื้อหรือจุ่มในน้ำยาฆ่าเชื้อ หลังจากนั้นนำไปตากแดดให้แห้ง เพราะแสงแดดจะเป็นตัวฆ่าเชื้อโรคได้ดีที่สุด จากนั้นจึงนำกลับเข้าไปติดตั้งภายในโรงเรือนที่ทำความสะอาดไว้แล้วต่อไป

4) ถ้าเป็นไปได้ควรรมควันฆ่าเชื้อในโรงเรือนและอุปกรณ์การเลี้ยง โดยใช้สารฟอร์มาลินกับต่างหีบหีบในปริมาณ 120 ซีซี. ต่อ 60 กรัม ในพื้นที่ 100 ลูกบาศก์ฟุต ก่อนการรมควันควรปิดผ้าม่านโรงเรือนทุกด้าน เพื่อไม่ให้ควันกระจายออกนอกโรงเรือนและควรทำอย่างระมัดระวัง เพราะอาจเป็นอันตรายต่อเยื่อปอดและจมูกของคนด้วย

5) ทำความสะอาดรอบๆโรงเรือนโดยการเก็บขยะ ทั้งหญ้าแห้งและตัดหญ้าที่รกรุงรัง และควรฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อรอบๆโรงเรือนด้วย

6) หลังจากฆ่าเชื้อโรงเรือนและอุปกรณ์ต่างๆแล้วให้ปิดผ้าม่าน ปิดประตู เพื่อลดโอกาสการเข้ามาของเชื้อโรคจากภายนอก และทิ้งโรงเรือนไว้ประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ แต่ในระหว่างนั้นให้ตรวจสอบอุปกรณ์ต่างๆ และทำการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพดีพร้อมที่จะใช้งานเสมอ

7) ในระยะ 2 - 3 วันแรก ก่อนที่ลูกไก่จะมาถึง ให้ปูวัสดุรองพื้นและควรจัดเตรียมอุปกรณ์ทุกอย่างให้เข้าที่พร้อมที่จะรับลูกไก่ อุปกรณ์ทุกชิ้นก่อนนำเข้ามาควรมีการจุ่มน้ำยาฆ่าเชื้อก่อนทุกครั้ง ทดสอบเครื่องกก ให้พร้อม ใต้เครื่องกกควรปูด้วยหนังสือพิมพ์เพื่อป้องกันลูกไก่กินวัสดุรองพื้น

8) ก่อนลูกไก่จะมาถึง 2 - 3 ชั่วโมงให้เตรียมน้ำและอาหารไว้ให้พร้อม เพื่อให้ น้ำและอาหารมีอุณหภูมิใกล้เคียงกับอุณหภูมิไก่ และเปิดเครื่องกกเพื่อให้อุณหภูมิภายในกกคงที่ โดยให้เทอร์โมมิเตอร์วัดอุณหภูมิบริเวณปลายกกอยู่เหนือวัสดุรองพื้นประมาณ 5 เซนติเมตร ปรับระดับอุณหภูมิใต้เครื่องกกให้เหมาะสม รอประมาณ $1\frac{1}{2}$ ชั่วโมง จนอุณหภูมิคงที่

5.1.3 การเตรียมวัสดุรองพื้น

วัสดุรองพื้นที่ยอดนิยมกันมากสำหรับการเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยพื้นคือ ขี้เลื่อยและแกลบ นอกจากนั้นการนำขี้เถ้าโพตมาบดเป็นชิ้นเล็กๆ ใช้เป็นวัสดุรองพื้นก็ได้เช่นกัน วัสดุรองพื้นควรดูดซับความชื้นได้ดี น้ำหนักเบา ใหม่ สะอาด ปราศจากเชื้อโรค มีขนาดพอเหมาะ มีราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น บริเวณที่ใช้กกลูกไก่อ้นั้นควรเทวัสดุรองพื้นให้หนาประมาณ 5 เซนติเมตร เมื่อลูกไก่โตขึ้นจำเป็นต้องขยายพื้นที่ออกและ

ต้องใส่วัสดุรองพื้นลงไปในพื้นที่ที่ขยายออกเช่นกันจนกระทั่งขยายเต็มพื้นที่ของโรงเรือน และควรเติมวัสดุรองพื้นให้หนาขึ้น เมื่อโกโตขึ้นหรือเมื่อจำเป็น

วัสดุรองพื้นที่ใช้ควรมีความชื้นประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ เพราะถ้าความชื้นสูงจะเป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคและเร่งการเกิดแก๊สแอมโมเนีย ซึ่งมีผลทำให้การเจริญเติบโตของไก่ลดลง และเกิดปัญหาเกี่ยวกับระบบหายใจของไก่ เมื่อเทวัสดุรองพื้นในพื้นที่ที่กักแล้วไม่ควรเปิดเครื่องกกข้ามคืนก่อนที่ลูกไก่จะมาถึง เพราะการทำเช่นนี้ จะทำให้ความชื้นที่มีอยู่ในวัสดุรองพื้นนั้นระเหยไป เป็นเหตุให้วัสดุรองพื้นแห้งเกินไป เมื่อนำลูกไก่ลงกกจะมีผลทำให้ลูกไก่สูญเสียน้ำมากขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อลูกไก่ และยังเป็นภาระสิ้นเปลืองกระแสไฟฟ้าไปโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นการเปิดเครื่องควรทำก่อนนำลูกไก่ลงกกเพียง 2 - 3 ชั่วโมงเท่านั้น

5.1.4 การเตรียมม่านป้องกันลม

เนื่องจากลูกไก่ในระยะกกซึ่งยังเล็กอยู่จะไม่ชอบให้ลมพัดมากระทบถูกตัวไก่โดยตรง เพราะลูกไก่อายุนี้ยังต้องการความร้อนและความอบอุ่น ฉะนั้นโรงเรือนที่ใช้กกลูกไก่อควรปิดม่านให้มิดชิดเพื่อป้องกันลม โดยเฉพาะในฤดูหนาวซึ่งการปิดม่านให้มิดชิดเพื่อป้องกันลม โดยเฉพาะในฤดูหนาว ซึ่งการปิดม่านนอกจากจะช่วยป้องกันลมแล้ว ยังช่วยรักษาอุณหภูมิภายในโรงเรือนและอุณหภูมิใต้เครื่องกกให้อยู่ในระดับที่คงที่ด้วย แต่การกักในฤดูร้อนควรเปิดม่านเล็กน้อยในช่วงกลางวัน เพื่อให้ลมพัดผ่านภายในโรงเรือน พอตตอนเย็นจึงปิดม่านและเปิดม่านใหม่อีกครั้งในตอนเช้าวันรุ่งขึ้น จนกระทั่งเมื่อพ้นระยะกกแล้ว (3 สัปดาห์) จึงทำการเก็บผ้าม่านออก เพราะไม่มีความจำเป็นต้องปิดอีกต่อไป

ดังนั้นก่อนนำลูกไก่ลงกกควรตรวจสอบม่านที่ใช้ปิดโรงเรือนว่าอยู่ในสภาพใช้งานได้หรือไม่ หากไม่อยู่ในสภาพใช้งานได้ควรซ่อมแซมหรือเปลี่ยนให้เสร็จเรียบร้อยก่อนที่ลูกไก่อจะมาถึง

5.2 การปฏิบัติเมื่อลูกไก่อมาถึง

การขนส่งลูกไก่อส่วนมากจะขนส่งในตอนกลางคืนและมาถึงฟาร์มในเวลาเช้ามืด ซึ่งมีอากาศเย็น และเพื่อให้ลูกไก่อมีเวลาได้เรียนรู้การกินน้ำ กินอาหาร และได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดในช่วงกลางวัน ส่วนการนำลูกไก่อมายังฟาร์มนั้นได้ทำความสะอาดมาเรียบร้อยแล้ว

เมื่อลูกไก่อมาถึงต้องรีบยกลูกไก่อลงจากรถ แล้วนำไปวางไว้ที่เครื่องกกลูกไก่ทันทีตามจำนวนที่ต้องการ แต่ละเครื่องกกหรือประมาณ 500 ตัว/กก. รีบเปิดฝากล่องที่ใส่ลูกไก่อออกเพื่อตรวจสอบดูสุขภาพของลูกไก่และระบายความร้อนในกล่อง ตรวจสอบเครื่องกกอีกครั้งหนึ่งว่าทำงานเรียบร้อยดีหรือไม่ และมีอุณหภูมิในระดับที่ต้องการก่อนจะนำลูกไก่อลงปล่อย ถ้าเครื่องกกยังไม่เรียบร้อยและถ้าอากาศร้อนควรปิดฝากล่องทิ้งไว้ หากจำเป็นควรขยายขยายลูกไก่อในกล่องให้หลวม แต่ถ้าอากาศหนาวให้ปิดฝากล่องไว้เหมือนเดิม แล้วนำไปเก็บไว้ในที่ลมไม่โกรกแต่มีการถ่ายเทอากาศเพียงพอ ถ้าจำเป็นต้องวางซ้อนกันไม่ควรวางซ้อนกันเกิน 3 ชั้น และให้ระวังอย่าวางไปปิดช่องระบายของกล่อง เพราะอาจทำให้ลูกไก่อตายได้

เมื่อเครื่องกกทำงานปกติแล้วจึงจับลูกไก่อจากกล่องลงวางใต้เครื่องกกอย่างระมัดระวัง ในขณะเดียวกันให้นับจำนวนลูกไก่อและจำนวนไก่อตายหรือลูกไก่อที่ไม่ปกติไปด้วย พร้อมกับตรวจสอบคุณภาพของลูกไก่อ อย่าเร่งรีบด้วยการเทลูกไก่อลงในกักทั้งกล่องเพราะจะทำให้ลูกไก่อเครียดโดยไม่จำเป็น การจับลูกไก่อลงวางใต้เครื่องกกจะช่วยช่วยให้ลูกไก่อได้รู้จักที่ให้ความอบอุ่นเร็วขึ้น ถ้าวางไว้นอกเครื่องกกลูกไก่อจะจับกันเป็นกลุ่มไม่รู้จักเข้าหาที่ให้ความอบอุ่น หลังจากเอาลูกไก่อลงกักหมดเรียบร้อยแล้วควรตรวจสอบให้ทั่วอีกครั้งหนึ่งว่าลูกไก่อรู้จักที่กินน้ำ อาหาร และที่ให้ความอบอุ่นหรือไม่ หัดให้ลูกไก่อกินน้ำโดยใช้นิ้วเคาะที่ขวดให้น้ำจะเกิดเสียงดัง แล้วลูกไก่อจะวิ่งเข้ามาหาจับลูกไก่อเอาปากจุ่มน้ำสัก 4 - 5 ตัว ลูกไก่อทั้งหมดก็จะเรียนรู้การกินน้ำได้อย่างรวดเร็ว ปล่อยให้ลูกไก่อกินน้ำสักพักหนึ่งแล้วจึงยกน้ำออกเพื่อป้องกันลูกไก่อกินน้ำมากเกินไป แล้วจึงค่อยนำม่านวางให้ลูกไก่อกินใหม่ตามปกติ

หลังจากให้ลูกไก่กินน้ำไปประมาณ 20 - 30 นาที จึงนำอาหารเข้าปรางในกกโดยวางสลับกับขวดที่ให้น้ำเสดแล้วจึงโรยอาหารลงในถาดหรือโรยบนกระตาดหรือฝากล่องให้ลูกไก่กินซึ่งอาหารมื้อแรกของลูกไก่ควรเป็นพวกปลายข้าวหรือข้าวโพดป่น(มื้อแรกไม่ควรให้ลูกไก่กินอาหารผสม) โดยให้ลูกไก่กินอยู่นานประมาณ 1 - 2 ชั่วโมง เพื่อให้ระบบการย่อยอาหารของลูกไก่เกิดการเรียนรู้และย่อยอาหารในขั้นแรกเสียก่อน เนื่องจากว่าในอาหารผสมจะประกอบด้วยวัตถุดิบอยู่หลายชนิด โดยเฉพาะพวกปลาป่นและเกลือซึ่งมีความเค็มสูง อาจทำให้ลูกไก่ท้องเสียหรืออุจจาระติดกันได้ หลังจากลูกไก่กินปลายข้าวหรือข้าวโพดป่นหมดแล้วจึงให้อาหารผสมแก่ลูกไก่ได้ หลังจากปล่อยให้ลูกไก่กินน้ำและอาหารจนเสร็จทุกกกแล้ว ให้ตรวจสอบความเรียบร้อยอีกครั้ง และสังเกตการกระจายตัวของลูกไก่ในแต่ละกกว่าเป็นอย่างไรบ้างหากพบข้อบกพร่องให้รีบแก้ไขโดยเร็ว

ในช่วงแรกๆ นี้ควรลดอาการเครียดของลูกไก่ด้วยการให้ยาปฏิชีวนะ, วิตามิน หรือยาลดความเครียดอย่างอื่น โดยละลายน้ำให้ลูกไก่กินติดต่อกัน 2 - 4 วัน แต่ถ้าลูกไก่ที่มาถึงฟาร์มมีลักษณะนอนฟู อ่อนเพลียมาก ให้ผสมน้ำตาลทรายลงในน้ำผสมยาปฏิชีวนะในอัตรา 5 - 10 เปอร์เซ็นต์ เฉพาะในระยะ 12 ชั่วโมงแรกเท่านั้น เพื่อป้องกันโรคแทรกซ้อนและเพื่อให้ลูกไก่ฟื้นจากสภาพอ่อนเพลียได้เร็วขึ้น แข็งแรง และเจริญเติบโตเป็นปกติ และสิ่งสำคัญที่จะต้องเริ่มทำในระยะเริ่มต้นนี้ก็คือ การบันทึกสถิติต่างๆ เกี่ยวกับปริมาณอาหารที่ไก่กิน การตายและคัตทิ้ง อุณหภูมิแต่ละวันในโรงเรือน และโปรแกรมการฉีดวัคซีนและควบคุมโรคพยาธิ

5.3 การกกลูกไก่

การกกและการเลี้ยงดูลูกไก่ระยะกนกนับเป็นระยะที่มีความสำคัญที่สุด และนับเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการเลี้ยงดูลูกไก่ให้ประสบความสำเร็จ โดยผู้เลี้ยงจะต้องหมั่นคอยดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดโดยตลอด เพราะเป็นระยะที่อันตรายของการเลี้ยงไก่ หากมีการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีและปฏิบัติอย่างถูกต้อง ลูกไก่ก็จะเจริญเติบโตดีมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และมีอัตราการตายและคัตทิ้งน้อยที่สุด ซึ่งคุณภาพของลูกไก่ที่ได้จะเป็นตัวกำหนดผลผลิตในอนาคต ฉะนั้นการเลี้ยงดูลูกไก่ในระยะกนกจึงมีความสำคัญมากและควรดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ

5.3.1 ระดับอุณหภูมิที่เหมาะสมในการกก

เนื่องจากในขณะที่ยังเล็กอยู่ลูกไก่ควบคุมอุณหภูมิของลูกไก่ยังไม่พัฒนาเต็มที่จึงไม่สามารถที่จะปรับอุณหภูมิของร่างกายด้วยตนเองได้ และจะผันแปรไปตามอุณหภูมิของสภาพแวดล้อม ฉะนั้นจึงต้องมีการให้ความอบอุ่นแก่ลูกไก่โดยวิธีการกก แต่เมื่อไก่โตขึ้นการสร้างความร้อนให้ร่างกายของตัวเองจะมีมากขึ้น ฉะนั้นเมื่อไก่โตขึ้นเครื่องกกจึงมีความจำเป็นน้อยลงตามลำดับ ซึ่งการกกลูกไก่สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การใช้หลอดไฟขนาด 60 - 100 แรงเทียนห้อยสูงจากพื้นประมาณ 0.5 - 1 เมตร หรือกกด้วยเครื่องกกลูกไก่ประเภทต่างๆ เช่น เครื่องกกไฟฟ้า เครื่องกกแก๊ส เครื่องกกตะเกียง เป็นต้น แต่ถ้ามีลูกไก่จำนวนน้อยอาจกกในกล่องไม้หรือกล่องกระตาด โดยใช้หลอดไฟห้อยลงไปในกล่องดังกล่าวก็ได้

ระดับอุณหภูมิการกกลูกไก่ที่เหมาะสม คือ เริ่มต้นอุณหภูมิเครื่องกกที่ 90 - 95 องศาฟาเรนไฮต์ เมื่อลูกไก่โตขึ้น เมื่อลูกไก่โตขึ้นจนที่ลำตัวและปีกมีมากขึ้นจะช่วยป้องกันความหนาวได้ จึงสามารถยกเครื่องกกให้สูงขึ้นและลดอุณหภูมิลงสัปดาห์ 5 องศาฟาเรนไฮต์ จนกระทั่งใกล้เคียงกับอุณหภูมิของสภาพแวดล้อม แต่การกกลูกไก่ที่ถูกต้องนั้นจะดูที่ปรอทวัดอุณหภูมิเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดที่จะบอกให้ทราบว่าลูกไก่อยู่สุขสบายภายใต้อุณหภูมิที่เหมาะสมหรือไม่ก็คือ การสังเกตพฤติกรรมของลูกไก่บริเวณใต้เครื่องกกในตอนเช้า จะสามารถบอกได้ว่าลูกไก่อบอุ่นสบายดีหรือไม่ในตอนกลางคืนที่ผ่านมา

สำหรับลักษณะพฤติกรรมของลูกไก่ที่ได้รับความอบอุ่นดีหรืออุณหภูมิเหมาะสมคือ ลูกไก่จะอยู่อย่างเงียบสงบ จะนอนเรียงกันสบายกระจายทั่วกก ไม่เปียกกันหรือห่างกันเกินไป บางตัวนอนคอยยืดพาดไปตามพื้น ลูกไก่จะกินน้ำและอาหารเป็นปกติ ถ้าลูกไก่หนาวได้รับความอบอุ่นไม่เพียงพอ อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับระบบหายใจ ได้แก่ ปอดและถุงลมจะไม่ทำงาน ลูกไก่จะหาความอบอุ่นโดยพยายามเข้าไปซุกอยู่ใต้ลูกไก่ตัวอื่น ทำให้ลูกไก่สุมกันเป็นกระจุกขึ้นที่ทับกันอยู่ใต้เครื่องกก ถ้าลูกไก่หนาวมากลูกไก่จะตัวสั่น ขนพอง มีเสียงร้องเจี๊ยะๆ ปีกตก อุจจาระติดกัน ท้องเสีย

ลักษณะของอุจจาระจะเปียกมากกว่าปกติ และลูกไก่บางตัวจะตายเนื่องจากขาดอากาศหายใจ แต่ถ้าอุณหภูมิสูงเกินไปลูกไก่จะหนีออกห่างเครื่องกกทั้งหมดไปกระจายอยู่วงนอกติดกับแผงกั้นกกส่งเสียงร้องดังตลอดเวลา บางตัวจะยืนกางปีก โกงกัน หัวตก ถ้าร้อนมากจะอ้าปากหอบ และถ้าอยู่ในที่จำกัดหนีไปหาที่เย็นไม่ได้ลูกไก่อาจจะสลบหรือตายได้ เนื่องจากร่างกายสูญเสียไอน้ำมากเกินไปดังนั้นจะต้องปรับอุณหภูมิของเครื่องกกให้สม่ำเสมอและเหมาะสมกับความต้องการของลูกไก่ในแต่ละระยะ หรือในกรณีที่ไม่มีลมโกรกลูกไก่จะหนีไปรวมอยู่ทางหนึ่งทางใดของเครื่องกกแสดงว่ามีลมเย็นโกรกมาจากด้านตรงข้าม

นอกจากนี้ถ้าในช่วงกลางคืนไม่มีเวลาดู สามารถสังเกตพฤติกรรมของลูกไก่ได้โดยดูจากอุจจาระลูกไก่ในตอนเช้า ก็สามารถทราบได้ว่าในช่วงกลางคืนที่ผ่านมาลูกไก่หนาวหรือร้อนหรือกำลังสบาย อุจจาระไม่เปียกหรือแห้งเกินไป แต่ถ้าลูกไก่หนาวบางตัวอาจจะยังแสดงอาการหนาวจับกันเป็นกลุ่มอยู่ ปีกตก ตามขนมีอุจจาระติดอยู่และอุจจาระจะเปียกมากอย่างเห็นได้ชัด ตรงกันข้ามถ้าในช่วงกลางคืนลูกไก่ได้รับความร้อนมากเกินไป ตื่นเข้ามาลูกไก่จะแสดงอาการเพลีย ไม่กระปรีกระเปร่าเหมือนปกติ บางตัวอาจมีปีกตก ขนไม่ค่อยเรียบร้อย และอุจจาระแห้งมากกว่าปกติ

ระดับอุณหภูมิที่เหมาะสมในการกกลูกไก่

อายุลูกไก่ (สัปดาห์)	ระดับอุณหภูมิ	
	องศาฟาเรนไฮต์ (°F)	องศาเซลเซียส (°C)
สัปดาห์ที่ 1	90 – 95	32 – 35
สัปดาห์ที่ 2	85 – 90	29 – 32
สัปดาห์ที่ 3	80 - 85	29 – 29

เมื่อเริ่มกกใหม่ๆ จะปิดผ้าม่านโดยรอบโรงเรือนอย่างมิดชิดจากพื้นคอกถึงหลังคาโรงเรือน เพื่อควบคุมอุณหภูมิภายในโรงเรือนให้คงที่และป้องกันลมโกรกลูกไก่ จะปิดผ้าม่านอยู่ตลอดเวลา แต่หลังจากลูกไก่อายุ 4 วันขึ้นไปแล้วถ้าในช่วงบ่ายอุณหภูมิในโรงเรือนสูงมาก ลูกไก่ที่อยู่ในกกจะร้อนเกินไป ผู้เลี้ยงจะต้องทำการลดอุณหภูมิในโรงเรือนลงโดยการเปิดผ้าม่าน เริ่มจากการลดผ้าม่านทางด้านใต้ลมลงมาครึ่งหนึ่งก่อน หากอุณหภูมิในโรงเรือนยังสูงอยู่ก็ให้ลดผ้าม่านด้านที่อยู่เหนือลมลงมาอีกครั้งหนึ่ง และถ้ายังไม่พอให้ลดผ้าม่านด้านที่อยู่ใต้ลมให้สุด แต่ข้อควรระวังในการลดผ้าม่านคือ ควรระวังเรื่องลมที่พัดเข้ามาภายในโรงเรือน อาจทำให้แผงกั้นกกล้มทับลูกไก่ได้ นอกจากนี้ความชื้นของอากาศภายในโรงเรือนจะต้องมีการควบคุมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมคือประมาณ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากถ้าโรงเรือนมีความชื้นสูงแล้วการระบายความร้อนตลอดจนกลิ่นและก๊าซแอมโมเนียเป็นไปได้ยาก

ในระยะ 2 สัปดาห์แรกของการกกมีความสำคัญมากเพราะลูกไก่จะเกิดความเครียดได้ง่าย อาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ แสงสว่าง การระบายอากาศ อาหารและน้ำ หรือ แม้แต่เสียง

รบกวน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สมรรถภาพต่างๆของลูกไก่ลดลง ดังนั้นในระยะนี้ผู้เลี้ยงจะต้องหมั่นดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ มีการตรวจโรงกกบ่อยๆ สังเกตพฤติกรรมของลูกไก่อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลากลางคืนช่วงเที่ยงคืนถึงสว่างอากาศจะเย็นทำให้รู้ว่าอุณหภูมิเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งจะต้องมีคนงานเฝ้าโรงกกในเวลากลางคืน เพื่อควบคุมดูแลสิ่งต่างๆ ให้เป็นปกติและเหมาะสมต่อลูกไก่ ถ้าลูกไก่แสดงอาการหนาวหรือเครียดจากการทำวัคซีนหรือตัดปากควรเพิ่มอุณหภูมิได้กักให้สูงขึ้นอีกเล็กน้อย เพื่อช่วยให้ลูกไก่อยู่ได้สบายขึ้น

สำหรับระยะเวลาในการกกลูกไก่จะแตกต่างกันไปตามฤดูและท้องที่ ให้พิจารณาจากสภาพแวดล้อมเป็นเกณฑ์ แต่โดยปกติแล้วระยะเวลาในการกกคือประมาณ 3 สัปดาห์ ในฤดูร้อนอาจปิดเครื่องกกช่วงกลางวัน และเปิดอีกครั้งในเวลาประมาณ 17.00 น ช่วงอากาศเย็นหรือฝนตกจะกกลูกไก่เพียง 2 - 3 สัปดาห์เท่านั้น เพราะอุณหภูมิภายนอกประมาณ 26 - 32 องศาเซลเซียสหรือ 78.8 - 89.6 องศาฟาเรนไฮต์ ส่วนฤดูหนาวจะกกนานประมาณ 3 - 4 สัปดาห์ และถ้าอากาศหนาวเย็นอาจต้องเปิดเครื่องกกทั้งวัน

5.3.2 ความจุของกก

ความจุของเครื่องกกลูกไก่จะสัมพันธ์โดยตรงกับพื้นที่ที่จะให้ความอบอุ่นแก่ลูกไก่ แต่ขนาดของเครื่องกกจะไม่สามารถบอกถึงจำนวนความจุของเครื่องกกได้ เพราะความจุของเครื่องกกบางชนิดแผ่ความร้อนได้ไกลกว่าอีกบางชนิด เช่น เครื่องกกอินฟราเรดที่มีขนาดเล็กแต่สามารถใช้อุณหภูมิได้จำนวนมาก ส่วนเครื่องกกแบบฟาส์ซึ่งใช้ความร้อนนั้นมักสร้างเพื่อใช้ในการกกลูกไก่ประมาณ 500 ตัว แต่บางครั้งสามารถใช้กกลูกไก่ได้มากกว่านี้คือ ประมาณ 600 - 700 ตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศ นอกจากนี้ในบางครั้งการใช้หลอดไฟขนาด 100 วัตต์ โดยใส่โປ้สะท้อนความร้อนก็สามารถนำมาใช้กกลูกไก่ได้แต่กักได้น้อยตัวกว่าและทำได้เฉพาะในฤดูร้อน ส่วนในช่วงฤดูหนาวปริมาณความร้อนที่ใช้ดังกล่าวจะเพียงพอ แต่ถ้าอาศัยการปิดม่านบริเวณกกภายในโรงเรือนอีกชั้นหนึ่งก็พอทำได้ แต่ข้อเสียอีกอย่างของการใช้หลอดไฟ 100 วัตต์ ก็คือ ความเข้มของแสงที่ระดับพื้นกกจะเข้มเกินไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดภาวะเครียดขึ้นกับลูกไก่ได้

ขนาดของพื้นที่กกจะต้องให้เหมาะสมกับขนาดของลูกไก่ตามระยะการเจริญเติบโต กล่าวคือ ลูกไก่อายุ 0 - 2 สัปดาห์ พื้นที่ 1 ตารางเมตรจะกกลูกไก่ได้ 25 ตัว ลูกไก่อายุ 2 - 3 สัปดาห์ พื้นที่ 1 ตารางเมตรจะกกลูกไก่ได้ 18 - 20 ตัว และลูกไก่อายุ 3 - 4 สัปดาห์ใช้พื้นที่กกในอัตราส่วน 11 ตัว / พื้นที่ 1 ตารางเมตรการใช้พื้นที่ที่มีการกักน้อยเกินไปจะทำให้เกิดลักษณะที่เรียกว่า “ การขังแน่น ” จะส่งผลให้อัตราการเจริญโตลดลงและอัตราการตายเพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าการขังแน่นนี้จะไม่ผลต่อการให้ไข่ในภายหลังก็ตาม แต่อัตราการตลาดของลูกไก่ที่สูงขึ้นจะส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ซึ่งปกติแล้วอัตราการตายของลูกไก่ในช่วงสัปดาห์แรกจะสูงคืออยู่ที่ 1 - 2 เปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าเลี้ยงในสภาพที่แน่นนอนกว่าปกติอัตราการตายอาจเพิ่มสูงขึ้นอีก แต่อัตราการตายจะลดน้อยลงในช่วงสัปดาห์ที่ 2 และเมื่อเริ่มเข้าสัปดาห์ที่ 3 อัตราการตายจะต่ำมาจนกระทั่งสิ้นสุดระยะกก

หลังจากกกลูกไก่ได้ประมาณ 3 - 5 วัน ต้องขยายพื้นที่กกโดยการขยับแผงล้อมกกออกเป็นวงกลมให้กว้างขึ้นประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่กก และต้องทำการขยายพื้นที่กกทุก 3 - 4 วันตามระยะการเจริญเติบโตของลูกไก่ เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้พื้นที่ของลูกไก่ โดยขยายแผงล้อมกกออกครั้งละประมาณ 3 - 5 นิ้ว เป็นรัศมีโดยรอบ พร้อมกับยกเครื่องกกให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการขยายพื้นที่ให้ลูกไก่ไม่อยู่อย่างแออัดและมีอากาศถ่ายเทมากขึ้น ซึ่งอาจใช้แผงกั้นกกล้อมเครื่องกก 2 เครื่อง หรือหลายเครื่องรวมเป็นกกเดียวกันแล้วแต่สภาพของโรงกก เพื่อให้ลูกไก่ได้มีที่กว้างขึ้นและมีอากาศถ่ายเทมากขึ้น เมื่อลูกไก่อายุประมาณ 7 - 14 วัน หรือเมื่อลูกไก่มีขนขึ้นและรู้ที่ให้ความอบอุ่นดีแล้ว จึงขยายพื้นที่กกออกจนเต็มบริเวณคอก แล้วเอาแผงกั้น

กกออก แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและการจัดการด้วย ถ้ามีการตัดปากในช่วงนี้ก็ให้รอจนตัดปากเสร็จเรียบร้อยจึงค่อยนำแมงกิ้งกอกออก

5.3.3 เทคนิคการจัดการบางอย่างในระยะกก

ในระยะการกกลูกไก่อ้นนอกจากจะทำการกกลูกไก่ตามปกติแล้ว ผู้ทำการกควรทราบเทคนิคเล็กๆน้อยๆในระหว่างทำการกกด้วย ได้แก่

1) การนับลูกไก่ออกจากกล่องให้ใช้มือทั้งสองข้างจับไก่ข้างละ 2 ตัว 1 ครั้งได้ไก่ 4 ตัว แล้วหยายท้องลูกไก่ตรวจดูสะดือลูกไกว่าเรียบร้อยหรือไม่ ตัวที่สะดือไม่เรียบร้อยคือเป็นจุดคล้ายเม็ดถั่วดำให้คัดออก เพราะไก่พวกนี้เชื้อโรคอาจจะแทรกเข้าทางสะดือได้ ทำให้อ่อนแอและเป็นพาหะของโรคด้วย เพราะบางครั้งการคัดไก่ออกจากโรงฟักอาจผิดพลาดได้

2) ก่อนเอาลูกไก่ออกจากกล่องควรที่จะชั่งน้ำหนักกล่องลูกไก่ เมื่อลูกไก่เสร็จให้ชั่งน้ำหนักกล่องเปล่าเพื่อจะหาน้ำหนักเฉลี่ยของลูกไก่ ตรวจดูลูกไก่ที่คัดกรอกออกมาอีกครั้งว่าใช้ได้หรือไม่ลูกไก่ที่คัดทิ้งในวันแรกนี้ถือเป็นลูกไก่อตายเมื่อมาถึงฟาร์ม

3) ตอนกลางคืนต้องมีการตรวจดูลูกไกว่าได้กินอาหารอิ่มเพียงพอหรือไม่ โดยใช้มือสุมจับลูกไก่อดูที่กระเพาะพิกว่ามีอาหารเต็มหรือไม่ ถ้าไม่ค่อยมีอาหารต้องรีบหาสาเหตุว่าทำไมลูกไก่อจึงไม่กินอาหาร ตรวจดูว่าการให้อาหารเพียงพอหรือไม่ หรือว่าภาชนะให้อาหารไม่พอหรืออุปกรณ์ให้น้ำวางสูงเกินไป

4) หมั่นตรวจและปรับอุณหภูมิเครื่องกกให้พอดีกับความต้องการของลูกไก่ โดยสังเกตได้จากความเป็นอยู่ของลูกไก่ ถ้าลูกไก่อตัวโตแยกออกมาอนเดียวๆ ควรไล่ให้เข้าไปหาเพื่อนๆในฝูงได้ก อาจใช้นิ้วเคาะแผงล้อมเครื่องกกให้เกิดเสียงดังเล็กน้อยทำให้ลูกไก่อตื่นเสียงแล้ววิ่งเข้าใต้เครื่องกกได้

5) อย่าเลี้ยงไก่อต่างอายุในโรงเรือนเดียวกัน หรือเลี้ยงไก่อเล็กปนไก่อใหญ่

6) ในช่วงการกกลูกไก่อควรตรวจเช็คหรือคนภายนอกเข้าเยี่ยมชมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรค เพราะลูกไก่อจะอ่อนแอและติดเชื้อได้ง่าย และหมั่นตรวจดูและสังเกตความเปลี่ยนแปลงต่างๆของลูกไก่ออย่างใกล้ชิด เพราะถ้าเกิดปัญหาแล้วจะได้แก้ไขทันท่วงที

7) การขึ้นลงผ้าผ่านในตอนกลางวันให้พิจารณาจากตัวลูกไก่อ คือ ถ้าลูกไก่อแสดงอาการหอบหายใจถี่ก็ไม่ต้องให้ลดผ้าผ่านด้านใต้ลมก่อนครั้งหนึ่ง ถ้าประมาณ 30 นาทียังไม่หายหอบอีกก็ลดลงหมด ถ้ายังไม่หายหอบอีกก็ให้ลดผ้าผ่านด้านเหนือลมอีกครั้งหนึ่งถ้ายังไม่หายหอบอีกก็ลดหมด

8) ตอนกลางคืนให้ขึ้นผ้าผ่านให้สนิทอย่าให้ลมโกรกเข้าโรงเรือนได้ การที่ลมโกรกเข้าได้จะทำให้ลูกไก่อสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง ผ้าผ่านให้ใช้ประมาณ 21 วันแรก ในระยะที่ใกล้จะเลิกใช้ให้ค่อยๆลดระดับลงมาเรื่อยๆวันละ 10 เซนติเมตรแล้วแต่ฤดูกาลเพื่อให้ลูกไก่อชินกับอากาศภายนอกจึงเลิกใช้ผ้าผ่าน

9) การร่อนเศษอาหารที่สกปรก เศษที่เหลือต้องหาภาชนะใส่ให้เรียบร้อยแล้วนำไปเผาทิ้ง ถ้าทิ้งเศษอาหารลงในพื้นที่โรงเรือน อาหารที่หกตามพื้นนั้นเมื่อถูกความชื้นนาน ๆ ก็เกิดเชื้อราได้และจะเป็นอันตรายต่อลูกไก่อ หรือเป็นสาเหตุชักจูงให้แมลงเข้าไป ภายในกกเพื่อขนอาหาร อาจไปกัดลูกไก่อได้

10) การจัดลูกไก่อทำวัคซีนเสร็จแล้วควรปล่อยเบา ๆ และปบริเวรที่ปล่อยควรมีวัสดุรองพื้นหนา

11) เมื่อทำวัคซีนนิวคาสเซิลและหลอดลมอักเสบไปแล้วประมาณ 3 - 7 วัน ลูกไก่อจะเริ่มแสดงอาการแพ้วัคซีน จะมีเสียงจาม ถ้าฟังตอนกลางคืนจะได้ยินชัดลักษณะคล้ายเป็นหวัด แตกต่างกับหวัดตรงที่ไก่อแพ้วัคซีนจะจามเฉย ๆ ส่วนไก่อที่เป็นหวัดจะจามและตาบวมมีน้ำมูกด้วย ในขณะที่ไก่อกำลังแพ้วัคซีนสิ่งที่ควรระมัดระวังคืออย่าให้ลมโกรก พัดลมช่วงนี้ควรงด เพราะลมโกรกจะทำให้ไก่อแพ้วัคซีนมากขึ้นและเครียดเพิ่มขึ้น ควรละลายวิตามินและอีเลคโตรไลต์ในน้ำให้ไก่อกินด้วย

เรื่องที่ 3.6 การให้อาหารตามวัย

อาหารและการให้อาหารไก่ไข่

อาหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การเลี้ยงไก่ไข่มีกำไรหรือขาดทุน เนื่องจากต้นทุนการผลิตประมาณ 60 - 70 เปอร์เซ็นต์ของต้นทุนทั้งหมดเป็นค่าอาหาร ไก่ไข่นั้นนอกจากจะต้องอาหารเพื่อการดำรงชีพและการเจริญเติบโตแล้ว ยังต้องนำไปใช้ในการผลิตไข่อีกด้วย โดยไก่ไข่จะมีความต้องการอาหารที่แตกต่างกันไปในแต่ละช่วงอายุของไก่ การที่ผู้เลี้ยงจะลดต้นทุนการผลิตในส่วน of ค่าอาหารลงนั้น สามารถทำได้โดยการประกอบสูตรอาหารที่มีราคาถูก แต่คุณภาพดี เลือกใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีราคาถูกตามฤดูกาล และให้อาหารแก่ไก่กินอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ไข่ที่มีคุณภาพและต้นทุนต่ำการที่ไก่จะเจริญเติบโตได้ดี มีความแข็งแรงและให้ไข่มาก จำเป็นจะต้องได้กินอาหารที่เพียงพอและกินอาหารได้ดี

ชนิดของสารอาหาร ประกอบด้วยอาหารหรือโภชนะ 6 ชนิด คือ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต น้ำ ไขมัน วิตามิน และแร่ธาตุ ซึ่งสารอาหารเหล่านี้ร่างกายสัตว์ไม่สามารถสร้างขึ้นเองได้ จึงจำเป็นต้องได้รับจากอาหาร

1. โปรตีน เป็นสารประกอบที่สำคัญต่อการเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด ประกอบด้วยกรดอะมิโนชนิดต่างๆ เป็นสารอาหารที่ช่วยในการสร้างเนื้อเยื่อที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย และช่วยในการสร้างและซ่อมแซมรักษาส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ขน เล็บ หนัง กระดูก อวัยวะภายในต่างๆ เม็ดเลือดแดง และเป็นส่วนประกอบของผลผลิต เช่น ไข่ รวมทั้งยังนำไปใช้ในการสร้างเนื้ออีกด้วย โดยปกติแล้วอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่จะประกอบด้วยโปรตีนประมาณ 13 - 19% ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของไก่

2. คาร์โบไฮเดรต เป็นสารอาหารจำพวกแป้งและน้ำตาล มีหน้าที่ให้พลังงาน ให้ความอบอุ่น และช่วยให้ไก่อ้วน คาร์โบไฮเดรต เป็นแหล่งในการให้พลังงานแก่ร่างกาย เพื่อนำไปใช้ในการทำงานของอวัยวะต่างๆ เพื่อการดำรงชีพ การเจริญเติบโต และการให้ผลผลิต เช่น ไข่ ฯลฯ คาร์โบไฮเดรตถือเป็นอาหารหลัก เพราะเป็นส่วนประกอบในสูตรอาหารไก่ไข่ประมาณ 38 - 61% ขึ้นอยู่กับอายุไก่ คาร์โบไฮเดรตแบ่งเป็น 2 พวกตามลักษณะความยากง่ายในการย่อย คือ น้ำตาล และแป้งกับเยื่อใย แหล่งคาร์โบไฮเดรตส่วนใหญ่ได้มาจากพืช

3. น้ำ เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของร่างกาย ร่างกายไก่มีน้ำเป็นส่วนประกอบประมาณ 60 - 70% ลูกไก่อายุ 1 วัน มีน้ำเป็นองค์ประกอบ 85% และจะลดลงเมื่ออายุมากขึ้น น้ำมีหน้าที่สำคัญต่อร่างกาย เช่น ช่วยในการย่อย การดูดซึม การรักษาระดับความร้อนปกติในร่างกาย และช่วยในการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย น้ำนับเป็นสารอาหารที่จำเป็นและมีความสำคัญที่สุด เพราะถ้าไก่ขาดน้ำจะทำให้ไก่ไม่ยอมกินอาหาร และอาจถึงตายได้ ดังนั้น

4. ไขมัน เป็นแหล่งให้พลังงานแก่ร่างกายเช่นเดียวกับคาร์โบไฮเดรต แต่ให้พลังงานมากกว่า 2.5 เท่า และยังให้กรดไขมันบางชนิดที่จำเป็นสำหรับร่างกาย ให้ความอบอุ่น ทำให้อ้วนและช่วยเพิ่มความน่ากินของอาหาร ส่วนมากจะได้จากไขมันสัตว์และน้ำมันพืช หากปริมาณไขมันมากเกินไปจะทำให้ไก่ถ่ายเหลวหรือท้องเสีย ทำให้พื้นเปียกแฉะ วัสดุรองพื้นจะเสียเร็ว

5. วิตามิน จำเป็นต่อการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิตของไก่ ช่วยสร้างความแข็งแรงและความกระปรี้กระเปร่าแก่ร่างกาย สร้างความต้านทานโรค และบำรุงระบบประสาท แต่ร่างกายต้องการในปริมาณน้อย แต่ขาดไม่ได้ เพื่อให้ปฏิกิริยาต่างๆ ในร่างกายดำเนินไปตามปกติ วิตามินแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ตามคุณสมบัติในการละลาย คือ วิตามินที่ละลายในไขมัน ได้แก่ วิตามิน เอ ดี อี เค และวิตามินที่ละลายในน้ำ ได้แก่ วิตามิน บี ซี หากไก่ขาดจะทำให้โตช้าและเป็นโรคขาดวิตามินนั้น ๆ

6. แร่ธาตุ ช่วยในการสร้างโครงกระดูก สร้างความเจริญเติบโต สร้างเลือด สร้างเปลือกไข่ และอื่นๆ ร่างกายสัตว์มีแร่ธาตุเป็นส่วนประกอบอยู่ประมาณ 3% ของน้ำหนักตัว แร่ธาตุที่สำคัญได้แก่ แคลเซียม ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม โซเดียม คลอรีน เหล็ก กำมะถัน ไอโอดีน ทองแดง โคบอลต์ แมงกานีส และสังกะสี

ลักษณะของอาหารไก่ ลักษณะของอาหารที่นิยมนำมาใช้เลี้ยงไก่มีอยู่ 2 แบบคือ อาหารข้นหรือหัวอาหาร และอาหารสมดุลหรืออาหารผสมเสร็จ

1. อาหารข้นหรือหัวอาหาร เป็นอาหารเข้มข้นที่ผสมจากวัตถุดิบที่มีโปรตีนสูง วิตามิน แร่ธาตุ และยาต่างๆ ยกเว้นธัญพืชหรือวัตถุดิบที่ให้การโบไฮเดรต ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมและลดต้นทุนค่าอาหารของผู้ซื้อแต่ละท้องถิ่นที่มีวัตถุดิบบางอย่าง ราคาถูกหรือปลูกใช้เอง เช่น ข้าวโพด ปลายข้าว รำละเอียด เป็นต้น เมื่อนำมาผสมกับหัวอาหารตามอัตราส่วนที่กำหนดก็จะได้อาหารที่มีสารอาหารต่างๆ ครบถ้วนตามความต้องการของไก่ในระยะต่างๆ

2. อาหารสมดุลหรืออาหารผสมเสร็จ เป็นอาหารผสมที่มีสารอาหารต่างๆ ครบถ้วนตามระยะการเจริญเติบโตของไก่ ไก่สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้สูงโดยไม่ต้องเติมอาหารอย่างอื่นเพิ่มเติมลงไปอีก ซึ่งอาหารสมดุลมีอยู่ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

2.1 อาหารปั่น เป็นอาหารผสมจากวัตถุดิบที่บดละเอียดแล้วหลายๆ อย่างในอัตราส่วนตามสูตร คลุกเคล้าให้เข้ากัน โดยมากจะเติมยาปฏิชีวนะ, วิตามิน, แร่ธาตุ และกรดอะมิโนที่จำเป็นลงไปด้วย แล้วนำไปเลี้ยงไก่ได้ มีข้อดีคือ สะดวกในการจัดการและต้นทุนการผลิตต่ำ ส่วนข้อเสียคือ อาหารจะสูญเสียมาก และหากขบวนการผลิตไม่ดี ไก่อาจจะเลือกกินเฉพาะวัตถุดิบบางชนิดที่มีขนาดใหญ่ก่อน ทำให้ไก่ได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนตามที่ร่างกายต้องการได้ อาหารปั่นแบ่งออกได้ 2 ชนิด คือ อาหารปั่นแห้งและอาหารปั่นเปียก

2.2 อาหารอัดเม็ด เป็นการนำอาหารผสมสำเร็จรูปที่อยู่ในรูปของอาหารผสมไปผ่านกรรมวิธีการอัดเม็ดและใช้ความร้อนสูง มีข้อดีคือ มีขนาดต่างๆตามอายุของไก่ช่วยให้ไก่กินอาหารได้มากขึ้น ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้อาหารและทำให้อาหารสูญเสียน้อยลง แต่มีข้อเสียคือ ค่าใช้จ่ายจะเพิ่มขึ้นเพราะอาหารเม็ดมีราคาแพง

2.3 อาหารอัดเม็ดตีแตก เป็นอาหารอัดเม็ดแต่นำมาตีให้แตก โดยมีขนาดอยู่ระหว่างอาหารปั่นกับอาหารอัดเม็ด ไม่หยาบหรือละเอียดจนเกินไป เหมาะกับการนำมาเลี้ยงไก่ ปัจจุบันนิยมใช้มากที่สุด

อาหารเสริม คือ อาหารหรือวัตถุดิบที่เติมไปกับส่วนประกอบต่างๆ ที่จะผสมเป็นอาหารใช้เลี้ยงสัตว์ เพื่อช่วยเสริมคุณภาพของอาหารนั้นๆ ให้ดีขึ้นและให้เป็นอาหารที่สมดุล

การให้อาหารลูกไก่ในระยะ 0 – 6 สัปดาห์

การให้อาหารลูกไก่ในระยะ 0 – 6 สัปดาห์ จะให้แบบไม่จำกัดอาหารเช่นเดียวกับการเลี้ยงไก่ แต่จะให้กินอาหารอย่างพอดี ๆ ไม่ให้อาหารเหลือมาก แต่พอเข้าระยะสัปดาห์ที่ 6 ต่อกับสัปดาห์ที่ 7 ซึ่งเป็นระยะเปลี่ยนอาหารจากลูกไก่เป็นไก่รุ่น และเปลี่ยนโปรแกรมการให้อาหารจากแบบไม่จำกัดมาเป็นแบบจำกัดปริมาณทุกวัน กล่าวคือ ในสัปดาห์ที่ 6 ควรจะเริ่มควบคุมปริมาณอาหารจริงในสัปดาห์ที่ 7 จะทำให้ลูกไก่ไม่เครียดมากเมื่อได้รับอาหารน้อยลง

ในระยะ 2 – 3 วันแรกลูกไก่จะต้องกินอาหารได้อย่างสะอาด ดังนั้นถาดอาหารลูกไก่จึงเป็นอุปกรณ์ให้อาหารที่เหมาะสมที่สุดโดยในช่วงสัปดาห์แรกใช้ถาดให้อาหารขนาด 48 x 72 x 6.5 เซนติเมตร (กว้าง x ยาว x สูง) และถาดใส่อาหารควรเป็นแบบที่ลูกไก่หาได้ง่ายและกินอาหารได้ง่าย มีขนาดกว้าง มีขอบที่ไม่สูงเกินไป ทั้งนี้เพื่อให้ลูกไก่ได้กินอาหารเป็นเร็วขึ้น และกินอาหารได้มากขึ้นซึ่งอาจเป็นถาดอาหารพลาสติกที่มีจำหน่ายทั่วไป หรือจะใช้กล่องลูกไก่ที่นำมาตัดให้มีขอบเตี้ยก็ได้ โดยมีถาดหรือกล่อง 1 อันต่อจำนวนลูกไก่ประมาณ

80 – 100 ตัว ใส่อาหารให้กระจายทั่วภาตให้อาหารในปริมาณน้อยๆ แต่ให้บ่อยครั้ง จะทำให้ลูกไก่ได้กินอาหารที่ใหม่และสดอยู่เสมอ และช่วยกระตุ้นให้ลูกไก่กินอาหารได้มากขึ้น นอกจากนี้การให้อาหารบ่อยๆ จะทำให้ผู้เลี้ยงมีโอกาสสังเกตไก่ได้บ่อย ครั้งขึ้นด้วย

ส่วนอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่นั้นจะต้องเป็นอาหารที่ใหม่และสดเสมอ ไม่ควรเป็นอาหารที่เก็บค้างไว้เป็นเวลานาน นอกจากนี้อาหารที่นำมาใช้เลี้ยงไก่นั้นควรจะแน่ใจว่าเป็นอาหารที่สะอาดที่สุด โดยพิจารณาจากวัตถุดิบที่นำมาผสม การบรรจุ การบรรจุทุกมายังฟาร์ม ซึ่งทุกขั้นตอนจะได้มีการควบคุมเรื่องความสะอาดตลอดเวลา

การวางภาตอาหารควรสลับกับขวดน้ำล้อมรอบเครื่องกกไม่ควรวางภาตอาหารไว้ใต้เครื่องกก เพราะจะทำให้อาหารแห้งและแข็งเกินไป หมั่นเก็บวัสดุรองพื้นออกจากภาตอาหารอยู่เสมอภายในกกจะต้องมีแสงสว่างเพียงพอเพื่อให้ลูกไก่ได้มองเห็นอาหารได้ชัดเจน เครื่องกกจะต้องแขวนอยู่ในระดับสูงพอเพื่อให้ความอบอุ่นกระจายทั่วกก เพราะถ้าความอบอุ่นไม่เพียงพอลูกไก่จะมาสมรวมกันอยู่ใต้เครื่องกกและไม่กินอาหาร

หลังจากให้อาหารประมาณ 3 ชั่วโมง จะต้องสังเกตว่าลูกไก่ได้เริ่มกินอาหารแล้วหรือยัง ซึ่งดูได้จากกระเพาะที่โป่งนูนออกมาหรือจับดูก็ได้ ถ้าพบว่ายังไม่มีอาหารในกระเพาะพับลูกไก่จะต้องรีบแก้ไขทันที โดยตรวจสอบอุณหภูมิใต้เครื่องกกว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่ และควรตรวจสอบคุณภาพอาหารว่าเป็นอาหารใหม่หรือเก่าที่เสื่อมคุณภาพแล้ว

ภาตหรือกล่องลูกไก่ที่ใช้ใส่อาหารให้ลูกไก่กินนั้น จะใช้เพียงช่วงระยะสั้น ๆ เท่านั้น เมื่อลูกไก่อายุประมาณ 5 วันหรือเมื่อลูกไก่กินอาหารเก่งแล้ว จำเป็นจะต้องเปลี่ยนภาชนะใส่อาหารให้มีขนาดใหญ่และมีความจุอาหารได้มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของไก่ และค่อย ๆ เลื่อนภาชนะใส่อาหารออกนอกเครื่องกกเรื่อย ๆ เมื่อลูกไก่อายุมากขึ้น การเปลี่ยนภาชนะใส่อาหารควรทำแบบค่อย ๆ ไปเพื่อให้ไก่เกิดความคุ้นเคยไม่ควรเปลี่ยนแบบครั้งเดียวหมด เพราะมันจะเกิดผลกระทบต่อกไอยู่บ้างอันเนื่องจากความเคยชินต่อภาชนะใส่อาหารแบบเก่ายังมีอยู่ ฉะนั้นการเปลี่ยนภาชนะใส่อาหารควรกระทำโดยนำของใหม่มาวางลงไปในขณะที่ยังคงปล่อยให้ภาชนะเก่าวางอยู่ด้วยโดยให้อยู่ตำแหน่งเดิม และเพิ่มของใหม่เข้าไปเรื่อย ๆ แล้วค่อยถอนภาตหรือกล่องลูกไก่ที่ใส่อาหารนั้นอาจเปลี่ยนจากภาตอาหารมาเป็นถึงแขวน รางอาหารอัตโนมัติ หรือภาตอาหารแบบขอบสูง ถ้าภาชนะใส่อาหารที่เพิ่มลงไปใหม่นั้นเป็นแบบถึงแขวนควรวางถึงแขวนบนพื้นก่อนแล้วจึงค่อย ๆ ยกระดับถึงแขวนขึ้นเมื่อไก่โตขึ้น จนถึงระดับที่ขอบถึงแขวนอยู่ในระดับเดียวกันกับหลังไก่ เพื่อช่วยให้อาหารสะอาดและไม่หกหล่นเสียหาย

การวางภาตแขวนอาหารแขวนให้กระจายทั่วโรงเรือนเพื่อไม่ให้ไก่ต้องเดินไปกินอาหารไกล และควรวางให้เป็นแถวเพื่อความสะดวกในการให้อาหาร จะต้องเพิ่มจำนวนถึงแขวนให้มากขึ้นเมื่อไก่โตขึ้น เพื่อไม่ให้ไก่ต้องเบียดแย่งกันกินอาหารและควรตรวจสอบบริเวณรอบ ๆ ถึงแขวนอยู่เสมอว่ามีอาหารหกหล่นหรือไม่หากพบว่ามีอาหารหกหล่นควรทำการแก้ไขโดยการยกระดับความสูงของถึงแขวนให้สูงขึ้น หรือการใช้ที่กินอาหารหกหล่นครอบใส่ถึงอาหาร

สำหรับขนาดของภาชนะใส่อาหารที่เหมาะสมกับไก่ ทั้งแบบแขวนและรางอาหาร เป็นดังนี้

อายุไก่	จำนวนถึงอาหารต่อไป 100ตัว
2 - 3 สัปดาห์	3 - 4 ถึง
4 - 8 สัปดาห์	4 - 5 ถึง

หมายเหตุ ถึงแขวนขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 16 นิ้ว เส้นรอบวงประมาณ 50 นิ้ว

อายุไก่	ความยาวของรางอาหาร	
	เข้ากินได้ด้านเดียว	เข้ากินได้ 2 ด้าน
0 – 4 สัปดาห์	8 ฟุตต่อไก่ 100 ตัว	4 ฟุตต่อไก่ 100 ตัว
5 – 8 สัปดาห์	12 ฟุตต่อไก่ 100 ตัว	6 ฟุตต่อไก่ 100 ตัว

การให้อาหารไก่รุ่นและไก่สาว อายุ 7 – 21 สัปดาห์

อาหารที่ใช้เลี้ยงไก่รุ่นควรใช้อาหารที่มีคุณภาพดีและเหมาะสมกับวัย เพื่อการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว และความสมบูรณ์แข็งแรงของไก่ ระดับโปรตีนในอาหารไก่รุ่น คือ ประมาณ 16 - 17 เปอร์เซ็นต์

การให้อาหารไก่รุ่นอายุตั้งแต่ 6 สัปดาห์ไปจนถึงระยะก่อนให้ไข่ นับเป็นระยะที่สำคัญ เพราะจะต้องควบคุมปริมาณอาหาร ตลอดจนวิธีการให้อาหาร หากจำกัดอาหารจะเริ่มเมื่อไก่มีอายุ 6 สัปดาห์ไปจนถึงไก่อายุ 22 สัปดาห์ โดยเริ่มทำการจำกัดอาหารมากขึ้น

สำหรับวิธีการจำกัดอาหารไกระยะนี้สามารถทำได้หลายแบบซึ่งในแต่ละแบบจะมีวิธีการปฏิบัติ และข้อดีข้อเสียที่แตกต่างกันดังนี้

1) การให้อาหารทุกวันแต่จำกัดปริมาณที่ให้ เป็นวิธีที่ทำให้ไก่ไม่เครียด เพราะไก่จะค่อยๆปรับตัวจากการที่เคยกินอาหารอย่างเต็มที่มาเป็นการกินอาหารอย่างจำกัด ทำให้การเจริญเติบโตของไก่ช้าลง อาหารที่ให้ในระยะควบคุมอาหารด้วยวิธีนี้ควรประกอบด้วยโปรตีน 16 - 18 เปอร์เซ็นต์ และมีพลังงานสูงประมาณ 2,800 แคลอรี/กิโลกรัม

2) การให้อาหารแบบวันเว้นวัน เพื่อเป็นการชะลอความเป็นสาวของไก่ไข่ เป็นวิธีที่นิยมใช้มากกว่าวิธีอื่น แต่ไม่เหมาะสมสำหรับไก่ที่เลี้ยงบนกรงตับ เพราะไก่จะขาดอาหารเป็นระยะเวลานาน

3) การให้อาหารแบบ 2 วัน เว้น 1 วัน เป็นการนำเอาอาหารที่จะให้ไก่กินใน 3 วัน มาแบ่งให้ไก่กินเพียง 2 วัน ในอัตราเวลาละเท่าๆกัน วิธีการให้อาหารแบบนี้ทำให้ไก่เกิดความเครียดน้อยกว่าการให้อาหารแบบวันเว้นวัน นอกจากจะเป็นการควบคุมน้ำหนักตัวไก่แล้ว ยังเป็นการช่วยลดปัญหาการกินอาหารในปริมาณที่มากจนเกินไปด้วย

4) การให้อาหารแบบ 5 วัน เว้น 2 วัน ต่อสัปดาห์ เป็นการนำเอาอาหารที่จะให้ไก่กินใน 7 วัน มาแบ่งให้ไก่กินใน 5 วัน ในอัตราวันละเท่าๆกัน โดยการให้อาหาร 2 วันติดต่อกันแล้วหยุด 1 วัน แล้วจึงให้อาหารใหม่อีก 3 วันติดต่อกัน แล้วหยุด 1 วัน ทำให้ไก่เกิดความเครียดน้อยลงควรเพิ่มภาชนะใส่อาหารให้พอเพียง

ดังนั้นควรมีเนื้อที่รางอาหาร 3 นิ้วต่อตัว หรือถ้าเป็นถาดอาหารพลาสติกแขวนเส้นผ่าศูนย์กลางของถาดล่าง 16 นิ้ว ให้ใช้ 6 - 8 ถังต่อไก่ 100 ตัว และต้องหมั่นปรับความสูงของถาดตามการเจริญเติบโตของไก่ นอกจากนั้นการติดตั้งที่ให้อาหารและที่ให้น้ำควรอยู่ห่างกันไม่เกิน 3 เมตร และควรทำความสะอาดที่ใส่อาหารอยู่เสมอ

การให้อาหารไกระยะให้ไข่

ไก่ไข่ที่ได้รับการเลี้ยงดูจะให้ไข่เมื่ออายุ 20 - 21 สัปดาห์ ระยะเวลาที่ไก่เริ่มให้ไข่นิยมนับจากที่ไก่ไข่ได้ประมาณ 5 เปอร์เซ็นต์ของฝูง จากนั้นแม่ไก่จะให้ไข่ต่อเนื่องไปประมาณ 12 - 15 เดือน แล้วจึงปลดระวาง

เมื่อไก่มีอายุ 20 - 21 สัปดาห์เต็ม ก็จะทำให้ไก่กินอาหารสูตรอาหารไก่ไข่อย่างเต็มที่ และให้หยุดควบคุมอาหารโดยเปลี่ยนมาให้อาหารอย่างเต็มที่ทุกวัน

การให้อาหารตามระยะของการไข่ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 นับตั้งแต่ไข่เริ่มไข่ไปจนไข่ได้ครบ 5 เดือน เป็นระยะที่ไข่ให้ไข่สูงสุด

ระยะที่ 2 ระยะตั้งแต่ไข่ได้ครบ 5 เดือน ไปจนไข่ได้ 10 เดือน เป็นระยะที่ไข่ไม่โตอีกแล้ว และไข่จะหยุดการเจริญเติบโตแต่อาจจะเพิ่มน้ำหนักขึ้นบ้าง ระยะนี้ควรจะให้อาหารคงที่ไประยะหนึ่งจนเปอร์เซ็นต์การไข่ของแม่ไก่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด จึงค่อยลดปริมาณอาหารลงเล็กน้อย

ระยะที่ 3 ระยะตั้งแต่ไข่ได้ 10 เดือน เป็นระยะสุดท้ายของการไข่ก่อนจะผลัดขนและหยุดให้ไข่ในที่สุด

การให้อาหารตามอุณหภูมิแวดล้อม เนื่องด้วยในช่วงหน้าหนาวไก่จะกินอาหารมากขึ้น ส่วนในช่วงหน้าร้อนจะกินอาหารน้อยลง ดังนั้นสูตรอาหารไก่ไข่ในหน้าหนาวควรประกอบด้วยโปรตีนและแคลเซียมในปริมาณที่ต่ำกว่าปกติ และในหน้าร้อนควรให้มีระดับโปรตีนและแคลเซียมที่สูงกว่าปกติ

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 3.7 การดูแลสถานที่

การดูแลสถานที่ฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง เมื่อผู้เลี้ยงนำไปไก่เข้ามาเลี้ยงแล้ว การดูแลสุขาภิบาลฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ ให้มีความสะอาดอยู่เสมอ สามารถป้องกันศัตรู หรือเชื้อโรคของไก่ได้ เพื่อให้การเลี้ยงไก่ไข่ถูกสุขอนามัย การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ผู้เลี้ยงจึงควรมีการดูแลสถานที่ฟาร์มไก่ ดังนี้

1. จัดให้มีสิ่งป้องกันแดด ลม และฝนสำหรับไก่ให้เพียงพอ
2. มีการป้องกันศัตรูต่างๆ ของไก่ไข่เช่น นก หนู แมว
3. รักษาความสะอาดของพื้นโรงเรือนไม่ให้มีน้ำขังแฉะ
4. ดูแลบริเวณโดยรอบฟาร์มเลี้ยงไม่ให้เป็นที่รกรุงรัง

เรื่องที่ 3.8 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพสัตว์

สิ่งแวดล้อมนับว่ามีอิทธิพลต่อสุขภาพและความสมบูรณ์ของสัตว์เป็นมาก หากสัตว์ถูกเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้สัตว์นั้นมีสุขภาพแข็งแรง โตเร็ว และให้ผลผลิตได้ตามที่เราต้องการ ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากสัตว์ถูกเลี้ยงดูในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีก็จะมีผลกระทบถึงสุขภาพและการเจริญเติบโตของสัตว์ได้ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้รวมถึงตั้งแต่ลักษณะดินฟ้าอากาศ น้ำ อาหาร โรงเรือน และการจัดการภายในฟาร์ม บางครั้งการจัดการไม่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมก็เป็นสาเหตุทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของสัตว์

โรค คือ สิ่งที่เกิดขึ้นแก่สัตว์แล้วมีผลให้สูญเสียสมดุลภายในร่างกาย และทำให้เกิดอาการผิดปกติขึ้นแตกต่างกันไปตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบต่างๆภายในร่างกาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของโรค (โรคติดเชื้อ/โรคไม่ติดเชื้อ)

อิทธิพลของดินฟ้าอากาศต่อการเลี้ยงสัตว์

ดินฟ้าอากาศในที่นี้หมายถึง สภาพของอุณหภูมิ ความชื้น แสงแดด ฝน ลม ความกดดันและประจุไฟฟ้าในอากาศ เป็นต้น สำหรับประเทศไทยซึ่งอยู่ในเขตร้อนชื้นนั้น อุณหภูมิที่สูงและความชื้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อความเป็นอยู่ของสัตว์ โดยอิทธิพลดังกล่าวแยกได้ 2 ประการ คือ

1. อิทธิพลโดยตรงต่อตัวสัตว์ เช่น ทำให้สัตว์มีรูปร่างเล็ก และมีลักษณะรูปร่างไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก เหตุนี้จึงทำให้พันธุ์สัตว์ในเขตร้อนมีไม่มากเหมือนในเขตอบอุ่น
2. อิทธิพลโดยอ้อม เป็นอิทธิพลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมของสัตว์ เช่น อิทธิพลต่อการเพาะปลูกพืชที่ใช้เลี้ยงสัตว์ อิทธิพลต่อการเจริญของเชื้อโรคและพยาธิที่มีผลต่อสุขภาพสัตว์

อากาศร้อน

อุณหภูมิที่ไม่กระทบกระเทือนต่อกลไกควบคุมอุณหภูมิของร่างกาย สัตว์ในเขตร้อนและเขตอบอุ่นจะมีช่วงอุณหภูมิที่สัตว์อยู่ได้อย่างสบายคือช่วงอุณหภูมิดังกล่าวแตกต่างกัน

1. กลไกควบคุมความร้อนจะถูกกระตุ้นให้ทำงาน สัตว์จะหายใจเร็วขึ้นเพื่อระบายความร้อนออกจากร่างกาย
2. เมื่ออากาศร้อนจัดเกินไป กลไกควบคุมความร้อนไม่สามารถทำหน้าที่ได้ สัตว์จะมีอุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้น สัตว์จะกินอาหารน้อยลง กินน้ำมากขึ้น ผลผลิตน้ำนมลดลงสัตว์มักแสดงอาการหอบ หายใจแรง และเร็ว

ผลเสียของความร้อนในไก่

1. กินอาหารน้อยลง ทำให้อัตราการเจริญเติบโตลดลง
2. อัตราการผสมติดต่ำ
3. เปอร์เซ็นต์ไข่ลดลง ขนาดไข่เล็กลง รวมทั้งเปลือกไข่จะบางลง
4. คุณภาพชาเลเวล
5. อัตราการตายเพิ่มขึ้น
6. มักพบปัญหาการจิกกันของไก่ในฝูง
7. ภูมิคุ้มกันโรคลดลงในช่วงที่ไก่เครียด ทำให้ไก่ติดโรคได้ง่าย เช่น โรคนิวคาสเซิล, หวัด, หวัดหน้าบวม เป็นต้น

แสงแดด

แสงแดดที่ก่อให้เกิดปัญหาในสัตว์ซึ่งจะทำให้สัตว์เกิดอันตรายต่อสัตว์โดยตรงคือ ทำให้เกิดอาการไหม้เกรียมของผิวหนัง เนื่องจากรังสีอัลตราไวโอเล็ต หรือในกรณีที่สัมผัสกับแสงแดดเป็นเวลานานอาจเป็นสาเหตุของการเกิดโรคมะเร็งที่ผิวหนังได้

แสงสว่าง

แสงสว่างจากธรรมชาติคือ แสงอาทิตย์ หรือแสงสว่างจากหลอดไฟที่ติดตั้งในโรงเรือน ผลของแสงสว่างต่อร่างกายได้แก่

1. ทำให้ระดับฮีโมโกลบินในกระแสโลหิตสูงขึ้น
2. เพิ่มการกำจัดคาร์บอนิค แอซิดของร่างกาย
3. ทำให้อัตราการเผาผลาญอาหารของร่างกายสูงขึ้น
4. กระตุ้นให้สัตว์เข้าสู่วัยหนุ่ม - สาวเร็วขึ้น และการกระตุ้นโดยแสงสว่างในไก่จะทำให้ไข่เร็วขึ้น แต่ไข่ที่ได้จะมีขนาดเล็ก
5. ช่วงเวลาแสงสว่างที่ต่างกันระหว่างกลางวันและกลางคืนในประเทศเขตอบอุ่นและเขตร้อน มีผลต่อฤดูการผสมพันธุ์ในสัตว์บางชนิดเช่น แพะ - แกะ และสัตว์ป่า แต่ในประเทศเขตร้อนช่วงกลางวันและกลางคืนไม่แตกต่างกันมากนักและไม่มีอิทธิพลต่อฤดูผสมพันธุ์ของสัตว์ แต่ฤดูผสมพันธุ์ของสัตว์บางชนิดโดยเฉพาะสัตว์ป่าจะขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของอาหารเป็นหลัก
6. แสงสว่างอาจมีผลทำให้เกิดการระคายเคืองตาจนถึงขั้นตาบอดได้
7. แสงสว่างมีผลทำให้โปรตีนในลูกตาตกตะกอนเกิดเป็นต้อได้

อิทธิพลของความชื้นในฤดูฝน

ฤดูฝนเป็นช่วงเวลาที่มียาอากาศแปรปรวนตลอดเวลา อุณหภูมิในกลางวันและกลางคืนมีความแตกต่างกันมากกว่าในฤดูอื่น ในวันที่มีอากาศร้อนและขณะที่ฝนตกจะทำให้ความชื้นสัมพัทธ์ในบรรยากาศสูง สัตว์จะมีปัญหาในการระบายความร้อนออกจากร่างกาย

นอกจากปัญหาในการระบายความร้อนของสัตว์ในฤดูฝนแล้ว สภาพคอกที่แฉะและสกปรกตลอดเวลาทำให้สัตว์อ่อนแอและติดโรคร่างกาย ประกอบกับการเพิ่มจำนวนของเชื้อโรคในสภาพอากาศที่ชื้นสูงขึ้นด้วย สัตว์ที่เลี้ยงรวมกันในคอก เมื่อรู้สึกหนาวเย็นจากฝนที่สาดเข้ามาก็มักเบียดชิดกันเพื่อหาความอบอุ่น โอกาสที่เชื้อโรคแพร่จากสัตว์ป่วยไปยังสัตว์ตัวอื่นก็ง่ายขึ้น

นอกจากนี้ความอับชื้นของบรรยากาศทำให้วัตถุดิบอาหารสัตว์เกิดเชื้อราได้ง่าย เชื้อราบางชนิดเพียงแต่ทำให้อาหารสัตว์ด้อยลง แต่สำหรับเชื้อราบางชนิดเป็นอันตรายก่อให้เกิดโรคในสัตว์ได้ เชื้อราบางชนิดยังสามารถสร้างสารพิษที่ทำลายสุขภาพของสัตว์โดยตรง เช่น สารอะฟลาท็อกซินสร้างจากเชื้อรา *Aspergillus flavus* ในไก่ นอกจากโรคระบาดร้ายแรงเช่น นิวคาสเซิล หวัด หวัดหน้าบวม และกล่องเสียงและหลอดลมอักเสบที่ต้องระวังเป็นพิเศษในช่วงหน้าฝนแล้ว โรคบิดในไก่เป็นโรคที่มักระบาดในหน้าฝน และให้เชื้อบิดเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การเกิดเชื้อราในอาหารที่มีความชื้นสูง ก็ทำให้ติดเชื้อราได้ง่ายโดยเฉพาะเชื้อรา *Aspergillus* ซึ่งทำให้ไก่ป่วยและอัตราการตายสูง ดังนั้นในช่วงหน้าฝน จึงควรป้องกันให้ฝนสาดเข้าไปในโรงเรือน รวมทั้งโรงเก็บอาหาร และควรกลับหรือเปลี่ยนวัตถุดิบให้บ่อยขึ้น การใช้ยาป้องกันก็จะช่วยลดปัญหานี้ได้ หมั่นทำความสะอาดท่อน้ำในโรงเรือนเพื่อป้องกันการหมักหมม ของเชื้อโรค และป้องกันผลเสียที่จะมีต่อวัคซีนที่ผสมในน้ำ

อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่สัตว์

สิ่งแวดล้อมใด ๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดความเครียดต่อสัตว์ รวมทั้งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว มีผลต่อสุขภาพสัตว์ทั้งสิ้น ความเสียหายที่เกิดจากความเครียดจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสัตว์เอง อายุ เพศ พันธุ์สัตว์ ความคุ้นเคยต่อสาเหตุของความเครียด และสภาพอาหารที่ได้รับ เป็นต้น และผลเสียดังกล่าวมีความรุนแรงตั้งแต่สัตว์เริ่มรู้สึกไม่สบาย จนถึงขั้นทำให้สัตว์ตายได้

ปัจจัยของสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความเครียดแก่สัตว์ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1. ปัจจัยทางฟิสิกส์ เช่น อุณหภูมิ ความชื้น ลม แสงแดด ความสว่าง และฝน เป็นต้น
 2. ปัจจัยเคมี เช่น ปริมาณ O_2 , CO_2 , SO_2 , NH_3 และกลิ่น เป็นต้น
 3. ปัจจัยทางชีววิทยา เช่น ความหนาแน่นของฝูงสัตว์ ความกลัว ภาวะจากการป่วย และปรสิตหรือพยาธิ เป็นต้น
 4. ปัจจัยทางอ้อม เช่น อาหาร น้ำดื่ม สภาพโรงเรือน เป็นต้น
- นอกจากนี้การจัดการภายในฟาร์มก็เป็นสาเหตุของความเครียดได้ เช่น การจับสัตว์ การขนส่งสัตว์ การทำวัคซีน และเสียงที่ทำให้สัตว์ตกใจ เป็นต้น

ผลของความเครียดต่อสุขภาพสัตว์

1. ทำให้ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายมีประสิทธิภาพต่ำลง และสัตว์ติดโรคได้ง่าย
2. อัตราการเจริญเติบโตหยุดชะงัก
3. ผลผลิตน้ำนม และไข่ลดลง(4)
4. อัตราการตายแบบฉับพลันในฝูงสัตว์เพิ่มขึ้น
5. ประสิทธิภาพของระบบสืบพันธุ์ลดลง เช่น อัตราการผสมติดต่ำ อัตราการตายของตัวอ่อนสูง และสัตว์ไม่แสดงอาการเป็นสัดตามปกติ เป็นต้น

วิธีการลดความเครียดให้สัตว์

1. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้เหมาะสมต่อความเป็นอยู่ของสัตว์
2. ดูแลให้สัตว์ได้รับอาหารอย่างมีคุณค่าและปริมาณที่เหมาะสม
3. ป้องกันความเครียดที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ
4. จัดหาน้ำดื่มให้พอเพียง และเสริมวิตามินให้แก่สัตว์
5. พยายามอยู่ใกล้ชิดและปฏิบัติต่อสัตว์อย่างนุ่มนวล

เรื่องที่ 3.9 สาเหตุของการเกิดโรค การแพร่ระบาดของโรค และการป้องกัน

ในการเลี้ยงไก่ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องเลี้ยงไก่ให้มีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง จึงจะให้ผลผลิตสูง ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ผู้เลี้ยงไก่ประสบอยู่เสมอคือโรค เพราะไก่ที่ป่วยเป็นโรคมักจะไม่กินอาหารหรือกินอาหารน้อย ทำให้เจริญเติบโตช้าและให้ผลตอบแทนต่ำ หากไก่ป่วยขึ้นรุนแรงอาจถึงขั้นตายได้และเมื่อไก่เกิดโรคแล้ว การกระจายของโรคจะรวดเร็วและสร้างความเสียหายอย่างมาก ดังนั้นเราต้องรู้จักโรคและป้องกันโดยถือหลักว่า “กันไว้ดีกว่าแก้” สำหรับโรคและพยาธิไก่ที่สำคัญ ได้แก่

1. โรคนิวคาสเซิล เป็นโรคระบาดติดต่อที่ร้ายแรงที่สุดของไก่ในประเทศไทย ทำความเสียหายแก่วงการอุตสาหกรรมไก่เป็นอย่างมาก เกิดขึ้นได้กับไก่ทุกช่วงอายุ เกิดจากเชื้อไวรัสในกลุ่มพารามิกโซ (Paramyxovirus) การแพร่ระบาดเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยกระจายไปกับอากาศ ทางหายใจเอาเชื้อหรือกินน้ำ อาหารที่มีเชื้อปนเข้าไปจากอุจจาระ น้ำมูก น้ำลาย จึงทำให้โรคระบาดไปได้เป็นบริเวณกว้างและรวดเร็วมาก ทำให้ไก่ตายเป็นจำนวนมาก โรคนี้อาจติดต่อถึงคนได้เหมือนกัน แต่จะทำให้เกิดอาการเจ็บตาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ลักษณะอาการ หากโรคนี้เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดรุนแรงมาก จะทำให้ไก่เกิดโรคได้ทันทีและตายอย่างรวดเร็ว ไก่จะเริ่มตายโดยที่ยังไม่แสดงอาการใดๆ เพียงแต่มีอาการซึม อ่อนเพลีย ไก่กินอาหารน้อยและถ่ายอุจจาระเหลว โดยไก่อ้มักจะตายภายใน 3 - 4 วัน หลังจากแสดงอาการป่วยออกมาและอาจจะตายเรื่อยๆไปเป็นระยะ 4 สัปดาห์

ลักษณะอาการของโรคนิวคาสเซิลที่เกิดจากเชื้อไวรัสชนิดรุนแรงปานกลาง จะมีอาการทางระบบหายใจและระบบประสาท เช่น หายใจลำบาก มีเสียงดังในเวลาหายใจ มีน้ำมูกน้ำตาไหล หัวสั่น กระตุก ขาและปีกเป็นอัมพาต คอบิด เดินเป็นวงกลม หัวชุกใต้ปีก

ส่วนไก่ที่ได้รับเชื้อไวรัสชนิดรุนแรงน้อย ไก่จะไม่แสดงอาการหรืออาจแสดงอาการทางระบบหายใจเพียงเล็กน้อย แล้วอาการก็จะหายไปเอง

สำหรับไก่ที่กำลังให้ไข่ เมื่อเริ่มเป็นโรคนิวคาสเซิลไก่จะให้ไข่ลดลงทันที ส่วนอาการอย่างอื่นจะไม่เห็นชัดเหมือนในไก่เล็ก แต่จะมีอาการไอ และอาเจียนหายใจ ไก่จะไม่กินอาหารและหยุดให้ไข่ไปนาน 4 - 6 สัปดาห์ ถ้ามีไข่ก็จะเป็นไข่หนึ่งหรือเปลือกอ่อนและเปลือกขรุขระ ไข่รูปร่างผิดปกติ ไข่ขาวเหลว

การป้องกันรักษา ได้แก่ จัดสุขาภิบาลคอกและโรงเรือนให้สะอาด ป้องกันพาหะนำโรค เช่น นกกระเจือก เป็ด และนกบางชนิด ถ้าไก่เกิดอาการเครียดควรให้วิตามินเสริมเพื่อลดความเครียด แต่วิธีการป้องกันที่ปลอดภัยที่สุดคือ การทำวัคซีนให้กับไก่ทุกตัว สำหรับกรมปศุสัตว์ได้ผลิตวัคซีนขึ้นเป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ ชนิดสเตรนเอฟ ใช้หยอดจมูกลูกไก่และไก่ทุกชนิด จะให้ความคุ้มครองโรคได้ 3 - 6 เดือน อีกชนิดเรียกว่า เอ็ม พี สเตรน ใช้ปลูกที่หนังไก่ตรงบริเวณที่ไม่มีกล้ามเนื้อข้างใน วัคซีนชนิดนี้ใช้กับไก่ใหญ่อายุ 3 เดือนขึ้นไปเท่านั้นและจะให้ความคุ้มครองโรคได้ประมาณ 1 ปีเท่านั้น ส่วนการรักษายังไม่มีวิธีการรักษาที่ได้ผล

2. โรคคหิวดีไก่ เป็นโรคติดต่อที่ร้ายแรงชนิดหนึ่งของไก่ พบในประเทศไทยมานานแล้ว เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Pasteurella multocida* เมื่อเกิดโรคแล้วเชื้อจะแพร่ระบาดภายในฝูงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง และมีอัตราการตายสูง แพร่ระบาดโดยอุจจาระ ทางที่เชื้อเข้าสู่ร่างกายได้ง่ายที่สุด คือทางอาหารและน้ำ หรือ

เชื้อโรคอยู่บนพื้นคอก หรือไก่ปกติไปจิกไก่ป่วย หรือโดยแมลงเป็นพาหนะหรือนกพาไป ความรวดเร็วของโรคสุดแล้วแต่ว่าเป็นโรคนี้อย่างร้ายแรงหรืออย่างเรื้อรัง

ลักษณะอาการ มีทั้งแบบเฉียบพลันและแบบเรื้อรัง

1) แบบเฉียบพลัน เชื้อโรคจะแพร่กระจายไปทุกส่วนของร่างกาย ไก่จะตายโดยไม่แสดงอาการให้เห็นเลย คือ อยู่ดีๆ ไก่ก็จะซัดตายไปเฉยๆ ทั้งๆที่ไก่อังแข็งแรงดี บางรายจะพบนอนตายอยู่ในรังไข่หรือบนคอนนอน หรือไก่อ้างตัวจะแสดงอาการป่วยเพียงไม่กี่ชั่วโมงแล้วก็ตาย ก่อนตายจะมีการใช้สูง หงอยซึม ไม่มีแรง มีน้ำมูก หายใจเร็วขึ้น นอนหมอบ กระหายน้ำจัด ไม่ยอมกินอาหาร น้ำหนักลดอย่างรวดเร็ว ถ่ายอุจจาระเหลวเป็นสีขาวและเขียว ขนยุ่ง ไข่ลดลง บริเวณเหนียงและหงอนจะมีสีคล้ำกว่าปกติ เนื่องจากการขาดออกซิเจน เพราะสภาพเลือดเป็นพิษ มีเมือกไหลย้อยออกจากปาก บางครั้งที่ผ่าทำอาเจียน ขาอาจเป็นอัมพาต

2) แบบเรื้อรัง อาการอาจเกิดต่อเนื่องจากอาการเฉียบพลัน หรืออาจเกิดจากได้รับเชื้อที่มีพิษน้อย โดยจะเกิดโรคเฉพาะอวัยวะบางส่วนเท่านั้น โดยจะทำให้มีอาการบวมที่บริเวณเหนียง ตา ไช้นัส ขोंที่ปีกและขา ผ่าเท้า และถุงหุ้มกระดูกที่อก บางตัวอาจพบอาการคอบิด เนื่องจากการติดเชื้อของหูชั้นกลางหรือโพรงกระดูกที่หุ้มกะโหลก ถ้ามีอาการติดเชื้อของระบบหายใจจะมีอาการหายใจเสียงดังและหายใจลำบาก มีอาการอักเสบในช่องคอ โรคหิวาห์ไก่แบบเรื้อรังนี้จะแสดงอาการอยู่เนืองเป็นเดือน และบางครั้งอาการดังกล่าวอาจจะหายไปเอง

การป้องกันรักษา โรคหิวาห์ไก่ป้องกันได้ด้วยการสุขาภิบาลและเลี้ยงดูที่ดี เพื่อให้ไก่แข็งแรง มีความต้านทานสูง ให้น้ำและอาหารที่ใหม่ สะอาด และมีคุณภาพดี ทำการคัดแยกไก่ป่วยที่เริ่มหงอยซึมออกจากฝูงโดยเร็ว กำจัดไก่ป่วยและไก่อตายด้วยการเผาหรือฝัง คอยทำความสะอาด ฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อโรคที่โรงเรือน และอุปกรณ์การเลี้ยงอยู่เสมอ ใช้ตาข่ายกันป้องกันนกเข้าไปในคอกไก่ และวิธีการป้องกันที่ดีที่สุดคือ การทำวัคซีนป้องกันโรคหิวาห์ตามโปรแกรมที่กำหนด

ส่วนการรักษา โดยใช้ยาปฏิชีวนะหรือยากลุ่มซัลฟาด้วยการละลายน้ำให้ไก่กินติดต่อกัน 5 - 7 วัน สำหรับไก่ตัวที่มีอาการป่วยแบบเรื้อรังหรือมีการติดเชื้อเฉพาะแห่งควรคัดทิ้ง เพราะจะทำให้สิ้นเปลืองและอาจเป็นพาหนะนำโรคในฝูงได้

3. โรคกล่องเสียงอักเสบติดต่อ โรคนี้บางครั้งเรียกว่าโรคไข้หวัดใหญ่ในไก่ สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสในกลุ่มเฮอร์ปีส (Herpes virus) นับเป็นโรคที่ทำความเสียหายอย่างมากอีกโรคหนึ่งและระบาดติดต่อกันได้รวดเร็วมาก แม้ว่าอัตราการตายจะไม่สูงมากนัก แต่จะทำให้ไก่อ่อนแอเป็นไก่ที่มีคุณภาพต่ำ ติดต่อกัน โดยไก่ที่เป็นโรคจะเป็นพาหนะนำเชื้อทางอากาศหายใจ การสัมผัสกับไก่ที่เป็นโรคโดยตรง หรือติดไปกับเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆหรือคนและหนูเป็นพาหนะนำโรค

ลักษณะอาการ หลังจากไก่ได้รับเชื้อแล้วจะแสดงอาการภายใน 2 - 4 วัน อาการของโรคแบบไม่รุนแรงไก่อาจไม่แสดงอาการให้เห็น นอกจากไก่อจะมีสุขภาพและการเจริญเติบโตไม่ดี หงอยซึม มีน้ำตาน้ำมูก เยื่อตาขาวอักเสบและมีเลือดขาว ให้ไข่ลดลง

ส่วนลักษณะอาการของโรคแบบรุนแรง ไก่จะมีน้ำมูก หายใจมีเสียงดัง มีเสมหะปนเลือดออกมาเวลาสะบัดตัว หายใจลำบาก ไก่จึงมักยัดคอและอ้าปากเพื่อพยายามหายใจ บางครั้งอาจมีน้ำตาไหล ไช้นัสใต้ ตาบวม ไอและจาม ไก่มักตายเนื่องจากหายใจไม่ออก

การป้องกันรักษา ป้องกันโดยการรักษาความสะอาดโรงเรือน อย่าให้พื้นคอกแฉะ อย่าให้ลมพัดโกรก และทำวัคซีนป้องกันโรคนี้ตามโปรแกรมที่กำหนด ส่วนการรักษายังไม่มียารักษาที่ได้ผล นอกจากจะใช้ยาปฏิชีวนะผสมน้ำให้กินทั้งฝูงเพื่อป้องกันโรคแทรกซ้อนเท่านั้น

4. โรคหลอดลมอักเสบติดต่อ เป็นโรคติดต่อที่แพร่หลายอยู่ทั่วโลกมานานแล้ว สำหรับประเทศไทย เพิ่งตรวจพบเชื้อโรคนี้จากไก่ป่วยเมื่อประมาณ 30 ปีมานี้เอง ความร้ายแรงนี้เมื่อเปรียบเทียบกับโรคนิวคาสเซิล แล้วนับว่ารุนแรงน้อยกว่า สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสตระกูลโคโรนา (Corona virus) สามารถเกิดขึ้นได้กับไก่ทุกช่วงอายุ ติดต่อกันโดยการหายใจเอาเชื้อโรคเข้าไป หรือกินอาหารหรือน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อโรคเข้าไป ทำให้ติดต่อกันได้รวดเร็วมาก ลูกไก่เล็กติดโรคนี้ได้ง่ายและตายมากกว่าไก่ใหญ่

ลักษณะอาการ ลูกไก่จะแสดงอาการป่วยหลังจากได้รับเชื้อประมาณ 15 - 16 ชั่วโมง โดยลูกไก่จะแสดงอาการทางระบบหายใจ คือไก่จะอ้าปาก โกงคอเวลาหายใจ หายใจถี่ หายใจลำบาก มีเสียงดังครืดคราดในลำคอ ไอ จาม น้ำมูกไหล น้ำตาแฉะ ไม่ค่อยเคลื่อนไหว เชื่องช้า หงอยซึม แต่ไม่มีอาการทางประสาท ส่วนไก่อายุมากกว่า 6 สัปดาห์จะมีอาการหายใจลำบาก อ้าปากหายใจ แต่อาการอาจไม่แสดงให้เห็นได้ชัดเจน

สำหรับลักษณะอาการไกระยะที่กำลังให้ไข่ที่สังเกตเห็นได้ชัด คือ ไก่จะให้ไข่ลดลงอย่างกะทันหัน ขนาดไข่เล็กลง ไข่บางฟองอาจมีรูปร่างบิดเบี้ยว เปลือกไข่ขรุขระและเปลือกบาง ไข่ขาวจะเหลวใสเป็นน้ำมากกว่าปกติ และไข่แดงจะผิดปกติ

การป้องกันรักษา อย่าเลี้ยงลูกไก่ต่างรุ่นปนเปกัน ควรเลี้ยงไก่เล็กให้อยู่ห่างจากไก่ใหญ่ ไม่ปล่อยให้โรงเรือนชื้นแฉะ ไม่ให้ลมโกรก และหมั่นดูแลความสะอาดโรงเรือนและภาชนะต่างๆ แต่วิธีการที่ดีที่สุดคือ การทำวัคซีนโรคนี้ตามโปรแกรมที่กำหนด กรมปศุสัตว์ได้ผลิตวัคซีนขึ้นเพื่อใช้หยอดจุมูกไก่ หรือผสมในน้ำให้ไก่กิน วัคซีนนี้จะสร้างความคุ้มโรคให้แก่ไก่ภายหลังทำวัคซีนแล้ว 21 วัน ดังนั้นการทำวัคซีนป้องกันโรคจะต้องทำในขณะที่ฝูงไก่ปราศจากโรคนี้จริงๆ จึงจะได้ผล ส่วนการรักษา ยังไม่มียารักษาโดยตรง

5. โรคฝีดาษไก่ เป็นโรคที่มีอาการรุนแรงสำหรับลูกไก่อายุต่ำกว่า 3 เดือน ไก่ใหญ่เป็นโรคนี้แล้วจะไม่แสดงอาการเจ็บปวดถึงตาย ที่ผู้เลี้ยงไก่จะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษไว้ตั้งแต่แรก เพราะไก่ที่ป่วยเป็นโรคนี้จะเป็นไก่ที่มีคุณภาพต่ำและให้ไข่ลดลง สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัสที่นิยมเรียกว่า Fowl pox virus ซึ่งมักเป็นกับลูกไก่และไกรุ่นโดยการสัมผัส เช่น อยู่ร่วมฝูงกัน และยุ่ง เป็นพาหะของโรค โรคนี้ไม่แสดงอาการป่วยถึงตาย

ลักษณะอาการ สามารถแบ่งตามจุดที่เกิดโรคได้ 2 ชนิดด้วยกันคือ

1) ชนิดแห้ง ไก่จะมีอาการหงอยซึม ไม่กินอาหาร มีเม็ดตุ่มสีเทาหรือน้ำตาลแก่ขึ้นที่บริเวณหงอน ใบหน้า เปลือกตา มุมปาก ขอบตา จมูก ในรายที่รุนแรงอาจแพร่ไปถึงเท้า ขา และผิวหนังที่ไม่มีขน

อาการเริ่มจากเป็นเม็ดตุ่มขนาดเล็กสีขาว ต่อมาเม็ดตุ่มจะโตขึ้นอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนเป็นสีเหลืองและน้ำตาลแก่ในที่สุด หลังจากนั้น 2 - 4 สัปดาห์ ตุ่มดังกล่าวจะแห้งและตกสะเก็ดคล้ายหูด ถ้าสะเก็ดหลุดออกจะมีเลือดซึมออกมา จะไม่ทำให้ไก่ถึงตาย ตาจะส่งผลทำให้ไก่โตช้า ส่วนแม่ไก่ที่กำลังให้ไข่จะหยุดไข่

2) ชนิดเปียก จะเกิดเป็นเม็ดหรือเม็ดตุ่มสีเทาปนขาวในเยื่อภายในช่องปาก ลำคอ ลิ้น กล่องเสียง หลอดอาหาร กระเพาะพัก หลอดลม ถุงลม และภายในลำไส้ ไก่จะเจ็บคอ มีอาการอักเสบ ทำให้ไก่กินอาหารลำบาก น้ำลายไหลยืด และมีกลิ่นเหม็น น้ำมูกน้ำตาไหล การตายของไก่อาจเกิดจากการหายใจไม่ออกเนื่องจากกินอาหารไม่ได้

หากเกิดในช่องจุมูกและลูกตาจะทำให้เกิดอาการอักเสบในไซนัสและลูกตา โดยไก่จะแสดงอาการเจ็บตา ตาอักเสบ ไก่จะเขี่ยน้ำตาข้างที่เจ็บกับสีข้างลำตัวบ่อยๆ ตาอาจจะเจ็บข้างเดียวหรือสองข้างก็ได้ ถ้าเป็นมากและได้รับการรักษาไม่ถูกต้อง ลูกไก่อาจจะตายในที่สุด แม้ว่าฝีดาษชนิดเปียกจะพบได้น้อยกว่าชนิดแห้ง แต่มีอัตราการตายที่สูงกว่า

การป้องกันรักษา ที่ได้ผลดีคือ การทำวัคซีนป้องกันโรคฝีดาษตามโปรแกรมที่กำหนด เมื่อลูกไก่อายุ 7 - 10 วัน ให้หมั่นสังเกตดูลูกไก่อยู่เสมอ และหากมีลูกไก่ป่วยให้รีบแยกออกจากฝูงโดยเร็ว

ส่วนการรักษายังไม่มียารักษาโดยตรง แต่ช่วยได้โดยการใช้ปากคืบตึงสะกิดตุ่มฝีตาชออก แล้วทาด้วยทิงเจอร์ไอโอดีนจะช่วยให้โรคหายเร็วขึ้น และลดอาการอักเสบของตุ่มฝีได้ โดยให้กินยาปฏิชีวนะผสมน้ำ และให้วิตามินเสริมเพื่อลดความเครียดที่เกิดขึ้น ส่วนฝีตาชนิดเป็ยจะไม่มีทางช่วยเหลือได้เลย จึงควรคัดไก่ป่วยไปทำลายทิ้ง

6. โรคหวัดติดต่อหรือหวัดหน้าบวม นับเป็นโรคระบบทางเดินหายใจที่สำคัญอีกโรคหนึ่ง สาเหตุเกิดจากเชื้อแบคทีเรียฮีโมฟิลัสพาราไกลินารัม (*Hemophilus paragallinarum*) เป็นโรคที่มักเกิดช่วงหน้าหนาว สามารถเกิดขึ้นได้กับไก่ทุกอายุ พบบ่อยในไก่รุ่นและไก่โตเต็มที่แล้ว โดยเชื้อจะปะปนอยู่ในเสมหะ น้ำมูก และน้ำตาของไก่ป่วย ฉะนั้นเชื้อโรคจึงแพร่ไปกับอาหาร น้ำ อากาศ และติดไปกับฝุ่นละอองภายในโรงเรือน ทำให้ไก่เป็นโรคสามารถแพร่เชื้อภายในฝูงได้อย่างรวดเร็วมาก

ลักษณะอาการ อาการเริ่มแรกไก่จะจาม มีน้ำมูกน้ำตา มีน้ำมูกอยู่ในช่องจมูกและเป็ยเปราะถึงปาก ระยะแรกน้ำมูกจะใสเหลว ต่อมาน้ำมูกจะข้นเหนียวและมีกลิ่นเหม็น หายใจลำบาก นัยน์ตามีของเหลวเป็นฟองอยู่ตรงหัวตา ทำให้เกอการระคายเคือง ไก่จะใช้เท้าเชียนัยน์ตาทำให้รอบตาอักเสบอย่างรุนแรง จามบ่อยๆ ขนที่บริเวณหัวปีกจะเปราะเปื้อนเพราะไก่เช็ดตา ตาจะฉะฉานปิด หน้าบวมและมีของเหลวคั่งอยู่ภายใน เหนียงอาจจะบวมในบางครั้ง มีแผ่นผ้าสีเหลืองคล้ายเนยเกิดขึ้นในปากและจมูก ไก่กินอาหารน้อยลง การเจริญเติบโตน้อยลง ได้ที่กำลึงให้ไข่จะไข่ลดลงประมาณ 10 - 40% ถ้าไก่เป็นโรครุนแรงขึ้นจะมีการอักเสบของหลอดลมหายใจมีเสียงดัง ปอดบวม บางตัวอาจจะเฉลว หรือมีโรคอื่นแทรกซ้อนอาจทำให้ไก่ตายได้ แต่อัตราการตายของไก่ที่เป็นโรคนี้จะต่ำ

การป้องกันรักษา มาตรการการป้องกันโรคนี้ที่นับว่าได้ผลดีได้แก่ เลี้ยงไก่ในแต่ละโรงเรือนให้ห่างกัน ควรเลี้ยงไก่อายุเดียวกันเป็นชุดๆ และควรมีการสุขาภิบาลและการเลี้ยงดูที่ดี แต่การป้องกันด้วยการทำวัคซีนน่าจะเป็นวิธีการป้องกันที่ได้ผลดีที่สุด ส่วนการรักษาโดยใชยาพวกซัลฟาละลายน้ำให้ไก่กินอย่างน้อย 7 วันและให้ยาปฏิชีวนะ

7. โรคหงอนดำ หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า โรคไก่สาวเนื่องจากเป็นโรคที่มักเป็นกับไก่สาวก่อนเริ่มไข่หรือระยะไข่ใหม่ๆ สาเหตุของโรคหงอนดำยังไม่ทราบแน่ชัด ซึ่งอาจจะเกิดจากเชื้อไวรัสก็ได้ เป็นโรคที่เกี่ยวกับระบบลำไส้ของไก่ สามารถติดต่อกันได้ทางอุจจาระ น้ำ และอาหารที่มีเชื้อโรค โดยมีนกและหนูเป็นพาหะนำโรค เป็นโรคที่มีการติดต่อกันรวดเร็วมาก

ลักษณะอาการ หลังจากไก่ได้รับเชื้อประมาณ 10 - 14 วัน จะแสดงอาการโดยไก่จะมีอาการหงอยซึม อุณหภูมิของร่างกาย ลด ไก่เบื่ออาหาร น้ำหนักลด แข็งขาถี่ อุจจาระเป็นน้ำสีขาว กระเพาะมีอาหารเต็มมีกลิ่นเปรี้ยว ไก่ตัวเบาเพราะเสียน้ำมาก ไก่กระหายน้ำ หงอนดำคล้ำ ไข่ลดลง และตาย อัตราการตายอยู่ระหว่าง 5 - 25 เปอร์เซ็นต์และอาจสูงถึง 50 เปอร์เซ็นต์ เมื่อผ่าดูพบว่ากระเพาะพองโต มีอาหารเหลวๆมีกลิ่นเหม็นเปรี้ยว ตับอ่อน มีสีค่อนข้างขาว ไตโตและซีด มีอาการอักเสบที่ลำไส้ กล้ามเนื้อแห้งและมีสภาพคล้ายเนื้อปลา ที่ตับอาจมีจุดเลือดขนาดเข็มหมุดเป็นจุดๆ

การป้องกันรักษา สามารถป้องกันได้ด้วยการจัดการเลี้ยงดูและการสุขาภิบาลที่ดี จัดระบบการเลี้ยงไก่ทดแทนอายุเดียวกันแบบเป็นชุดๆ อยู่เลี้ยงไก่หลายอายุในคอกเดียวกัน โดยใชยาฟิวราโซลิโดนผสมอาหารในอัตรา 100 - 200 กรัมต่ออาหาร 1 ตัน หรือยาปฏิชีวนะพวกออกซีเตตราซัยคลินหรือคลอเตตราซัยคลินหรือเพนิซิลลิน ชนิดละลายน้ำในอัตรา 100 กรัมต่ออาหาร 1 ตัน หรือใช้กากน้ำตาลทรายแดงละลายน้ำในอัตรา

10 ซ่อนโต๊ะ ต่อน้ำ 1 – 2 ปีบ ให้ไก่กินติดต่อกัน 3 - 7 วัน หรือใช้ผสมอาหารในอัตรา 10% ให้ไก่กิน โดยให้ไก่กินให้หมดภายใน 3 ชั่วโมงในตอนบ่ายหลังจากให้ไก่อดอาหารเสียอาหารเสียก่อนเป็นเวลา 2 ชั่วโมง สิ่งสำคัญในการรักษาโรคหงอนดำคือ อย่าให้ยาพวกซัลฟารักษาเด็ดขาด

8. โรคมาเร็กซ์ สาเหตุเกิดจากเชื้อไวรัส (Herpes virus) ติดต่อกันโดยเชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคมาเร็กซ์จะสะสมอยู่ที่หนังไก่บริเวณโคนขนของไก่ป่วย ทำให้หนังไก่บริเวณโคนขนเป็นตุ่มนูนขึ้นมา เมื่อผิวหนังบริเวณนี้หลุดออกซึ่งมีลักษณะเป็นแผ่นเล็กๆแบบเดียวกับขี้รังแค เชื้อโรคมาเร็กซ์ก็จะติดออกมากับขี้รังแคเหล่านั้นด้วย ขี้รังแคเหล่านี้ก็จะฟุ้งกระจายอยู่ในเล้าไก่หรือตกลงไปจับอยู่ที่ส่วนต่างๆของเล้าไก่ รวมทั้งลงไปปะปนกับวัสดุรองพื้นของเล้าไก่ ไก่มักจะได้รับเชื้อด้วยการหายใจเอาขี้รังแคที่มีเชื้อไวรัสสะสมอยู่เข้าไป นอกจากนี้เชื้อโรคมาเร็กซ์ติดต่อด้วยการสัมผัสโดยตรงได้ด้วย

ลักษณะอาการ โรคมาเร็กซ์มักเป็นกับไก่รุ่น - ไก่สาวที่มีอายุระหว่าง 8 - 10 สัปดาห์ และจะไม่พบโรคนี้นในไก่เล็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 สัปดาห์ โดยไก่จะแสดงอาการหลังจากได้รับเชื้อประมาณ 4 - 6 สัปดาห์ สำหรับลักษณะอาการของโรคมาเร็กซ์ สามารถแบ่งได้ 2 ชนิด ตามความรุนแรงของโรค ดังนี้

1) ชนิดเฉียบพลัน ไก่ที่ป่วยเป็นโรคมาเร็กซ์แบบนี้จะมีอัตราการตายค่อนข้างสูง ถ้าไก่ได้รับการเลี้ยงดูไม่ดีและทำให้ไก่มีความเครียดมาก ไก่จะไม่สามารถสังเกตเห็นอาการได้หรืออาจพบว่าไก่ป่วยเล็กน้อย ไก่บางตัวมีอาการเพียงหงอยซึม หรือการเจริญเติบโตไม่ได้ขนาดที่ควรจะได้และไม่สม่ำเสมอ เป็นต้น ส่วนมากเมื่อเริ่มมีไก่ตายหนึ่งตัวก็จะตายมากติดต่อกันประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ ต่อมาจะตายน้อยลงแล้วหยุดตาย แต่ในบางครั้งพบว่าไก่อังตายด้วยโรคนี้อีกต่อไปเรื่อยๆ วันละไม่กี่ตัวเป็นเวลานานนับเดือน

2) แบบอัมพาต มีความรุนแรงและอัตราการตายน้อยกว่าแบบแรก อาการของโรคมาเร็กซ์แบบนี้ เป็นอาการที่ไก่เป็นอัมพาต โดยมักจะเป็นข้างใดข้างหนึ่งเพียงข้างเดียว อาการในระยะแรกที่อาจพบคือ อ่อนเพลีย กินน้ำกินอาหารไม่ได้ การทรงตัวไม่ปกติเดินขาหลก แล้วเป็นอัมพาตเดินไม่ได้ ทั้งนี้เพราะการเกิดมะเร็งขึ้นที่บริเวณประสาทโคนขาในข้างที่เป็นอัมพาต แต่ถ้ามะเร็งไปเกิดที่ประสาทโคนปีกก็จะทำให้ปีกเป็นอัมพาต นอกจากนี้บางครั้งอาจพบไก่อมีอาการคอบิด หัวห้อยลงเนื่องจากเกิดมะเร็งที่ประสาทส่วนคอ แต่อาการที่พบบ่อยมากในไก่ที่เป็นโรคมาเร็กซ์แบบนี้คือ อาการอัมพาตของขาหรือปีก หรือทั้งขาหรือปีก

การป้องกันรักษา ป้องกันโรคนี้นได้ด้วยการวัคซีนป้องกันโรคมาเร็กซ์ตั้งแต่ลูกไก่อายุได้ 1 วัน การสุขาภิบาลและการเลี้ยงดูที่ดี เพื่อลดอาการเครียดให้น้อยที่สุด จะสามารถลดอันตรายจากโรคนี้นได้มาก การระบายอากาศที่ดีโดยเฉพาะในระยะ 2 - 3 สัปดาห์แรกของลูกไก่ เพื่อเป็นการลดปริมาณเชื้อโรคมาเร็กซ์ โรคมาเร็กซ์เมื่อแสดงอาการแล้วจะไม่มีรักษาให้หายได้ นอกจากจะช่วยลดอัตราการตายลงได้ด้วยการเลี้ยงดูและการสุขาภิบาลที่ดี อากาศถ่ายเทดี และอย่าให้ไก่มีความเครียดโดยไม่จำเป็น เช่น ความเครียดจากการฉีดวัคซีน การขนย้ายและการตัดปาก เป็นต้น

8. พยาธิภายนอก พยาธิภายนอกที่พบในสัตว์ปีกส่วนมากอาศัยอยู่บนพื้นผิวหนังหรือที่ขน พยาธิบางชนิดมีชีวิตอยู่ได้โดยการกินเซลล์ผิวหนังที่ตายแล้ว และพยาธิบางชนิดดำรงชีวิตอยู่ได้โดยการดูดกินเลือด พยาธิจะทำความรำคาญให้กับไก่อยู่ตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน ทำให้ไก่ไม่มีความสุข สุขภาพไก่อ่อนแอ ชูบพอมลง โลหิตจาง ความต้านทานโรคลดลง และให้ผลผลิตต่ำ ซึ่งพยาธิภายนอกที่สำคัญและพบในไก่มี 3 ชนิดดังนี้

8.1 ไรไก่ เป็นพยาธิภายนอกที่มีขนาดเล็กกว่าเหามากและทำอันตรายต่อไกร้ายแรงกว่าเหา เพราะดำรงชีวิตโดยการดูดเลือดไก่กินเป็นอาหาร มี 8 ขา ซึ่งไรไก่ที่สำคัญมี 3 ชนิดด้วยกันคือ

- **ไรที่พบตามลำตัว** เป็นไรที่พบบนตัวไก่ มักพบที่บริเวณหางและรอบๆทวารหนัก มีสีเทา ดำรงชีวิตโดยการดูดเลือดไก่กินเป็นอาหาร ไก่ที่มีไรชนิดนี้มากๆจะทำให้เกิดโลหิตจาง กินอาหารน้อยลง น้ำหนักลดอย่างรวดเร็ว ให้ใช้คลดลง ผีวหนึ่งเป็นผื่นแดงและเป็นขุยตกสะเก็ด

- **ไรที่พบตามคอนนอนหรือไรแดง** ไรชนิดนี้มีขนาดเล็ก ตัวมีสีแดงหรือดำ พบอยู่ใต้กองมูล ไก่ ตามรอยแตกของไม้คอนนอน ฝาผนังและพื้นโรงเรือนในช่วงเวลากลางวัน แต่พอเวลากลางคืนมักจะคลาน ขึ้นบนตัวไก่และดูดเลือดไก่ เมื่อไรชนิดนี้ดูดเลือดมากๆ จะทำให้เกิดระคายเคืองผิวหนัง อ่อนเพลีย สุขภาพทรุดโทรม หงอนและเหนียงซีด โลหิตจาง ไข่ลด กินอาหารน้อยลง และยังเป็นพาหะนำโรคต่างๆได้อีกด้วย เช่น อหิวาห์ ฝีดาษ และเชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดเยื่อหุ้มสมองอักเสบ เป็นต้น

- **ไรที่แข่งไก่** ไรชนิดนี้จะอาศัยอยู่ใต้เกล็ดของแข้งไก่ มักพบในไก่ที่เลี้ยงอยู่ในคอกที่สกปรก เป็นเวลานาน โดยเมื่อโตเต็มวัยมันจะฝังตัวและดูดเลือดอยู่ใต้เกล็ดของแข้งไก่ ทำให้เกิดอาการคันและระคายเคือง ทำให้เกล็ดหน้าแข้งอักเสบ ไก่เดินกะเผลก เบื่ออาหาร ไข่ลดลง น้ำหนักลดลง เกล็ดลอกหลุดง่าย นอกจากนี้ยังมีน้ำเหลืองและเลือดซึมออกมา ถ้าไม่มียารักษาจะทำให้ขาและนิ้วมีรูปร่างผิดปกติไป

สำหรับการรักษารักษาไรชนิดนี้ โดยการเอาแข้งไก่แชลงในน้ำยาไซเดียมฟลูโอไรด์ 0.5% สัปดาห์ละครั้งติดต่อกันประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ก็จะหาย หรือจะจุ่มลงในน้ำมันก๊าดผสมน้ำมันละหุ่งในอัตรา 9:2 ก็สามารถรักษาไรชนิดนี้ได้เช่นกัน

8.2 เหา เหาไก่มีอยู่หลายชนิด โดยจำแนกความแตกต่างตามจุดที่พบบนร่างกาย ได้แก่ เหาบนศีรษะ จะอาศัยอยู่ที่บริเวณขนและผิวหนังใกล้ศีรษะ เหาที่ลำตัว อาศัยอยู่ตามลำตัวและที่ขนบริเวณท้อง และเหาที่ปีก จะอาศัยอยู่ตามขนบริเวณใต้ปีก เป็นเหาสีเทา รูปร่างเล็กยาว ส่วนเหาที่ลำตัวและศีรษะจะมีขนาดใหญ่กว่าและตัวแบน ซึ่งเหาทั้ง 3 ชนิด สามารถเคลื่อนไหวได้คล่องแคล่วและรวดเร็ว

เหา เมื่อโตเต็มที่ ลำตัวจะมีลักษณะแบน มีขา 6 ขา หัวกลม ส่วนปากจะมีฟันคล้ายใบเลื่อย มีขากรรไกร 1 คู่ ไม่มีปีก ตัวเมียเมื่อโตเต็มวัยจะวางไข่ครั้งละ 50 - 300 ฟอง ไข่มีสีขาวปกคลุมด้วยหนาม ไข่จะฟักออกเป็นตัวอ่อนภายใน 2 - 3 วันจนถึง 2 สัปดาห์จะให้ตัวนิ่ม (Nymphs) รูปร่างคล้ายตัวเต็มวัย แต่จะเล็กกว่าและใสกว่า หลังจากนั้นมันจะลอกคราบและใช้เวลาประมาณ 2 - 3 สัปดาห์ จะเจริญเป็นตัวเต็มวัยมีขนาด $\frac{1}{8}$ นิ้ว มีสีตั้งแต่สีเทาจนถึงสีเหลืองหรือสีดำ มีวงจรชีวิตประมาณ 4 - 6 สัปดาห์

ลักษณะการทำลาย ส่วนมากเหาจะเกิดใหม่ในช่วงฤดูร้อน เนื่องจากสภาพแวดล้อมเหมาะสม เหาทุกชนิดจะดำรงชีวิตอยู่บนตัวไก่โดยมันจะกินสะเก็ดผิวหนังที่แห้ง เศษขน หรือดูดกินเลือดจากผิวหนังหรือขนอ่อนที่เพิ่งงอกใหม่ ถ้าเป็นมากจะทำให้ไก่เกิดอาการอักเสบและเกิดการระคายเคือง คัน ไก่กระสับกระส่ายอยู่ไม่นิ่ง นอนไม่หลับ เบื่ออาหาร เจริญเติบโตช้า ท้องเดิน โลหิตจาง ความต้านทานต่ำ ในไก่ที่กำลังให้ไข่จะให้ไข่ลดลงประมาณ 10 - 20 % ในลูกไก่ที่ฟักโดยแม่ไก่ที่มีเหา ลูกไก่จะถูกทำลายตั้งแต่ออกจากไข่

การป้องกันรักษาเหาและไรไก่ การป้องกันเหาและไรไก่ สามารถทำได้โดยการสุขาภิบาลที่ดี ป้องกันอย่าให้นกเข้าไปในโรงเรือนได้ เพราะนกก็เป็นเหาและไรได้เช่นกันก่อนนำไก่เข้าคอกควรฉีดโรงเรือนหรือเล้าไก่และรอบๆด้วยยาฆ่าแมลงพวกมาลาไรออนคาร์บาริล หรือเซฟวิน และน้ำยาไล่ดินเสียก่อน เพื่อฆ่าเหาและไร

สำหรับบนตัวไก่ เมื่อตรวจพบว่ามีเหาหรือไก่กักจับอาบน้ำยาไล่ดิน โดยใช้ไล่ดินทุบแช่น้ำให้น้ำขาวออกแล้วผสมน้ำลงไปพอประมาณ แล้วจับไก่จุ่มลงไป หรือจะใช้ยาผงสำเร็จรูปโรยตามตัวไก่โดยตรงก็ได้

หรืออาจใช้ยาสูบอย่างฉุนแช่น้ำในบิ๊ปปิ้งให้เข้มข้นแล้วจับตัวไก่อุ้มลงไป หรือจะตำยาสูบอย่างฉุนให้ปั่นแล้วนำไปโรยตามรังไข่และบริเวณลำไก่อีกได้

การกำจัดเหาและไรอีกวิธีหนึ่งคือ ให้ทำที่เกลือฝุ่น โดยนำเกลือใส่เหยือกประมาณ 1 คืบ ใช้ยาสูบอย่างฉุนตำให้ปั่นเป็นแป้งผสมกับปูนขาวหรือขี้เถ้าและดินใส่ไว้ในกล่อง ราดน้ำให้ชุ่มนิดหน่อยเพราะไก่ชอบเกลือ วิธีนี้จะช่วยลดเหาและไรลงได้ อีกทั้งยังเป็นวิธีที่ประหยัดและได้ผลอีกด้วย

8.3 หมัด หมัดที่พบบ่อยในไก่เป็นหมัดชนิดเกาะแน่น ตัวมีสีน้ำตาลเข้ม เกาะแน่นอยู่กับผิวหนังบริเวณหัวและมักอยู่กันเป็นกลุ่มประมาณ 100 ตัวหรือมากกว่า ส่วนปากของหมัดจะฝังลึกลงไปบนผิวหนัง ทำให้แกะออกยาก ตัวอ่อนที่ฟักออกจากไข่จะหล่นลงพื้นคอกและฝังลึกลงไปในพื้นที่ที่เป็นดินประมาณ 15 เซนติเมตร และเจริญเป็นตัวเต็มวัยภายใน 60 วัน

หมัดทำลายไก่โดยการดูดเลือดไก่กินเป็นอาหาร ทำให้ไก่เกิดอาการระคายเคือง อาจทำให้ลูกไก่ตายเนื่องจากโลหิตจางได้ ส่วนในไก่ใหญ่จะทำให้การเจริญเติบโตช้าและไข่ลดลง

หากเกิดหมัดระบาดทำการรักษาและควบคุมโดยโรยกำมะถันผง หรือทาบริเวณที่มีหมัดด้วยส่วนผสมของกำมะถันผง 1 ส่วน กับน้ำมันก๊าด 4 ส่วน หรืออาจทาบริเวณที่มีหมัดด้วยน้ำมันหมู น้ำมันละหุ่ง หรือน้ำมันลินซีดก็ได้

9. พยาธิภายใน พยาธิภายในพบในไก่จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับมาตรการการเลี้ยงดูและการควบคุมพยาธิว่าเข้มงวดมากแค่ไหน ซึ่งผลกระทบของพยาธิภายในที่มีต่อไก่ ได้แก่ พยาธิจะแย่งอาหารจากลำไส้ ทำลายผนังลำไส้และอวัยวะอื่นๆที่สำคัญของไก่ ทำให้ไก่อ่อนแอ มีความต้านทานต่อโรคน้อยลง ทำให้ไก่ในระยะก่อนไข่โตช้า น้ำหนักเพิ่มน้อยและผอม ทำให้ประสิทธิภาพในการใช้อาหารไปผลิตเนื้อและไข่ต่ำ ไก่จะให้ไข่ในอัตราสูงสุดไม่ได้ตามมาตรฐานของพันธุ์ ไก่จะให้ไข่ฟองขนาดเล็ก ทำให้ไข่มีอัตราการตายเพิ่มขึ้น และตัวพยาธิอาจเป็นพาหะนำโรคบางชนิดของไก่ สำหรับพยาธิภายในของไก่ที่สำคัญ ได้แก่ พยาธิเส้นด้าย พยาธิไส้เดือน เป็นต้น

การป้องกันพยาธิภายใน สามารถทำได้ดังนี้

1. ทำความสะอาดคอกและบริเวณรอบๆก่อนนำไก่เข้าทุกครั้งจะต้องทำความสะอาดคอก นำวัสดุรองพื้นคอกออกไปเผาเพื่อทำลายไข่พยาธิ ล้างทำความสะอาดพื้นคอกด้วยไอน้ำหรือฉีดน้ำแรงอัดสูงและราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคโซดาไฟ นอกจากนี้อุปกรณ์ในการเลี้ยงทุกชิ้นก็ต้องล้างทำความสะอาดและฆ่าเชื้อโรคในลักษณะเดียวกัน และทำความสะอาดบริเวณรอบๆ โรงเรือนเลี้ยงไก่อย่าให้กรูรังเป็นที่อยู่ของแมลงพาหะ
2. รักษาความสะอาดให้แห้ง ในคอกไก่ไข่ที่เลี้ยงบนพื้นจะต้องรักษาให้วัสดุรองพื้นแห้งอยู่เสมอ อย่าให้ชื้นจนจับกันเป็นก้อน โดยเฉพาะบริเวณรอบๆรางน้ำและรางอาหาร ใส่วัสดุรองพื้นให้หนาพอและคอยคุ้ยกลับบ่อยๆ เพื่อให้วัสดุรองพื้นหลวมและป้องกันการเกิดความร้อน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ตัวหนอนพยาธิที่อยู่ในไข่เจริญ ส่วนในไก่ไข่ที่เลี้ยงในกรงควรรักษาให้อุจจาระไก่แห้งอยู่เสมอ
3. อย่าเลี้ยงไก่ให้แน่น เพราะการเลี้ยงไก่แน่นในคอกจะเป็นการเปิดโอกาสให้ไก่จิกกินอุจจาระที่มีพยาธิเข้าไปได้ง่าย ควรมีคอนให้ไก่นอนและมีตาข่ายกั้นไม่ให้ไก่เข้าไปใต้คอนนอนได้ เป็นการลดโอกาสที่ไก่จะได้รับไข่พยาธิจากอุจจาระไก่อลงได้
4. ควบคุมพาหะกึ่งกลาง เช่น แมลงสาบ แมลงวัน มด หอยทาก เป็นต้น เพราะพาหะกึ่งกลางเป็นตัวการสำคัญที่ช่วยให้การแพร่ไข่พยาธิจากอุจจาระไก่อไปสู่ตัวไก่ ควรหาทางกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะพร้อมกับกำจัดไปด้วย

5. ควรเลี้ยงไก่เล็กให้ห่างจากไก่ใหญ่ และอย่าให้คนเลี้ยงไปหากันระหว่างคอกไก่เล็กกับคอกไก่ใหญ่ เป็นการลดการแพร่ระบาดของไข้อยากิ เนื่องจากไก่เล็กมีความต้านทานต่อการเป็นไข้อยากิน้อยกว่าไก่ใหญ่
6. ควรผ่าซากไก่และไก่ตายเพื่อตรวจดูไข้อยากิอยู่เสมอ เพื่อจะได้หามาตรการควบคุมได้ทันก่อนที่ความเสียหายจะเกิดขึ้น
7. เมื่อพบว่าไก่ในฝูงเป็นไข้อยากิให้ทำการถ่ายไข้อยากิด้วยยาถ่ายไข้อยากิดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ตามคำแนะนำของผู้ผลิตยา

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 3.10 เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสุขาภิบาล

การเลี้ยงไก่ไข่แบบการค้าหรือทำเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ย่อมเป็นงานที่เสี่ยงอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับการประกอบธุรกิจสาขาอื่น และในบรรดาความเสียหายทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงไก่ไข่แล้ว โรคนับได้ว่าเป็นตัวการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากดังที่นักศึกษาได้เรียนรู้มาจากรื่องที่ผ่านมา และต่อไปนี้ เราจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการสุขาภิบาลการเลี้ยงไก่ไข่

เวชภัณฑ์

1. วัคซีนสเตรนเอฟ เป็นวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิลใช้หยอดจมูกลูกไก่และไก่ทุกชนิด จะให้ความคุ้มโรคได้ 3 - 6 เดือน
2. วัคซีนเอ็ม พี สเตรน เป็นวัคซีนป้องกันโรคนิวคาสเซิล ใช้ปลูกที่หนังปีกตรงบริเวณที่ไม่มีกล้ามเนื้อข้างใน ใช้กับไก่ใหญ่อายุ 3 เดือนขึ้นไปเท่านั้น จะให้ความคุ้มโรคได้ประมาณ 1 ปี
3. วัคซีนฮิวาท์ไก่ จะให้กับไก่อายุ 3 - 5 สัปดาห์ โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อใต้ผิวหนัง
4. วัคซีนกัมโบโรเชื้อเป็น สเตรน ซี ยู วันเอ็ม ให้กับไก่ไข่เมื่ออายุ 14 วัน และ 5 สัปดาห์ โดยละลายน้ำ
5. วัคซีนกัมโบโรเชื้อตาย สเตรน ซี ยู วันเอ็ม ให้กับไก่ไข่เมื่ออายุ 18 สัปดาห์ โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อใต้ผิวหนัง
6. วัคซีนป้องกันหลอดลมอักเสบติดต่อในไก่ จะให้กับไก่ไข่เมื่ออายุ 5 - 7 วัน 14 - 21 วัน และ ทุกๆ 6 - 8 สัปดาห์ โดยหยอดตาหรือจุม
7. วัคซีนฝีดาษไก่ จะให้กับไก่ไข่เมื่ออายุ 5 สัปดาห์ โดยแทงปีก

ข้อควรปฏิบัติในการทำวัคซีน

1. อายุของไก่และระยะเวลาในการทำวัคซีนจะมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันโรคของไก่เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการทำวัคซีนจึงควรทำตามกำหนดเวลาอย่างถูกต้อง
2. สุขภาพของไก่ขณะที่ทำวัคซีนจะต้องมีความสมบูรณ์ แจ่มใส แข็งแรง ไม่เป็นโรคระบาด และต้องปลอดภัยจากพยาธิ เพราะอาจจะทำให้การทำวัคซีนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ทั้งอาจทำให้ไก่ป่วยมีอาการถึงขั้นรุนแรงได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการรักษาสุขภาพของไก่และอาการแทรกซ้อนต่างๆ จึงควรให้ยาปฏิชีวนะหรือวิตามิน 3 วันติดต่อกัน กล่าวคือก่อนและหลังทำวัคซีน 1 วัน และในวันทำวัคซีนอีก 1 วัน
3. วัคซีนที่ใช้ต้องไม่หมดอายุหรือเสื่อมสภาพ และควรซื้อวัคซีนจากแหล่งที่เชื่อถือได้เท่านั้น
4. การเก็บรักษาวัคซีน จะต้องเก็บไว้ในที่เย็นจัดเช่น ในช่องแช่แข็งของตู้เย็น หรือตามคำแนะนำของการใช้วัคซีนนั้น การขนส่งจะต้องบรรจุในกระติกน้ำแข็งผสมเกลือ และควรระวังอย่าให้วัคซีนถูกความร้อนหรือแสงอาทิตย์ เพราะจะทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพได้
5. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวัคซีนทุกชิ้น จะต้องได้รับการทำความสะอาด และผ่านการฆ่าเชื้อ อาจเป็นวิธีต้ม นึ่งไอน้ำ แล้วทิ้งไว้ให้เย็นก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง ในกรณีที่ทำวัคซีนละลายน้ำควรล้างภาชนะต่างๆ ให้สะอาดหมดจดก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง

6. ในการผสมวัคซีน จะต้องผสมในอัตราที่ถูกต้องและเหมาะสม เมื่อผสมเสร็จแล้วควรรับประทานให้หมดภายใน 2 ชั่วโมง
7. วัคซีนที่ผสมแล้วเหลือใช้ รวมทั้งหลอดหรือขวดบรรจุวัคซีน ก่อนทิ้งควรผ่านการต้มฆ่าเชื้อเสียก่อน

วิธีการทำวัคซีน

การทำวัคซีนให้กับไก่ไข่นั้นมีหลายวิธีด้วยกัน และวัคซีนแต่ละชนิดอาจมีวิธีการทำเพียงวิธีเดียวหรือหลายวิธีก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น วัคซีนนิวคาสเซิล นอกจากจะฉีดเข้ากล้ามเนื้อได้แล้ว ยังสามารถใช้วิธีแทงปีกได้อีกด้วย การให้วัคซีนแก่ไก่ไข่วิธีที่ต่างกันก็มีความคุ้มค่าโรคที่มีระยะเวลาแตกต่างกันไปด้วย ผู้เลี้ยงไก่ไข่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับวัคซีนแต่ละชนิด พร้อมทั้งวิธีการใช้ เพื่อจะได้มีการใช้วัคซีนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับวิธีการให้วัคซีนแก่ไก่นั้นมีหลายวิธีด้วยกัน กล่าวคือ

1. วิธีหยอดตา เป็นวิธีที่นิยมทำกันมาก โดยเฉพาะในลูกไก่ทั้งนี้เพราะทำได้ง่าย และขั้นตอนก็ไม่ยุ่งยากมากนัก ทำโดยการหยอดวัคซีนลงกลางลูกนัยน์ตาของไก่ข้างใดข้างหนึ่งเพียง 1 หยด ด้วยขวดสำหรับหยดลูกตาไก่
2. วิธีแทงปีก วิธีนี้นิยมทำกับโรคฝีดาษ ทำโดยใช้เข็มสำหรับแทงปีก ซึ่งมีช่องสำหรับกักวัคซีนอยู่ จากนั้นจึงจุ่มเข็มลงในวัคซีน โดยเอียงภาชนะที่ใส่วัคซีนเล็กน้อย ทั้งนี้เพื่อให้เข็มมีโอกาสกักวัคซีนได้เต็มที่ แล้วจึงแทงเข็มให้ทะลุผ่านแผ่นหนังที่ปีกไก่
3. วิธีฉีดเข้าใต้ผิวหนัง ให้ใช้เข็มฉีดยาแบบอัตโนมัติจะทำให้สะดวกมากขึ้น ปกติจะใช้เข็มเบอร์ 20 ขนาด ½ นิ้ว ฉีดใต้ผิวหนังบริเวณต้นคอไก่ แต่ต้องระวังอย่าให้ฉีดยาทะลุหนังออกไป หรือแทงเข็มกดต่ำเกินไปลงไปในกล้ามเนื้อคอไก่
4. วิธีฉีดเข้ากล้ามเนื้อ ใช้เข็มฉีดยาแบบอัตโนมัติเบอร์ 20 ขนาด ½ นิ้ว ฉีดเข้ากล้ามเนื้อบริเวณต้นขา หน้าอก หรือที่ต้นปีก
5. วิธีละลายน้ำ โดยเอาวัคซีนชนิดละลายน้ำที่ต้องการ มาละลายลงในน้ำให้ไก่กิน น้ำที่ใช้ต้องเป็นน้ำที่สะอาด เย็น และปราศจากเชื้อโรคหรือยาฆ่าเชื้อใดๆ ทั้งสิ้นเช่น น้ำฝน เป็นต้น ถ้าเป็นน้ำประปาควรทิ้งไว้ 24 – 28 ชั่วโมงก่อนนำไปใช้ เพราะสารเคมีและคลอรีนในน้ำประปาอาจจะทำให้วัคซีนเสื่อมคุณภาพได้ ควรผสมนมผงสกัดไขมัน(หางนมผง) ในอัตรา 100 กรัมต่อน้ำสะอาด 40 ลิตร ซึ่งใช้ผสมกับวัคซีนขนาด 1,000 โดส ใน 1 ขวดสามารถใช้กับไก่ไข่ได้ 1,000 ตัว และจะต้องให้ไก่กินน้ำผสมวัคซีนนี้ให้วัคซีน 1 – 2 ชั่วโมง และได้กินน้ำละลายวัคซีนทุกตัวควรให้ในขณะที่อากาศเย็นเช่น ตอนเช้า หรือในฤดูร้อนควรผสมน้ำแข็งสะอาดทุบละเอียดลงในน้ำละลายวัคซีนด้วย

กิจกรรมที่ 3 การบริหารจัดการการเลี้ยงไก่ไข่

คำสั่ง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักศึกษาอธิบายหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกพันธุ์ไก่ไข่

2. อธิบายลักษณะของโรงเรือนเลี้ยงไก่ไข่ที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร

3. อุปกรณ์ที่ใช้เลี้ยงไก่ไข่มีกี่ชนิด อะไรบ้าง

4. ให้นักศึกษาอธิบายการจัดการก่อนนำลูกไก่มาเลี้ยง

Blank lined paper for writing.

5. การคัดเลือกพันธุ์โดยใช้ข้อสังเกตและยึดหลักเกณฑ์ในการพิจารณามีอะไรบ้าง

งาน กศน. จังหวัด...

6. ปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพสัตว์ อธิบายมาพอสังเขป

Blank handwriting practice lines.

บทที่ 4

การจัดการการตลาดและการทำบัญชี

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 4 การจัดการการตลาดและการทำบัญชี

สาระสำคัญ

การจัดการการตลาดและการจัดทำบัญชี เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องได้แก่ การวิเคราะห์การตลาด ช่องทางการจำหน่าย การขายและการส่งเสริมการขาย การบรรจุหีบห่อ การกำหนดราคาขาย และการทำบัญชี เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และวางแผนทางการตลาดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายกระบวนการตลาดได้
2. ทำบัญชีการผลิตสัตว์ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. การวิเคราะห์การตลาด
2. ช่องทางการจำหน่าย
3. การขายและการส่งเสริมการขาย
4. การบรรจุหีบห่อ
5. การกำหนดราคาขาย
6. บัญชีทรัพย์สิน
7. บัญชีรายรับ – รายจ่าย

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนหน่วยที่ 4
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผู้มีความชำนาญในชุมชน
4. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
5. ทำกิจกรรมท้ายบท

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนหน่วยที่ 4
2. แบบฝึกปฏิบัติ

ประเมินผล

1. การสังเกตความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ
2. การทำกิจกรรมท้ายบท

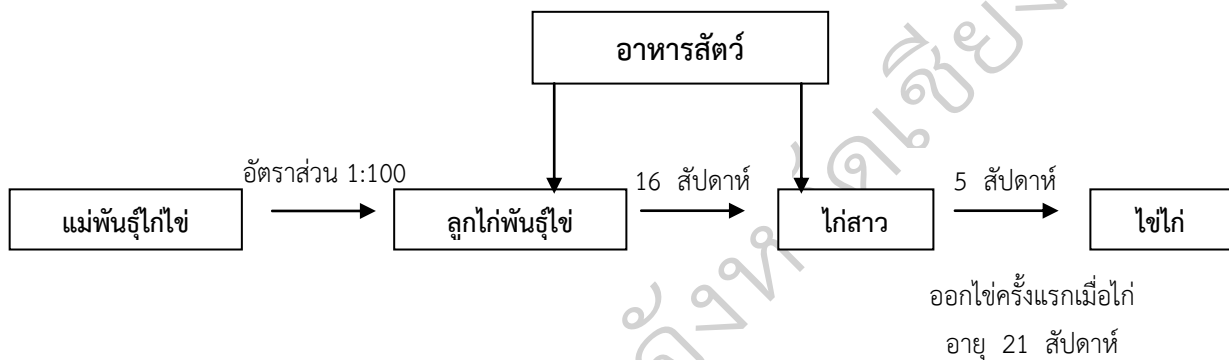
สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 4.1 การวิเคราะห์การตลาด

การวิเคราะห์การตลาดไข่ไก่

ลักษณะทั่วไปของตลาดไข่ไก่

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของไข่ไก่คือเป็นสินค้าที่มีลักษณะเหมือนกันทุกประการ (Homogeneous Goods) นั่นคือไข่ไก่ไม่ว่าจะมาจากผู้ประกอบการรายใดล้วนมีลักษณะเหมือนกันและสามารถทดแทนกันได้ อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นไข่ไก่ขนาดเดียวกัน เบอร์เดียวกัน ไม่ว่าจะมาจากผู้ประกอบการรายใดราคาย่อมเท่ากัน ทั้งนี้ราคาไข่ไก่ถูกกำหนดจากราคาตลาด ไม่มีผู้ประกอบการรายใดสามารถตั้งราคาสูงกว่าราคาตลาดได้ เนื่องจากหากตั้งราคาสูงกว่าราคาตลาด ผู้บริโภคจะหันไปซื้อไข่ไก่จากผู้ประกอบการรายอื่นทันที อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการสามารถแย่งส่วนแบ่งตลาดจากผู้ประกอบการรายอื่นได้โดยการลดราคาสินค้า (ไข่ไก่)

สำหรับวงจรการผลิตไข่ไก่ก่อนที่จะได้ผลิตภัณฑ์สุดท้ายคือไข่ไก่นั้นต้องเริ่มต้นที่แม่พันธุ์ไข่ไก่ (Parent Stock หรือ P.S.) โดยแม่พันธุ์ไข่ไก่ 1 ตัว สามารถผลิตลูกไก่พันธุ์ไข่ได้ประมาณ 100 ตัว เมื่อเลี้ยงลูกไก่พันธุ์ไข่ไปประมาณ 16 สัปดาห์ ลูกไก่จะกลายเป็นไก่สาว เลี้ยงไก่สาวต่อไปอีกประมาณ 5 สัปดาห์ ไก่สาวจะให้ผลผลิตไข่ไก่ครั้งแรกเมื่ออายุประมาณ 21 สัปดาห์ ทั้งนี้ในขั้นตอนการเลี้ยงลูกไก่พันธุ์ไข่และเลี้ยงไก่สาวจะต้องใช้อาหารสัตว์เป็นปัจจัยการผลิตสำคัญในการเลี้ยงดูไก่ด้วย

สำหรับการแข่งขันในตลาดไข่ไก่ประกอบไปด้วยผู้เล่นรายใหญ่ จำนวนน้อยรายที่กุมส่วนแบ่งตลาดจำนวนมาก ทำให้การผลิตหรือ ยุทธศาสตร์ทางการตลาดของผู้ผลิตรายใหญ่สามารถส่งผลกระทบต่อ ราคาไข่

ไก่ในตลาดได้ ในขณะที่เกษตรกรรายย่อยจำนวนมากมีส่วนแบ่ง ในตลาดน้อยและเป็นเพียงผู้รับราคา (price taker) ในตลาดไข่ไก่เท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2544 เกิดปัญหาไข่ไก่ล้นตลาดทำให้ไข่ไก่มีราคาตกต่ำ มี ผู้ร้องเรียนไปที่คณะกรรมการการ แข่งขันทางการค้าว่ามีการทุ่มตลาด (predator pricing) ในตลาดไข่ไก่โดยผู้ประกอบการรายใหญ่ อย่างไรก็ตาม ติ คณะกรรมการการ แข่งขันทางการค้ามีมติไม่สั่งฟ้องโดยไม่พบ พฤติกรรมที่เข้าข่ายความผิด เนื่องจากในช่วงเวลาที่มีการร้องเรียนนั้นเป็น ช่วงที่มีปริมาณไข่ไก่ล้นตลาด จึงทำให้ราคาไข่ไก่ต่ำกว่าราคาของผู้ ประกอบ การเคยขายได้ในอดีต แต่ไม่พบว่ามีพฤติกรรมการทุ่มตลาดแต่อย่างใด กระนั้น ปัญหาราคาไข่ไก่ ตกต่ำทำให้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลเข้า แทรกแซงเพื่อแก้ปัญหาช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยซึ่งไม่สามารถจะ ประกอบการอยู่ได้ด้วยราคาของไข่ไก่ที่ตกต่ำอยู่ในขณะนั้น ทำให้ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการนำระบบโควตามาใช้ เพื่อจำกัดปริมาณพ่อแม่พันธุ์ไก่ ไข่ เพื่อจำกัดจำนวนไก่สาวและปริมาณไข่ไก่ในตลาด โดยระบบโควตาจะ ส่งผล ให้มีไก่สาวลดลง และทำให้ปริมาณไข่ไก่ในตลาดลดลงด้วย เมื่อ ปริมาณไข่ไก่ในตลาดลดลงในขณะที่อุปสงค์ ของไข่ไก่ในตลาดยังคงเดิม จะส่งผลให้ราคาไข่ไก่ในตลาดสูงขึ้นได้ตามหลักอุปสงค์อุปทาน

เรื่องที่ 4.2 ช่องทางการจัดจำหน่าย

ตลาดนับว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการเลี้ยงไก่ไข่ ซึ่งจะเป็นตัวชี้ว่า ธุรกิจการเลี้ยงไก่ไข่จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ถ้าผู้เลี้ยงไก่ไข่สามารถขายไข่ได้ราคาดี มีผลกำไรมากเท่าไร ก็จะได้รับความสำเร็จเท่านั้น โดยทั่วไปแล้วตลาดไข่ไก่แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. การขายปลีก ลักษณะการขายแบบนี้มักเกิดจากฟาร์มไก่ไข่ที่อยู่ใกล้ในเมืองใหญ่ ใกล้แหล่งชุมชนหรืออยู่ใกล้ถนนใหญ่ ทั้งนี้เพราะว่าสามารถที่จะขายไข่ให้กับผู้บริโภคได้ และสามารถขายไข่ได้ในราคาสูง การขายไข่แบบนี้อาจทำได้โดยการนำไข่ไปวางขายในตลาดสด ขายตามบ้าน หรืออาจมีบางฟาร์มที่ตั้งร้านขายไข่ไว้ริมถนนที่มีรถยนต์วิ่งผ่านไปมา

2. การขายส่ง ลักษณะการขายแบบนี้จะได้ราคาต่ำกว่าการขายปลีก การขายส่งอาจทำได้โดยการนำไข่ไปขายให้กับตลาดกลางไข่ไก่หรือล้งไข่ หรือส่งขายตามร้านค้าปลีกหรือร้านค้าขายส่งในท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นร้านขายอาหารสัตว์หรือร้านรวบรวมไข่ในท้องถิ่น ราคาไข่จะขึ้นอยู่กับราคาที่ล้งไข่ในกรุงเทพมหานคร เป็นผู้กำหนด

3. การขายประกันราคา ผู้เลี้ยงไก่ไข่บางรายอาจขายไข่ในรูปของการทำสัญญากับบริษัทผลิตอาหารสัตว์โดยที่บริษัทดังกล่าวขายพันธุ์ไก่ อาหารและยาสัตว์ให้ แล้วบริษัทจะรับซื้อไข่ทั้งหมดในราคาประกันตลอดทั้งปีและผู้เลี้ยงมีกำไรพอสมควร และไม่ต้องเสี่ยงกับการลงทุนเมื่อราคาไข่ตก

ราคาไข่ไก่ก็เช่นเดียวกับราคาสินทางการเกษตรอื่นๆ ที่ผู้ผลิตไม่สามารถที่จะตั้งราคาได้เอง ราคาจึงขึ้นลงไม่แน่นอนตามปริมาณการผลิตและความต้องการของตลาดมีบทบาทที่สำคัญต่อราคาในประเทศเป็นอย่างมาก กล่าวคือ เมื่อใดที่ราคาไข่ไก่ในตลาดฮ่องกงสูง พ่อค้าส่งออกจะกว้านซื้อไข่ในราคาที่สูงเพื่อจะส่งไปขายในฮ่องกง ทำให้ราคาไข่ไก่ในประเทศไทยสูงตามไปด้วย และในทางตรงกันข้ามถ้าราคาไข่ไก่ในตลาดฮ่องกงตกต่ำ พ่อค้าส่งออกจะกดราคาไข่ในประเทศให้ต่ำลงด้วย โดยที่พ่อค้าส่งออกยังคงมีกำไรอยู่ แต่ผู้เลี้ยงอาจจะขาดทุน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้มีผู้เลี้ยงไก่ไข่รายใหญ่ๆ ได้รวมตัวกันเพื่อควบคุมราคาไข่ไก่ให้อยู่ในระดับที่ไม่ขาดทุนได้ โดยระบายไข่ส่งออกไปยังตลาดฮ่องกงเอง ในช่วงใดที่ปริมาณไข่ในประเทศมีเกินความต้องการ แม้ว่าราคาไข่ไก่ในตลาดฮ่องกงจะตกต่ำก็ตาม โดยที่กลุ่มผู้เลี้ยงยอมขาดทุนบ้างเพื่อดึงราคาไข่ไก่ในประเทศให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะกำไรที่ได้จากตลาดภายในประเทศย่อมมากกว่าต่างประเทศ ซึ่งจะต้องแข่งขันกับไข่จากประเทศอื่นด้วย

นอกจากนี้ฤดูกาลก็มีอิทธิพลต่อราคาและความต้องการของไข่ภายในประเทศไม่น้อย ในทุกๆ ปี ช่วงหน้าแล้งนับตั้งแต่หลังการเก็บเกี่ยวข้าวไปแล้ว ปริมาณไข่ในท้องตลาดจะมีปริมาณมาก ทั้งนี้เพราะมีไข่ไก่จากที่ต่างๆ กำลังปิดภาคเรียนระหว่างเดือนมีนาคม - พฤษภาคม ความต้องการไข่จึงลดลงไปด้วย แต่หลังจากเดือนมิถุนายนไปแล้ว ราคาไข่จะสูงขึ้นไปเรื่อยๆ จนถึงสิ้นปี ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงหน้าฝนนี้ ไข่จากชนบทจะลดน้อยลงไปด้วย จึงทำให้ปริมาณไข่ในตลาดลดลง ประกอบกับในช่วงปลายปีมักจะมีเทศกาลต่างๆ มากมาย เช่น วันปีใหม่ไปจนถึงวันตรุษจีน จึงทำให้ความต้องการไข่มีปริมาณมากขึ้น เป็นผลให้ราคาค่อนข้างสูงในช่วงปลายปี

เรื่องที่ 4.3 การขายและการส่งเสริมการขาย

การส่งเสริมการขาย (Promotion)

วัตถุประสงค์สำคัญในการจัดทำ การส่งเสริมการขายนั้นก็เพื่อ เป็นการกระตุ้นยอดขายของกิจการ และการแนะนำสินค้าสู่ลูกค้า ทั้งนี้ยังสืบเนื่องกับ ความพึงพอใจที่ดีของลูกค้า ในการบริโภคหรืออุปโภคสินค้า เพื่อ การสร้างเครือข่ายความเป็นไปได้ ในการเลือกบริโภคหรืออุปโภคสินค้านั้นๆ อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการ แนะนำสินค้าโดยอาศัยช่องทางแบบปากต่อปากหรือเพื่อนสู่เพื่อนต่อไป และถ้าจะให้ผมสรุป "การส่งเสริมการขายคือการสนับสนุนการสร้างราคาสินค้าเฉพาะเจาะจง/การสร้างมูลค่าตราสินค้า การสร้างกลุ่มลูกค้าถาวร และการสร้างภาพพจน์ของกิจการ" นั่นเอง

ในทางปฏิบัติ การส่งเสริมการขาย หมายถึง การติดต่อสื่อสาร (Communication between Company and Customer) ระหว่างลูกค้าและกิจการ โดยอาศัยเครื่องมือในการสื่อสาร (Marketing Tools) ได้แก่:

1. การโฆษณา (Advertising) ในการโฆษณาสินค้าและการบริการ กิจการจะต้องศึกษาและกำหนด ตลาดเป้าหมายและกลุ่มลูกค้าเสียก่อนครับ และหลังจากนั้นกิจการจึงจะสามารถที่จะเริ่มดำเนินการและ ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการในการโฆษณาสินค้าและการบริการโดยอาศัยหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

- วัตถุประสงค์ของการโฆษณาคืออะไร -What are the advertising objectives
- งบประมาณที่จะจัดสรรให้โครงการมีเท่าไร - How must to spend
- สิ่งที่จะสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายทราบคืออะไร - What message should be sent
- สื่อชนิดใดที่สมควรจะนำมาใช้ - What media should be used
- และกิจการจะทำการประเมินผลอย่างไร - How should the results be evaluated

ขั้นตอนแรกในการจัดทำกิจกรรมการโฆษณาคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงการโฆษณา และวัตถุประสงค์เหล่านั้นจะต้องสอดคล้องกับตลาดเป้าหมาย (Target Market) ตำแหน่งสินค้าในตลาด (Market Positioning) และส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) โดยตำแหน่งสินค้าในตลาดและส่วน ประสมทางการตลาดจะเป็นปัจจัยที่ใช้ในการกำหนดการโฆษณาว่าจะควรเป็นในทิศทางใด

หลังจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการโฆษณา กิจการสามารถที่จะประเมินค่าใช้จ่ายของโครงการ และจัดทำงบประมาณ การจัดทำโฆษณานั้นเป็นกระบวนการในการผลักดันความต้องการของลูกค้าในตัวสินค้า ให้สูงขึ้น หรือกิจการยอมที่จะสูญเสียค่าใช้จ่ายในการโฆษณาเพื่อให้บรรลุยอดขายที่ได้กำหนดไว้

2. การตลาดทางตรง (Direct Marketing) การตลาดทางตรง คือ ระบบหนึ่งของการตลาดที่ใช้สื่อ ในการโฆษณาอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่าเพื่อการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าซึ่งสามารถวัดผลได้และสามารถกระทำได้ ในทุกสถานที่ ในอีกนัยหนึ่งการตลาดทางตรงเป็นความพยายามของการโฆษณาในการสร้างความสนใจของ ลูกค้าให้มีต่อสินค้าหรือการบริการ การส่งเสริมการขายก็ถือได้ว่าเป็นการตลาดทางตรงที่กิจการใช้ในการ กระตุ้นยอดขายโดยการจูงใจลูกค้าครับ

3. การทำการขายด้วยการใช้พนักงาน (Personal Selling) การทำการขายด้วยการใช้พนักงาน เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเครื่องมือการพยากรณ์ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย ผลที่จะได้รับจากกระบวนการในการทำการขาย การใช้จิตวิทยาเฉพาะบุคคลในการจูงใจลูกค้าเพื่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือการบริการ และคุณภาพในการทำการขายที่ประกอบไปด้วย 3 เรื่องหลักๆ คือ:

- การสร้างบรรยากาศระหว่างการขาย
- การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การตัดสินใจของผู้บริโภคและอุปโภค
- การสร้างแรงจูงใจและการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาว

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 4.4 การบรรจุหีบห่อ

ความสำคัญของบรรจุภัณฑ์

หน้าที่โครงสร้างของบรรจุภัณฑ์ คือต้องคุ้มครองปกป้องผลิตภัณฑ์ที่ห่อหุ้มให้คงสภาพเดิมไว้ได้ช่วยรักษาคุณภาพและต้องสะดวกในการขนส่งผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคดังนั้นผู้ผลิตจึงต้องรู้จักเลือกวัสดุที่ใช้ทำบรรจุภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับชนิดและลักษณะของผลิตภัณฑ์วัสดุที่ใช้ต้องสามารถปกป้องรักษาคุณภาพสินค้าง่ายแก่การขนส่งและป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดระหว่างการขนส่งด้วย

ในปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปทำให้บรรจุภัณฑ์เปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายสวยงามมากขึ้นทั้งการออกแบบรูปร่างและชนิดของวัสดุที่ใช้มีการคำนึงถึงความสวยงามสะดุดตาแก่ผู้พบเห็น สะดวกในการใช้ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุชั้นดีและการออกแบบสวยงาม จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ดูมีคุณค่าหรูหราและมีระดับมากขึ้นทำให้ผู้ผลิตสามารถที่จะกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้นได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าบรรจุภัณฑ์ช่วยกระตุ้นให้เกิดการซื้อขายบรรจุภัณฑ์ที่มีรายละเอียดครบถ้วนและสวยงามจะสามารถทำหน้าที่แทนพนักงานขายได้ เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่างๆ บนบรรจุภัณฑ์จะช่วยให้คนทั่วไปรู้จักสินค้ามากขึ้น ขนาดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ขายเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างดีนอกจากนี้การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์เสียใหม่ของผลิตภัณฑ์ใดๆ จะทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ในสายตาของผู้บริโภค

ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ดี

1. จูงใจให้ซื้อ บรรจุภัณฑ์จึงต้องสะดุดตาน่าสนใจ
2. นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสินค้า
3. เราอารมณ์ให้อยากซื้อ ขนาดและรูปแบบที่เหมาะสมของบรรจุภัณฑ์ช่วยเราอารมณ์ให้ผู้พบเห็นอยากซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี
4. สะดวกในการใช้ บรรจุภัณฑ์ต้องทำจากวัสดุที่เหมาะสมกับชนิดสินค้า และออกแบบให้สามารถหยิบจับใช้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ได้สะดวก ปลอดภัยไม่มีน้ำหนักมากเกินไป

ประเภทของบรรจุภัณฑ์

แบ่งบรรจุภัณฑ์ออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. บรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 1 (Primary Packaging) เป็นบรรจุภัณฑ์ชั้นในสุดอยู่ติดกับเนื้อของบรรจุภัณฑ์ ทำหน้าที่ห่อหุ้มหรือบรรจุสินค้า
2. บรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 2 (Secondary Packaging) ทำหน้าที่ขายและจูงใจให้ผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์
3. บรรจุภัณฑ์ชั้นที่ 3 (Shopping Packaging) ทำหน้าที่ขนส่งผลิตภัณฑ์
4. บรรจุภัณฑ์เบ็ดเตล็ด (Labeling) เป็นรายละเอียดข้อมูลต่างๆ ที่ปรากฏบนบรรจุภัณฑ์

กลยุทธ์ของบรรจุภัณฑ์

1. ควรเลือกใช้วัสดุใหม่ ๆ ในการจัดทำบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ทั้งนี้เพื่อความทันสมัยและลดต้นทุนปัจจุบันนิยมใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
2. ออกแบบโครงสร้าง โครงสร้างแข็งแรงจะช่วยป้องกันผลิตภัณฑ์ไม่ให้แตกหัก บุปสลายชำรุด ในระหว่างการขนส่ง
3. ออกแบบกราฟิกใหม่เพื่อให้บรรจุภัณฑ์ที่ได้เป็นบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามดึงดูดใจมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์ดูน่าใช้ น่าหยิบและทันสมัย
4. ออกแบบขนาดและรูปร่างใหม่ ขนาดที่เหมาะสมและรูปร่างที่น่าจับต้องและออกแบบได้สะดวกต่อการใช้ผลิตภัณฑ์จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีภาพลักษณ์ดีขึ้นและทันสมัยมากขึ้น
5. บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอาจทำได้โดย
 - Recycle - เป็นการแปรสภาพของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้เสียใหม่
 - Refill - เป็นบรรจุภัณฑ์ชนิดเติม ช่วยประหยัดทั้งทรัพยากร และลดปริมาณขยะได้เป็นอย่างดี
 - Reuse - เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำได้อีก
 - Reduce - เป็นบรรจุภัณฑ์ขนาดเล็กทำให้ประหยัดทรัพยากรได้เป็นอย่างดี
 - Reject - เป็นบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุที่ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ
 - Repair - เป็นบรรจุภัณฑ์ที่เมื่อชำรุดแล้วสามารถแก้ไขใหม่ได้อีก

สำนักงาน กศน. จังหวัด...

เรื่องที่ 4.5 การกำหนดราคาขาย

การกำหนดราคา

ราคา หมายถึง มูลค่าของสินค้าหรือบริการที่แสดงออกมาในรูปจำนวนเงิน หรือ เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนในรูปเงินตรา

มูลค่า หมายถึง อำนาจของผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งที่สามารถใช้แลกเปลี่ยนกับ สินค้าอีกชนิดได้โดยแสดงออกมาในรูปเชิงปริมาณ

ปัจจัยที่ควรคำนึงในการกำหนดราคา

มีอยู่ 2 ปัจจัย นั่นคือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกดังนี้

1. ปัจจัยภายใน

1.1 วัตถุประสงค์ขององค์การ (Company Objective) องค์การหรือบริษัทจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและนโยบายในการดำเนินกิจการ แล้วจึงกำหนดราคาเพื่อให้ สอดคล้องกัน

1.2 ลักษณะและประเภทของสินค้า (Character of Product) เช่น สินค้าเกษตรกรรมนอกฤดูจะขายราคาแพงกว่าปกติมาก

1.3 ต้นทุนจะเป็นตัวกำหนดราคาขั้นต่ำสุด

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 คำนิยามถึงอุปสงค์ (Demand) ของตลาดว่ามีความต้องการเสนอซื้อสินค้ามากเท่าใดและอุปสงค์ ของสินค้านั้นมีความยืดหยุ่นต่อราคาเป็นอย่างไร

2.2 สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2.3 กฎหมายและรัฐบาล

2.4 จรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจ

2.5 สภาพการแข่งขัน

2.6 คำนิยามถึงพ่อค้าคนกลาง ผู้ผลิตตั้งราคาให้เขาสามารถขายได้

2.7 ผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ในการกำหนดราคา แบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. พิจารณาด้านกำไร (Profit Oriented Objectives)
2. พิจารณาด้านการขาย (Sales Oriented Objectives)
3. เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคา (Stabilize Price Objectives)

วิธีการขั้นพื้นฐานในการตั้งราคา

วิธีการขั้นพื้นฐานในการตั้งราคา (Basic Methods of Setting Price) นิยมกันอยู่ทั่วไป 3 วิธี คือ

1. วิธีการตั้งราคาโดยยึดต้นทุนเป็นเกณฑ์ วิธีปฏิบัติมี 2 แบบคือ

1.1 ตั้งราคาโดยคิดต้นทุนบวกกำไร

ราคาขายต่อหน่วย = ต้นทุนทั้งหมด + กำไรที่ต้องการ

จำนวนการผลิต วิธีนี้จะใช้ได้ต้องแน่ใจว่าจำนวนผลิตต้องเท่ากับจำนวนจำหน่าย ผู้ขายจึงจะมีกำไร ตามที่ต้องการสำหรับพ่อค้าคนกลาง อาจจะบวกกำไรกับต้นทุนได้หลายลักษณะ เช่น(กำไร)

- ราคาขายต่อหน่วย = ต้นทุนต่อหน่วย + 10% ของราคาขาย (กำไร)
- ราคาขายต่อหน่วย = ต้นทุนต่อหน่วย + 10% ของราคาทุน

1.2 วิธีการวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

จุดคุ้มทุน (Break-Even Point) เป็นจุดที่แสดงว่าปริมาณ ณ จุดของการผลิต หรือการจำหน่าย รายได้รวมจะเท่ากับต้นทุนรวมพอดี

สูตร จุดคุ้มทุน = ต้นทุนคงที่ทั้งหมด

ราคาขายต่อหน่วย ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย

2. วิธีการตั้งราคาโดยยึดความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์ การพิจารณาตั้งราคาโดยยึดความต้องการของตลาดเป็นเกณฑ์นั้น สามารถจำแนกได้เป็นลักษณะย่อยๆ ดังนี้

2.1 การตั้งราคาในตลาดผูกขาด

2.2 การตั้งราคาในตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์

2.3 การตั้งราคาในตลาดที่มีการแข่งขันน้อยรายระดับราคาที่เหมาะสมของสินค้าในตลาดทั้ง 3 ประเภทอาศัยแนวความคิดเดียวกัน คือ ผู้ผลิตต้องพยายามผลิต และขายในปริมาณที่ทำให้เกิดกำไรสูงสุด โดยสรุปได้ว่า ระดับราคาที่เหมาะสม อยู่ที่ปริมาณการผลิตที่ทำให้ต้นทุนเพิ่มเท่ากับรายได้ส่วนเพิ่ม แต่ราคาจะต่างกัน ตามลักษณะเส้นอุปสงค์ของตลาดแต่ละประเภท

2.4 การตั้งราคาในตลาดที่มีความแตกต่างกันในด้านความต้องการซึ่งระดับราคา จะแตกต่างกันตามกรณี เช่น

- ลูกค้านั้นมากกว่า 1 กลุ่ม และแต่ละกลุ่มมีความต้องการสินค้าแตกต่างกัน กลุ่มใด มีความต้องการและความจำเป็นมาก ราคาจะสูงกว่ากลุ่มอื่น
- ลูกค้าแต่ละกลุ่มอยู่ห่างไกลกันทำให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ สำหรับแต่ละ กลุ่มเป้าหมายแตกต่างกันไปด้วย
- ช่วงเวลาที่ขายสินค้าแตกต่างกัน ระดับราคาสินค้าที่จำหน่ายในแต่ละช่วง เวลาจะไม่เท่ากัน เช่น รถรับ-ส่งสองแถว เป็นต้น

3. วิธีการตั้งราคาโดยยึดการแข่งขันเป็นเกณฑ์ การตั้งราคาโดยมุ่งพิจารณาที่การแข่งขัน เป็นวิธีการที่นักการตลาดเห็นความสำคัญของคู่แข่งมากกว่าความสำคัญของความต้องการของตลาดและต้นทุน ลักษณะ ราคาเช่นนี้อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเพื่อเอาชนะคู่แข่ง ระดับราคา ไม่จำเป็นต้องเท่าเทียมกับคู่แข่ง อาจสูงกว่าหรือต่ำกว่าก็ได้ ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนถึงการตั้งราคาในลักษณะนี้ได้แก่

3.1 การกำหนดราคาตามคู่แข่ง

3.2 การกำหนดราคาโดยยื่นซองประมูล

เรื่องที่ 4.6 การทำบัญชีทรัพย์สิน

การทำบัญชีทรัพย์สิน หนี้สิน เป็นการบันทึกรายการทรัพย์สินต่าง ๆ อุปกรณ์การเกษตรต่างๆ ปุ๋ย ปัจจัยการผลิตอื่น ๆ จำนวนผลผลิต ผลผลิตที่คงเหลือ ตลาดจนหนี้สินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินการผลิต ในการบันทึกทรัพย์สิน – หนี้สินต่าง ๆ เพื่อจะนำไปใช้ในการสรุปรูขนะทางการเงินและเป็นข้อมูลที่จะใช้ในการ คำนวณหารายได้สุทธิต่อไป

การจดบันทึกการปฏิบัติงาน นอกจากการบันทึกทรัพย์สินแล้ว การจดบันทึกการปฏิบัติงานก็ควร จัดทำควบคู่กันไป เป็นการบันทึกข้อมูลในด้านการผลิตที่สำคัญ ได้แก่

1. ผลผลิต เป็นรายงานปริมาณของผลผลิตที่ส่งจำหน่ายทั้งตลาดบริโภคและส่งจำหน่ายตลาด อุตสาหกรรมเพื่อเป็นแนวในการวางแผน กำหนดจำนวนและขนาดของพื้นที่ในการผลิตครั้งต่อไปได้อย่าง ถูกต้อง

2. สภาพแวดล้อมเป็นข้อมูลทั่ว ๆ ไปของสภาพแวดล้อมในการปลูกในขณะนั้น ได้แก่ ปริมาณ น้ำฝน

การกระจายตัวของฝน สภาพแสง อุณหภูมิสูงสุด ต่ำสุด ทิศทางลม กระแสลม รวมถึงโรค ศัตรูอื่น ๆ มาตรการ ป้องกันกำจัด ปริมาณผลผลิตที่ได้คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่และเพื่อหาวิธีการปรับปรุงในการปลูกครั้งต่อไป

3. การตลาด ถือเป็นหัวใจที่มีความสำคัญและจำเป็นมากที่ผลิตควรรับทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการตลาด เช่น แหล่งรับซื้อ พ่อค้าคนกลาง ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปริมาณและราคาของ ผลผลิตในแต่ละช่วงของปี การบันทึกข้อมูลพื้นฐานอย่างหนึ่งที่จะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดระบบการ ปลูกพืช การปรับปรุงดินบำรุงดินต่าง ๆ ตลาดจนช่วงเวลาที่เหมาะสมในการที่จะปลูกพืชในปีต่อไป

เรื่องที่ 4.7 การทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย

การทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย

บัญชี หมายถึง การจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการเงินหรืออย่างน้อยที่สุดก็เกี่ยวกับบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเงิน โดยผ่านการวิเคราะห์ จัดประเภทและบันทึกไว้ในแบบฟอร์มที่กำหนดเพื่อแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจกรรมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

รายรับ คือ สิ่งที่บ่งบอกถึงความสามารถในการหาเงินของเราว่ามาจากทางใดบ้าง ได้แก่

- รายรับหลักๆ เช่น เงินเดือน ค่าแรงที่ได้รับในแต่ละเดือน
- รายรับอื่นๆ หรือ รายรับเสริม เช่น รายรับจากอาชีพเสริมต่างๆ หรือ ผลตอบแทนจากการลงทุน

รายจ่าย คือ สิ่งที่บ่งบอกถึงการใช้จ่ายของเรา ว่าได้ใช้เงินไปอย่างไรบ้าง โดยจะแบ่งออกเป็นรายจ่ายคงที่ และ รายจ่ายผันแปร

- รายจ่ายคงที่ คือ รายจ่ายที่เกิดขึ้นแน่นอนและสม่ำเสมอในทุกๆ เดือน เช่น ค่าเช่าหอพัก ค่าเดินทาง ค่าอาหาร (ตามความจำเป็น) ค่าใช้จ่ายในการดูแลครอบครัว เป็นต้น
- รายจ่ายผันแปร คือ รายจ่ายที่มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลง ไม่เท่ากันในแต่ละเดือน เช่น ค่างานเลี้ยงสังสรรค์ ค่ารักษาพยาบาล ค่าท่องเที่ยว สันทนาการต่างๆ เป็นต้น

ตัวอย่างการบันทึกบัญชี

ลองมาดูวิธีการบันทึกการรายรับและรายจ่ายพร้อมตัวอย่างประกอบกัน

บัญชีรายรับ – รายจ่าย

ลำดับ	วันที่	รายการ	รายรับ	รายจ่าย
1	01 /05/xx	รับเงินเดือน (หักเงินก่อนหักที่ 10 %)	9,000	-
2	02 /05/xx	ซักรีดเสื้อผ้า	-	500
3	03 /05/xx	ซื้ออาหาร	-	700
4	xx / xx / xx	ฯลฯ	xx / xx / xx	xx / xx / xx
5	31/05/xx	เติมน้ำมันรถ	-	1,000
6	รวม		9,000	8,700

ประโยชน์ของการทำบัญชี

1. เพื่อควบคุมไม่ให้ทรัพย์สินของกิจการรั่วไหล
2. เพื่อบันทึกเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการเงินที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามลำดับก่อน- หลัง จากบัญชีที่บันทึกไว้ทำให้ทราบถึงกำไรขาดทุน ในการดำเนินงาน
3. ทำให้เรา รู้การใช้จ่ายของเราในแต่ละเดือน ช่วยให้เราสามารถตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นในออกไปทำให้มีเงินเหลือมากขึ้น เช่น ค่ากาแฟ ค่าซื้อสินค้าของที่ไม่จำเป็น

ทำให้รู้จักคิดให้รอบคอบก่อนจะใช้จ่าย รู้ว่าค่าใช้จ่ายไหนเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพราะถ้าเรารู้จักตัวเอง และมองเห็นพฤติกรรมการใช้จ่ายของตนเองแล้ว การละเลิกกิจกรรมที่สร้างความฟุ่มเฟือยทิ้งไป จะเป็นจุดเริ่มต้นของการออมที่เพิ่มขึ้นด้วยการทำบัญชีรายรับรายจ่าย

กิจกรรมที่ 4 การจัดการการตลาดและการทำบัญชี

คำสั่ง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. ตลาดไข่ไก่ในประเทศไทย มีกี่ประเภทอะไรบ้าง

2. การส่งเสริมการขาย หมายถึงอะไร

3. ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ดีควรเป็นอย่างไร

4. อะไรคือปัจจัยที่ควรคำนึงในการกำหนดราคาไก่ไข่

5. วิธีการขึ้นพื้นฐานในการตั้งราคาที่นิยมใช้กัน มีกี่วิธีอะไรบ้าง

6. จงบอกประโยชน์ของการทำบัญชีมา 3 ข้อ

7. การจดบันทึกข้อมูลในด้านการผลิต ที่สำคัญมีอะไรบ้าง

8. จงอธิบายข้อดีของการทำบัญชีการผลิตมาโดยสังเขป

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 5

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนัก

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาระสำคัญ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ การประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งสำคัญอย่างยิ่งว่าจะต้องนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรป่าไม้ ดังนั้นการนำทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ เราควรนำมาใช้อย่างประหยัด คำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่าให้มากที่สุด

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงไก่ไข่ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนหน่วยที่ 5
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
4. ทำกิจกรรมท้ายบท

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนหน่วยที่ 5
2. แบบฝึกปฏิบัติ

ประเมินผล

1. การสังเกตความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ
2. การทำกิจกรรมท้ายบท

เรื่องที่ 5.1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด โดยใช้ให้น้อยเพื่อประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนานและก่อให้เกิดผลเสียหายน้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม ในสภาพปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความเสื่อมโทรมมากขึ้น ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงมีความหมายรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถกระทำได้หลายวิธี ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง

ซึ่งปฏิบัติได้ในระดับบุคคล องค์กรและระดับประเทศที่สำคัญคือ

- 1) การใช้อย่างประหยัด คือ การใช้ที่มีความจำเป็นเพื่อให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้นานและเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่ามากที่สุด
- 2) การนำกลับมาใช้ซ้ำอีก สิ่งของบางอย่างเมื่อมีการใช้แล้วครั้งหนึ่งสามารถที่จะนำมาใช้ซ้ำได้อีก เช่น ถุงพลาสติก กระดาษ เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรและการทำลายสิ่งแวดล้อมได้
- 3) การบูรณะซ่อมแซม สิ่งของบางอย่างเมื่อใช้เป็นเวลานานอาจเกิดการชำรุดได้ เพราะฉะนั้นถ้ามีการบูรณะซ่อมแซมทำให้สามารถยืดอายุการใช้งานต่อไปได้อีก
- 4) การบำบัดและการฟื้นฟู เป็นวิธีการที่จะช่วยลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรด้วยการบำบัดก่อน เช่น การบำบัดน้ำ สาธารณะ ส่วนการฟื้นฟูเป็นการฟื้นฟูธรรมชาติให้กลับสู่สภาพเดิม เช่น การปลูกป่าชายเลน เพื่อฟื้นฟูความสมดุลของป่าชายเลนให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ เป็นต้น
- 5) การใช้สิ่งอื่นทดแทน เป็นวิธีการที่จะช่วยให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติน้อยลงและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ถุงผ้าแทนพลาสติก การใช้เบตอนแทนโฟม การใช้พลังงานแสงแดดแทนแร่เชื้อเพลิง การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมี เป็นต้น
- 6) การเฝ้าระวังดูแลและป้องกัน เป็นวิธีการที่จะไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เช่น การเฝ้าระวังการทิ้งขยะ สิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำ คูคลอง การจัดทำแนวป้องกันไฟฟ้า เป็นต้น

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางอ้อม

สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

- 1) การพัฒนาคุณภาพประชาชน โดยสนับสนุนการศึกษาด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องตามวิชาการ ซึ่งสามารถทำได้ทุกระดับอายุ ทั้งในระบบโรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ และนอกโรงเรียนผ่านสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการอนุรักษ์ เกิดความรักความหวงแหน และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง
- 2) การใช้มาตรการทางสังคมและกฎหมาย การจัดตั้งกลุ่ม ชุมชน ชมรม สมาคม เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดจนการให้ความร่วมมือทั้งทางด้านพลังกาย พลังใจ พลังความคิด ด้วยจิตสำนึกในควมมีคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรที่มีต่อตัวเรา เช่น กลุ่มชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียน นักศึกษา ในโรงเรียน สถานศึกษาต่าง ๆ มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย มูลนิธิสืบนาคะเสถียร มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นต้น

3) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้ดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในท้องถิ่นของตน การประสานงานเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักระหว่างหน่วยงานของรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ให้มีบทบาทหน้าที่ในการปกป้อง คุ้มครอง ฟื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

4) ส่งเสริมการศึกษาวิจัย ค้นหาวิธีการและพัฒนาเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น การใช้ความรู้ความรูทางเทคโนโลยีสารสนเทศ มาจัดการการวางแผนพัฒนา การพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้มีการประหยัดพลังงานมากขึ้น การค้นคว้าวิจัยวิธีการจัดการ การปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เป็นต้น

5) การกำหนดนโยบายและวางแผนทางของรัฐบาล ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อเป็นหลักการให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องยึดถือและนำไปปฏิบัติ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

กิจกรรมที่ 5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คำสั่ง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมายถึง อะไร

2. ให้นักศึกษาบอกวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นข้อ ๆ

2.1 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง

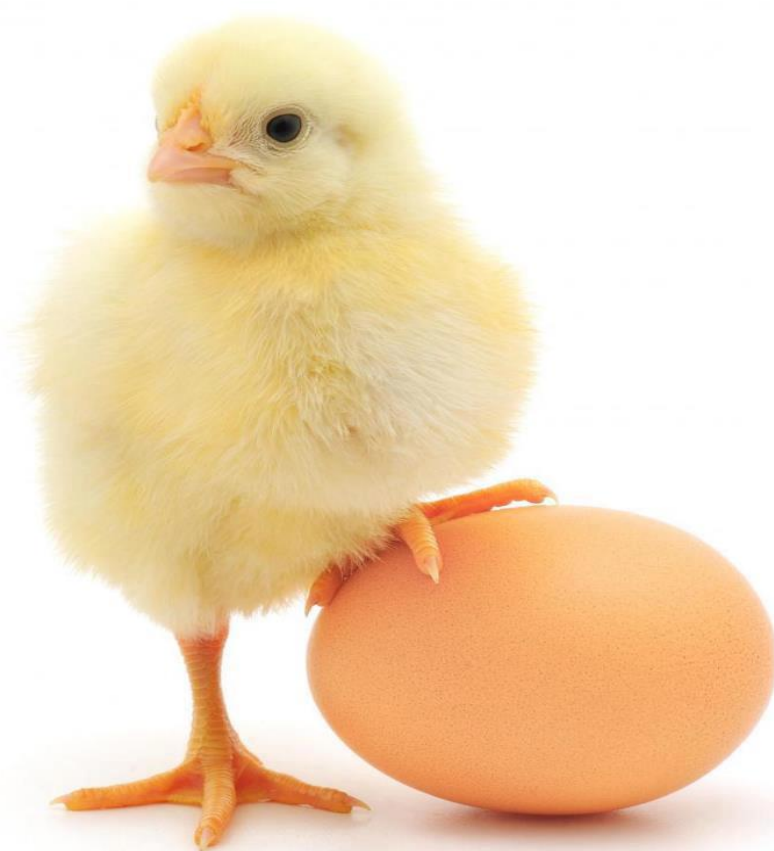
2.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทางอ้อม

บทที่ 6

คุณธรรมในการประกอบอาชีพ ปัญหา อุปสรรค ในการเลี้ยงไก่ไข่

จ. หนึ่ง

๖

แผนการเรียนรู้ประจำบท

บทที่ 6 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ ปัญหา อุปสรรค ในการเลี้ยงไก่ไข่

สาระสำคัญ

การประกอบอาชีพทุกอาชีพ จะให้ประสบความสำเร็จได้ ผู้ประกอบการควรมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ การกระทำที่เป็นประโยชน์ ไม่เบียดเบียน ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต จะก่อให้เกิดผลดีต่อการประกอบอาชีพได้ผลผลิตและรายได้ที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. อธิบายคุณธรรมในการประกอบอาชีพได้
2. อธิบายปัญหา และอุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่ได้

ขอบข่ายเนื้อหา

1. คุณธรรมในการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยัน
2. ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงไก่ไข่

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษาเอกสารการสอนหน่วยที่ 6
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
3. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในเอกสารการสอน
4. ทำกิจกรรมท้ายบท

สื่อประกอบการเรียนรู้

1. เอกสารการสอนหน่วยที่ 6
2. แบบฝึกปฏิบัติ

ประเมินผล

1. การสังเกตความสนใจในกระบวนการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ
2. การทำกิจกรรมท้ายบท

เรื่องที่ 6.1 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ

คุณธรรม จริยธรรม มีความหมายว่าคุณงามความดีของบุคคลที่กระทำลงไปด้วยความมีสำนึกในจิตใจ โดยยึดถือปฏิบัติจนเป็นความเคยชินกันมายาวนาน อันเป็นลักษณะนิสัยของคนดีที่พึงประพฤติปฏิบัติจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่สังคมถูกต้องตามจารีตประเพณีของตนเองผู้อื่นและสังคมโดยรวม

ความหมายของคุณธรรมงานอาชีพ

คุณธรรมงานอาชีพ หมายถึง การกระทำที่เป็นประโยชน์ ไม่เบียดเบียนการทำหน้าที่การทำงานหาเงินเลี้ยงชีพโดยสุจริต ก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ เป็นที่ยอมรับของสังคม

ความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมงานอาชีพ

บุคคลผู้มีความคุณธรรม หมายถึง บุคคลที่มีความเป็นอยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และหลักการเหตุผลของธรรมชาติ สังคมหรือชุมชนใดมีผู้มีความคุณธรรมเป็นส่วนมาก สังคมนั้นย่อมมีความสมดุลกลมกลืน สงบสุข เจริญและพัฒนาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดความสำคัญของคุณธรรมในข้อที่ว่า เป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพ และเป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จนั้น เป็นประเด็นที่มีความสำคัญต่องานอาชีพอย่างยิ่ง เพราะอาชีพต้องติดต่อสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับและประสานกับผู้คนทั่วไป

คุณธรรม จริยธรรมที่พึงปฏิบัติในการพัฒนาอาชีพมีดังนี้

1. ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ คือ ความสำนึกได้อยู่เสมอในการปฏิบัติงาน เอาใจใส่ ติดตามผลไม่ทอดทิ้ง ยอมรับผิดชอบผลของหน้าที่การงานที่ตนเองกระทำทั้งดีไม่ดี ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนแก่ผู้อื่น

ความสำคัญของความรับผิดชอบ

- 1) ทำให้เป็นคนตั้งใจจริง รักหน้าที่การงานทั้งเป็นของตนเองและส่วนรวม
- 2) เป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองและหมู่คณะตลอดถึงประเทศชาติ
- 3) เป็นคุณสมบัติสำคัญของคนในชาติที่เจริญแล้ว
- 4) เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในวิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
- 5) เป็นการสร้างเสริมคุณลักษณะของความเป็นผู้นำที่ดี
- 6) ทำให้สังคมและประเทศชาติมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ลักษณะของการรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง

- 1) ตรงต่อเวลาได้แก่ การตรงต่อเวลาที่กำหนดนัดหมาย เช่น การไปโรงเรียน การไปทำงาน การประชุม การนัดพบ ฯลฯ
- 2) รู้จักหน้าที่ของตน ได้แก่ รู้จักสภาพสำคัญที่ตนเองเป็นอยู่ ตนมีหน้าที่ทำอะไร ต้องทำสิ่งนั้นให้สมบูรณ์ด้วยความขยันหมั่นเพียรเต็มความสามารถเช่น นักเรียนต้องเรียนหนังสือ ครูต้องอบรมนักเรียน หมอต้องรักษาคนเจ็บไข้ได้ป่วย
- 3) รู้จักคุ้มครองตน ได้แก่ รู้จักวิธีรักษาตน ป้องกันตนเองให้มีความปลอดภัยพ้นจากอันตรายต่างๆ

- 4) รู้จักคุมความประพฤติของตนเอง ได้แก่ การที่ตนมีความสามารถบังคับควบคุมจิตใจตนเองไม่ให้หลงใหลมัวเมาในอบายมุข ไม่ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม
- 5) รู้จักรักษาสุขภาพอนามัย การรักษาร่างกายให้แข็งแรงอยู่เสมอ เพื่อจะได้ใช้ความสามารถทำหน้าที่การงานให้ได้สมบูรณ์

2. ความซื่อสัตย์

ความซื่อสัตย์ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและเป็นที่ต้องการในทุกองค์การ ซึ่งความซื่อสัตย์นอกจากจะหมายถึง การรักษาความลับ ผลประโยชน์ และทรัพย์สินต่างๆ ของบริษัทแล้ว ความซื่อสัตย์ยังหมายรวมไปถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง และการปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎของบริษัท และยังพบอีกว่ามีหลายองค์การได้กำหนดความซื่อสัตย์เป็นวัฒนธรรมองค์การ (Corporate Culture) หรือคุณค่าร่วม (Core Value) ที่เกี่ยวข้องกับความคิดความเชื่อที่อยากให้นักงานทุกคนปฏิบัติ

ลักษณะของความซื่อสัตย์จะมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อตนเองและต่อหน่วยงานหรือองค์การสรุปได้ดังนี้

- 1) การได้รับความไว้วางใจ
- 2) ได้รับความเชื่อถือ
- 3) สร้างผลงาน (Performance) ความซื่อสัตย์ทำให้มีโอกาสทำงานใหญ่หรือสำคัญ
- 4) รักษาผลประโยชน์ของหน่วยงาน/บริษัท หากมีความซื่อสัตย์แล้วย่อมหมายถึง ไม่ได้เอาเปรียบหน่วยงานและบริษัท เนื่องจากทำงานอย่างเต็มที่ ได้ปฏิบัติตามระเบียบและรักษาทรัพย์สินของบริษัท

3. ความขยัน

ความขยัน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพที่สุจริตอย่างกระตือรือร้น และตั้งใจจริงให้สำเร็จด้วยความมานะอดทน สำหรับการปลูกฝังและสร้างเสริมเรื่องความขยันหมั่นเพียร ต้องมุ่งเน้นให้ทำงานในหน้าที่ของตนเองให้ประสบความสำเร็จ มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ศึกษาหาความรู้อยู่เป็นนิจ ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถและความชำนาญในงานที่สุจริตเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ความขยันหมั่นเพียรไม่ว่าจะเป็นความขยันหมั่นเพียรชนิดใดย่อมจะทำให้ผู้นั้นบรรลุผลสำเร็จ แต่ความขยันขันแข็งดังกล่าวมานี้ ควรจะมีจุดหมายแห่งชีวิตอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย เพราะการมีจุดหมายแห่งชีวิตนั้น จะทำให้พลังแห่งความขยันขันแข็งมีความรุนแรงขึ้น การขยันขันแข็งที่ดิ้นรนควรจะเป็นความขยันขันแข็งทั้งเฉพาะหน้าและอนาคตไปพร้อมๆ กัน ความขยันขันแข็งที่เกิดจากการทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นมีอิทธิพลและพละนาถาพแรงกว่าความเห็นแก่ตัวหรือทำให้ตนเองร่ำรวยเป็นเศรษฐีขึ้น เพราะบุคคลที่ขยันขันแข็งด้วยความเห็นแก่ตัวเหล่านี้ ไม่เห็นมีใครสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้ ไม่เห็นมีใครยกย่องสรรเสริญ ไม่เห็นมีใครกล่าวถึงแต่บุคคลที่โลกสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้นั้น เช่น อนุสาวรีย์ของลินคอล์น อนุสาวรีย์ของพระพุทธยอดฟ้า พระเจ้าตากสินมหาราช พระนเรศวรมหาราช ฯลฯ เกิดจากความขยันขันแข็งของบุคคลดังกล่าว

ความขยันหมั่นเพียรในงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสังคม หมายถึงการมีความรักความตั้งใจทำงานสุจริตและเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานดังกล่าว มาทำงานทุกครั้ง

ด้วยความเต็มใจ และปรารถนาดี ไม่เลือกงานหรือรังเกียจงาน โดยยึดถือวัตถุ(เงิน สถานที่) หรือตัวบุคคล พยายามคิดศึกษาและสร้างสรรค์งานที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมหรือชุมชนอยู่เสมอ สังคมหรือชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของเราที่จะต้องมีการอยู่ร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่เสมอเพราะเราไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้ ดังนั้นจึงมีความสำคัญ มีความจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบ ต้องมีความขยันช่วยงานของสังคมและชุมชนไม่ทำตัวเป็นส่วนเกินของสังคม ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสังคมและชุมชนของเราให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางวัตถุและจิตใจ อีกทั้งให้มีความสามัคคีรักใคร่กลมเกลียวกัน

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

เรื่องที่ 6.2 ปัญหา อุปสรรค ในการเลี้ยงไก่ไข่

ปัญหาด้านกระบวนการผลิต

การผลิตไข่ไก่ของเกษตรกรไทย จะพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ได้ประสบปัญหาการขาดทุนและมีรายได้จากการผลิตไข่ไก่ที่ไม่แน่นอน ราคาไข่ไก่ที่เกษตรกรขายได้มีความผันผวน จึงมีผลทำให้รายได้จากการเลี้ยงไก่ขาดเสถียรภาพและเป็นผลทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ได้รับความเดือดร้อน จึงเป็นประเด็นที่สมควรต้องนำมาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่เพื่อเลี้ยงครอบครัวให้อยู่รอดได้ต่อไป ตลอดจนเพื่อให้เกิดความกินดีอยู่ดีของเกษตรกร ที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ และสามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ดังนี้

1. ปัญหาความผันผวนของราคาไข่ไก่ ได้มีผลกระทบต่อเสถียรภาพทางด้านรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ จึงทำให้เกิดความไม่แน่นอนของรายได้จากการประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ และเกิดปัญหาความเสี่ยงทางการตลาดของธุรกิจไข่ไก่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดทุน นอกจากนั้น ยังพบว่าราคาไข่ไก่ยังมีปัญหาที่มีการเคลื่อนไหวตามฤดูกาลในรอบปีเดียวกัน

2. ปริมาณการผลิตมีความไม่แน่นอน เนื่องจากมีผู้เลี้ยงไก่ไข่รายย่อยเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถควบคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดได้ และความผันผวนของปริมาณการผลิตเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาวัฏจักรของตลาดไข่ไก่

3. เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนาระบบการเลี้ยงจึงทำให้ผลผลิตไข่ไก่ที่ได้มีคุณภาพต่ำ และฟาร์มเลี้ยงไก่ขาดมาตรฐาน

4. ต้นทุนการผลิตสูง ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาการแข่งขันเพื่อการส่งออก สาเหตุส่วนหนึ่งเกิดจากราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์สูงและต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะพันธุ์ไก่ไข่และวัคซีน มีราคาสูง อีกส่วนหนึ่งเกิดจากได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐน้อย มีสาเหตุจากรัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือ และให้การอุดหนุนเกษตรกรน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่เป็นคู่แข่งกัน โดยเฉพาะการอุดหนุนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อยู่ในระดับต่ำ การคืนภาษีส่งออกไข่ไก่ตามมาตรา 19 ทวิ* ที่มีการขดเคยการคืนภาษีต่ำกว่าความเป็นจริง รวมทั้งประเทศไทยไม่เคยอุดหนุนการส่งออกทำให้ไม่สามารถอุดหนุนการส่งออกได้ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันเพื่อส่งออก

ปัญหาด้านการตลาด

1. การตลาดภายในประเทศยังมีข้อจำกัดในด้านการบริโภค จะเห็นได้ว่าอัตราการบริโภคไข่ไก่เฉลี่ยต่อคนต่อปีของคนไทยอยู่ในระดับต่ำและต่ำกว่ามาก เมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศในโลก เนื่องจากแพทย์และประชาชนบางกลุ่มเกิดความเชื่อในปัญหาโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคมะเร็งไข่เจียวโดยเฉพาะโรคหลอดเลือดหัวใจและไขมันในหลอดเลือดอุดตันจากการบริโภคไข่ ซึ่งความเชื่อดังกล่าวได้ขยายวงกว้างออกไป จึงมีผลทำให้ประชาชนส่วนใหญ่จำกัดการบริโภคไข่อันเป็นผลทำให้เกิดความผิดพลาดของโอกาสในการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าสูง และมีราคาต่ำอีกทั้งยังไม่บังเกิดผลดีต่อประเทศชาติ

2. ปริมาณห้องเย็นมีจำกัด สำหรับการเก็บรักษาไข่ไก่ในภาวะที่มีราคาตกต่ำ เพื่อยืดอายุการบริโภคและการเก็บรักษาคุณภาพไข่ไก่ไว้ เพื่อรอจำหน่ายในสถานการณ์ตลาดในช่วงที่ภาวะการผลิตดีขึ้น

3. การส่งออกของไทยไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความต่อเนื่องในการส่งออก โดยเฉพาะในภาวะที่เกิดการขาดแคลนไข่ไก่ และราคาไข่ไก่อยู่ในระดับสูง ผู้ส่งออกไม่สามารถจัดหาไข่ไก่เพื่อการส่งออกได้ จึงทำให้ประเทศผู้นำเข้าขาดความเชื่อถือผู้ส่งออกไทย ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาโอกาสส่งออกไข่ไก่ไทย

4. ฐานการตลาดบริโภคไข่ไก่ในประเทศไทยมีจำกัด ฐานการบริโภคไข่ไก่ที่สำคัญ (Market Segment) อยู่ที่เด็กนักเรียนและเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษา ซึ่งทำให้ปริมาณการบริโภคเกิดความผันผวน ผันแปรไปตามฤดูกาลของการเปิดภาคเรียนสถานศึกษา รวมทั้งเทศกาลต่าง ๆ ที่ทำให้มีความต้องการไข่ไก่มากกว่าช่วงเวลาปกติ ซึ่งส่งผลทำให้ตลาดไข่ไก่ในประเทศไทยเป็นตลาดที่ไร้เสถียรภาพเกิดความผันผวนในด้านราคา และส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการผลิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ให้ผันแปรตามไปอย่างไร้เสถียรภาพด้วย

ข้อสังเกต

1. ประเด็นผลกระทบต่อสุขภาพจากการบริโภคไข่ การบริโภคไข่ไก่ ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะโรคหลอดเลือดหัวใจ โรคไขมันในหลอดเลือด หรือที่เรียกว่า คอเลสเตอรอล

2. การเลี้ยงไก่ไข่จะส่งผลทำให้เกิดการสร้างงานรายได้ก่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าในทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างแท้จริงทั้งนี้ อาชีพการเลี้ยงไก่ไข่จะมีลักษณะการเชื่อมโยงของกลไกทางเศรษฐกิจ หรือโซ่เศรษฐกิจที่เชื่อมไปทั้งข้างหน้า (Forward Linkage) แล้วข้างหลัง (Backward Linkage) โดยที่หากเกษตรกรมีการเพิ่มขึ้นนั้น หมายถึง ความต้องการสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ก็มีความต้องการเพิ่มขึ้น กระบวนการดังกล่าวจะมีผลทำให้เกิดการสร้างงาน และรายได้ให้กับเกษตรกรไทยเพิ่มมากขึ้น

3. ประเด็นการควบคุมปริมาณการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ดำเนินการได้ใน 3 แนวทาง ได้แก่

3.1 สนับสนุนให้มีการทำสัญญาข้อตกลง (Contract Farming) ระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงผู้ประกอบการ กับธุรกิจไข่ไก่ โดยมีกำหนดปริมาณรับซื้อ และราคารับซื้อที่แน่นอน

3.2 เพิ่มปริมาณการบริโภค (Create Demand) ด้วยการรณรงค์ให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนสามารถบริโภคไข่ไก่เพิ่มขึ้นได้ อันเป็นการเพิ่มคุณภาพทางโภชนาการให้กับเยาวชน

3.3 ลดปริมาณผลผลิต (Supply Control) เพื่อควบคุมปริมาณผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การควบคุมปริมาณการผลิตจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจในการผลิต และโดยที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่รายย่อยมีจำนวนมาก รวมทั้งผู้เลี้ยงไก่รายใหญ่ที่ทำการเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ การที่มีจำนวนผู้เลี้ยงมากมาย และมีความหลากหลายของประเภทผู้เลี้ยง จึงทำให้การควบคุมปริมาณการผลิตเป็นไปได้ยากที่จะประสบความสำเร็จ แนวทางแก้ไขปัญหามาในประเด็นดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีมาตรการจดทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่ของตลาด การควบคุมปริมาณการผลิตจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจในการผลิต และโดยที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่รายย่อยมีจำนวนมาก รวมทั้งผู้เลี้ยงไก่รายใหญ่ที่ทำการเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ การที่มีจำนวนผู้เลี้ยงมากมาย และมีความหลากหลายของประเภทผู้เลี้ยง จึงทำให้การควบคุมปริมาณการผลิตเป็นไปได้ยากที่จะประสบความสำเร็จ แนวทางแก้ไขปัญหามาในประเด็นดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีมาตรการจดทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่

4. ต้นทุนการผลิตไข่ไก่สูง เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกไข่ไก่จากข้อเท็จจริงของการส่งออกไข่ไก่ของไทยสามารถส่งออกได้เพียง 60 ล้านฟอง หรือคิดเป็นสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ 1 ของปริมาณการผลิต สาเหตุสำคัญที่ต้นทุนการผลิตสูงเกิดจากราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์สูงค่าใช้จ่ายในด้านวัคซีน ยา และเวชภัณฑ์สูง ฟาร์มเลี้ยงไก่ของเกษตรกรรายย่อยไร้ประสิทธิภาพและขาด

มาตรฐาน เกษตรกรขาดแคลนเงินในการพัฒนาการเลี้ยงไก่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเลี้ยง ภาระภาษีส่งออก และการคืนภาษี ตามมาตรา 19 ทวิ ยิ่งล่าช้า และไม่ได้คืนเต็มเม็ดหน่วย แนวทางการแก้ไขปัญหา ต้นทุนการผลิตไข่ไก่ของเกษตรกรสูงขึ้นนั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาองค์ประกอบในภาพรวมในส่วนของ การผลิตไข่ไก่ทั้งระบบ เพื่อหาจุดเหมาะสม การแก้ไขปัญหาในด้านนี้จำเป็นที่ส่วนราชการ โดยสำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร และกรมปศุสัตว์ดำเนินการพิจารณาร่วมกับเกษตรกร และธุรกิจเอกชนเพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะใน การแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

5. วัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคาสูง โดยเฉพาะวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ราคา วัตถุดิบอาหารสัตว์ดังกล่าวจะแปรไปตามแลกเปลี่ยน และในกรณีที่ค่าเงินบาทอ่อนตัวได้ ส่งผลให้ราคาวัตถุดิบ อาหารนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกากถั่วเหลืองที่ต้องนำเข้ามาผลิตเป็นอาหารสัตว์ ต้องเผชิญความผัน พวนของต้นทุนการผลิตอาหารเพิ่มขึ้นและยังส่งผลกระทบต่อต้นทุนการเลี้ยงไก่ไข่ด้วย ข้อเสนอแนะทางแก้ไข วางแผนการผลิตพืชวัตถุดิบอาหารสัตว์ ในประเทศให้มีความเพียงพอ และวิจัยสูตรอาหารสัตว์ โดยคำนึงถึง สูตรอาหารสัตว์ที่มีผลทำให้ต้นทุนต่ำสุดที่เกิดจากช่วงเวลาของเปลี่ยนแปลงราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ ตลอดจน คำนึงถึงสภาพของแต่ละท้องถิ่นที่เกิดประสิทธิภาพ และมีต้นทุนการผลิตต่ำสุด นอกจากนั้นแล้ว นโยบายการ นำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ควรมีจุดยืนที่แน่นอน เพื่อการตัดสินใจลงทุนการผลิตอาหารสัตว์ของธุรกิจ ภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดต้นทุน

6. การเกิดโรคระบาด โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคระบาดสัตว์มีผลทำให้ต้นทุนที่เกิดจากค่าใช้จ่ายของ วัคซีน และเวชภัณฑ์ในการเลี้ยงไก่เพิ่มสูงขึ้น ข้อเสนอในประเด็นนี้ ภาครัฐ โดยกรมปศุสัตว์ควรลงทุนผลิต วัคซีน และเวชภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในการเลี้ยงไก่ไข่ และจำหน่ายหรือแจกให้แก่เกษตรกร

7. ฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ขาดมาตรฐาน ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยภาครัฐลงทุนทำการวิจัยระบบเลี้ยงที่มี ประสิทธิภาพ และลดต้นทุน เพื่อเผยแพร่ไปยังเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ทั่วประเทศสำหรับปัญหาในด้านเทคโนโลยี การเลี้ยงไก่จะมีปัจจัยเกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาการเกิดโรคระบาด จึงจำเป็นที่จะต้องมีการแนะนำ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ให้มีการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อลดปัญหาการเกิดโรคระบาดและโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ระบาด โดยรักษาความสะอาดโรงเรือน และอุปกรณ์ การเลี้ยง วัคซีน เท่าที่จำเป็น เพื่อการประหยัดค่าใช้จ่าย และการป้องกันไม่ให้มีพาหะของโรค รวมทั้งการทำลายไก่ที่ป่วยเป็นโรคติดต่อ การป้องกันโรคจะต้องทำให้ ถูกวิธี และตรงกับสาเหตุของโรคนั้น ๆ จึงจะไม่ทำให้เกิดรายจ่ายสูงเกินขอบเขต

8. เกษตรกรขาดเงินลงทุนในการพัฒนาระบบการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อ การพัฒนาการเลี้ยงไก่ไข่ที่มีประสิทธิภาพ และขาดมาตรฐานของฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ทำให้ต้นทุนการผลิตราคาสูง และยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกด้วย ในประเด็นนี้ภาครัฐควรจัดสรรเงินทุนอุดหนุนดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรกู้ นำไปลงทุนในการพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ไข่ ในทางปฏิบัติของการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการโดย เชื่อมโยงกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านด้วยกันสนับสนุนให้เกษตรกรขอรับเงินตามนโยบายกองทุนหมู่บ้าน

9. การผลักดันการส่งออกไข่ไก่ไปยังต่างประเทศ เนื่องจากต้นทุนการผลิตไข่ไก่ของไทยอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับระดับสูงเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการส่งออกไข่ไก่ไทย สาเหตุสำคัญที่ประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ มีการอุดหนุนการ ส่งออก (Export Subsidy) หากทำการเปรียบเทียบการอุดหนุนการส่งออกจะพบว่าเนเธอร์แลนด์มีการอุดหนุน การส่งออกคิดเป็นมูลค่าฟองละ 30 สตางค์ ในขณะที่ประเทศไทยไม่มีการอุดหนุนการส่งออก ฉะนั้น มูลค่าของ การส่งออกที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐจึงเป็นการเพิ่มรายได้ให้ผู้ส่งออกและผู้ส่งออกยังมีความสามารถในการลด ราคาส่งออก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนวทางแก้ไข แม้ว่าประเทศไทยมีอาจจะใช้มาตรการอุดหนุนการส่งออกได้ แต่ประเทศไทยก็ยังมีโอกาสในการให้ความช่วยเหลือในการอุดหนุนธุรกิจไข่ไก่ได้ โดยการอุดหนุนผู้ผลิตภายในประเทศตาม ข้อยกเว้น (Green Box and Blue Box) ด้วยการอุดหนุนทางด้านการวิจัย การจัดหาพันธุ์ดี สินเชื้ออัตรา ดอกเบี้ยค่าการบริการห้องเย็น การคลังสินค้า การให้บริการทางด้านวัคซีน ยา และเวชภัณฑ์ รวมทั้งการ อุดหนุนการตลาดที่เกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์การขนส่ง เป็นต้น

10. การคืนเงินภาษีจากการส่งออกตามมาตรา 19 ทวิ* ถ้าชำและได้คืนไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย

สาเหตุสำคัญเกิดจากปัญหาการจัดทำสูตรในการคำนวณภาระภาษีที่เกิดจากการใช้วัตถุดิบนำเข้า (Import Content) ที่มีภาชนะนำเข้าติดมากับวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไข่ไก่กับวัตถุดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศ (Local Content) ที่ขาดความชัดเจน จึงทำให้กรมศุลกากรไม่อาจจะคืนภาษีจากการส่งออกไข่ไก่ได้ตามที่ ธุรกิจเรียกร้อง โดยที่ภาระภาษีที่เกิดจากการผลิตไข่ไก่ที่เกษตรกรจ่ายจริงอยู่ที่ร้อยละ 6 หรือคิดเป็นมูลค่า ฟองละ 10 สตางค์ แต่การส่งออกจะได้รับการคืนภาษีเพียงฟองละ 1 สตางค์ เท่านั้น จึงเห็นว่า ภาครัฐควรที่ การชดเชย และคืนภาษีในส่วนให้กับธุรกิจส่งออกให้เต็มที่ เพื่อให้สามารถนำมาสู่การเพิ่มขีดความสามารถใน การแข่งขัน

การแก้ไขปัญหานี้ควรให้มีการเร่งรัดในการจัดทำสูตรการคำนวณสัดส่วนของวัตถุดิบที่ใช้ ในการผลิตไข่ไก่ที่เป็นวัตถุดิบภายในประเทศ และนำเข้าเพื่อให้เกิดความชัดเจน และสามารถคืนภาษีให้กับ ธุรกิจส่งออกไข่ไก่ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง

11. การแปรรูปไข่ไก่ เนื่องจากประเทศไทยมีการนำเข้าผลิตภัณฑ์ไข่ไก่แปรรูปปีละไม่น้อยกว่า 200 ล้านบาท และความต้อการนำเข้าดังกล่าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จึงเห็นเป็นโอกาสในการสร้างตลาด เพื่อ แหล่งรองรับผลผลิตไข่ไก่ของเกษตรกร และยังเป็นการทดแทนการนำเข้าสงวนไว้ซึ่งรายได้ที่เป็นเงินตรา ต่างประเทศได้อีกปีละไม่น้อยกว่า 200 ล้านบาท รวมทั้งยังช่วยในการขจัดปัญหาผลผลิตไข่ไก่ส่วนเกินที่ล้น ตลาดได้ส่วนหนึ่ง โดยที่หลายฝ่ายเห็นสมควรให้ภาครัฐให้การสนับสนุนผลักดันการลงทุนในการก่อสร้างโรงงาน ไข่แปรรูป ซึ่งโรงงานไข่แปรรูปจะเกิดผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจให้กับประเทศชาติ และเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นโอกาสที่จะได้ รับประโยชน์จากโรงงานแปรรูปไข่ในด้านส่งออกก็มีโอกาสเพิ่มมาก ขึ้น ทั้งนี้ไข่แปรรูปสามารถยืดอายุในการเก็บรักษาได้ยาวนานกว่า มีความสะดวกต่อการขนส่ง รวมทั้งยังเกิด มูลค่าเพิ่มจากการแปรรูปและอันเนื่องมาจากกระบวนการแปรรูปสร้างงานและรายได้ด้วย

12. การแสวงหาตลาดส่งออกไข่ไก่ ไข่ไก่เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ราคาต่ำและผูกพัน กับการบริโภคของมนุษยชาติในโลก จึงทำให้ไข่ไก่เป็นอาหารหลักของมนุษย์ทุกภูมิภาคทั่วโลก จะเห็นได้ว่า มนุษย์ยังคงมีความต้องการบริโภคไข่ไก่เป็นจำนวนมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรเร่งรัดประชาสัมพันธ์ ในการให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการบริโภคไข่ไก่เป็นแหล่ง อาหารที่มีคุณค่าในราคาถูกและไม่เกิดพิษภัยตามที่เข้าใจกัน การเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เห็นคุณค่า ของการบริโภคไข่ อันจะนำมาสู่การสู่การเสริมสร้างพละทานามัยที่ดี เพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน

2. สนับสนุนให้มีการผลิตไข่เพื่อสุขภาพ โดยการเติมสารไอโอดีน สาร DNA ลงไป เพื่อเพิ่มคุณค่าทาง โภชนาการในไข่ให้มากขึ้น

3. ให้กรมปศุสัตว์ดำเนินการจดทะเบียนเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่สามารถดำเนินการ ได้ภายใต้

4. พระราชบัญญัติเศรษฐกิจการเกษตร พ.ศ. 2522 โดยกรมปศุสัตว์ประสานงานกับสำนักงาน เศรษฐกิจการเกษตรและสหกรณ์ พิจารณาให้ความเห็นชอบและบังเกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

5. สนับสนุนให้มีการทำสัญญาข้อตกลง (Contract Farming) ระหว่างเกษตรกรผู้เลี้ยงกับผู้ประกอบการธุรกิจไข่ไก่ โดยมีการกำหนดปริมาณรับซื้อ และราคารับซื้อที่แน่นอน โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรม ปศุสัตว์เป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่
6. เพิ่มปริมาณการบริโภค (Create Demand) ด้วยการณรงค์ให้ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน สามารถบริโภคไข่ไก่เพิ่มขึ้นได้ อันเป็นการเพิ่มคุณภาพทางโภชนาการให้กับเยาวชน โดยการจัดทำโครงการไข่โรงเรียน โดยกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้พิจารณาดำเนินการ
7. ให้กรมสรรพากรพิจารณาระบบการจัดเก็บภาษีรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการจดทะเบียนของเกษตรกร ซึ่งวิธีการคำนวณภาษีควรใช้ระบบประเมินรายได้ตามความเป็นจริง ด้วยการคำนวณรายได้โดยหักค่าใช้จ่ายแทนการคำนวณภาษีแบบระบบเหมาจ่ายตามจำนวนไก่ไข่ที่เกษตรกรเลี้ยง
8. ให้สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และปศุสัตว์ดำเนินการพิจารณาร่วมกับเกษตรกรและธุรกิจเอกชน เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะในการลดต้นทุนการผลิตไข่ไก่ร่วมกันต่อไป
9. ภาครัฐควรจัดสรรเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำให้เกษตรกรนำไปลงทุนในการพัฒนาระบบการเลี้ยงไก่ไข่ ในทางปฏิบัติของการแก้ไขปัญหาสามารถดำเนินการเชื่อมโยงกับนโยบายกองทุนหมู่บ้าน
10. ภาครัฐควรลงทุนทำการวิจัยระบบการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพและต้นทุน เพื่อเผยแพร่หรือถ่ายทอดเทคโนโลยีไปยังเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ทั่วประเทศ โดยกรมปศุสัตว์ร่วมกับสถาบันการศึกษา
11. ภาครัฐให้ความช่วยเหลือในการอุดหนุนธุรกิจไข่ไก่ได้โดยการอุดหนุนผู้ผลิตภายในประเทศตาม ข้อยกเว้น (Green Box and Blue Box) ด้วยการอุดหนุนทางด้านการวิจัย การจัดหาพันธุ์ดี สินเชื้ออัตราดอกเบี้ย การบริการห้องเย็น การคลังสินค้า การให้บริการทางด้านวัคซีน ยา เวชภัณฑ์ รวมทั้งการอุดหนุน การตลาดที่เกี่ยวกับการบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง เป็นต้น
12. ให้กรมศุลกากรเร่งรัดในการจัดทำสูตรการคำนวณสัดส่วนของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตไข่ไก่ที่เป็นวัตถุดิบภายในประเทศและนำเข้าเพื่อให้เกิดความชัดเจน และสามารถคืนภาษีให้กับธุรกิจส่งออกไข่ไก่ตามมาตรา 19 ทวิ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริง
13. ภาครัฐให้การสนับสนุนผลักดันการลงทุนในการก่อสร้างโรงงานไข่แปรรูป
14. ภาครัฐให้การสนับสนุนธุรกิจผู้ส่งออก ร่วมกับส่วนราชการในการเดินทางไปสำรวจตลาด โดยเฉพาะตลาดที่เป็นโอกาสในความหวังของธุรกิจไทย เปิดทางการเจรจาในการเปิดตลาดส่งออกสินค้าเกษตรที่มีความเป็นไปได้ทั้งหมด ซึ่งรวมถึงไข่ไก่ด้วย

หมายเหตุ: การคืนอากรตามมาตรา 19 ทวิ* แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 เป็นการคืนค่าภาระภาษีอากร สำหรับวัตถุดิบที่นำเข้า ได้แก่ อากรขาเข้า ค่าธรรมเนียมภาษีอื่น ภาษีสรรพสามิต ภาษีมหาดไทย ที่ผู้นำของเข้าได้เสียหรือวางประกันไว้ขณะนำเข้าเมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าได้นำวัตถุดิบนั้นไปผลิตผสม ประกอบหรือบรรจุเป็นสินค้าส่งออก แล้วก็จะได้รับการคืนอากรโดยจะคำนวณค่าภาษีอากรที่คืนให้ตามสูตรการผลิต ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไข จะต้องผลิตส่งออกภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้นำเข้า และต้องขอคืนเงินอากรภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ส่งออกนั้นออกไป

กิจกรรมที่ 6 คุณธรรมในการประกอบอาชีพ

คำสั่ง : ให้ตอบคำถามต่อไปนี้

1. คุณธรรมในการประกอบอาชีพมีความสำคัญอย่างไร

2. จงบอกคุณธรรม จริยธรรมที่ผู้ประกอบการเลี้ยงไก่ไข่ควรมีมาพอสังเขป

3. จงอธิบายปัญหา อุปสรรคของการเลี้ยงไก่ไข่มาพอสังเขป

แบบทดสอบหลังเรียน

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. การกกกลูกไก่ควรกกเป็นเวลากี่สัปดาห์
 - ก. 1 - 2 สัปดาห์
 - ข. 2 - 3 สัปดาห์
 - ค. 3 - 4 สัปดาห์
 - ง. 4 - 5 สัปดาห์

2. ไก่พื้นเมืองตามประวัติศาสตร์ มีรายงานไว้ว่าเป็นไก่ที่มีต้นกำเนิดมาจากไก่อะไร
 - ก. ไก่บ้าน
 - ข. ไก่พันธุ์เล็กฮอร์น
 - ค. ไก่ป่าในทวีปเอเชีย
 - ง. ไก่พันธุ์เหลืองหางขาว

3. ไก่พื้นเมืองมีวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพันธุ์โดยอาศัยพื้นฐานของอะไรเป็นหลัก
 - ก. โดยมนุษย์
 - ข. ธรรมชาติ
 - ค. หลักการปรับปรุงพันธุ์
 - ง. ถูกทุกข้อ

4. พันธุ์ไก่ที่ผสมขึ้นเป็นพิเศษ ซึ่งบริษัทผู้ผลิตลูกไก่พันธุ์จำหน่ายได้มีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์ให้ได้ไก่พันธุ์ที่ให้ผลผลิตไข่สูง และมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด
 - ก. ไก่โรดไอส์แลนด์
 - ข. ไก่เล็กฮอร์น
 - ค. ไก่ไฮบริด
 - ง. ไก่ตะเภา

5. อาหารผสมที่ให้ในระยะ 0 - 6 สัปดาห์นี้ควร มีโปรตีนกี่%
 - ก. 18%
 - ข. 19%
 - ค. 20%
 - ง. 21%

6. การเลี้ยงไก่สาว อายุ 17 - 26 สัปดาห์ พื้นที่ 1 ตารางเมตร เลี้ยงไก่สาวได้กี่ตัว
 - ก. 3 - 4 ตัว
 - ข. 5 - 6 ตัว
 - ค. 7 - 8 ตัว
 - ง. 8 - 9 ตัว

7. การเลี้ยงไก่ไข่ปัจจุบันข้อใดผิด
 - ก. ไก่ไข่เลี้ยงกันมากที่จังหวัดฉะเชิงเทรา
 - ข. ผู้เลี้ยงจะเลี้ยงไก่ไข่เล็กบนพื้นก่อนที่จะออกไข่นาน 4 - 5 เดือน
 - ค. ไข่ที่ได้จากฟาร์มไก่ไข่ทั่วไปจะเป็นไข่ไม่มีเชื้อ (fertile egg)
 - ง. ไก่ไข่จะเลี้ยงบนกรงตับเพื่อออกไข่ ระยะออกไข่จะประมาณ 15 - 18 เดือน จึงจะปลดระวาง

8. ข้อใดผิดเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่กระทง
 - ก. พันธุ์ไก่ระดับปู่ - ย่า เรียกว่า Grand Parent Stock หรือ GP ไทยนำเข้าจากต่างประเทศ
 - ข. พันธุ์ไก่ระดับพ่อแม่พันธุ์ เรียกว่า Parent Stock ไทยก็อาจจะนำเข้าจากต่างประเทศด้วย
 - ค. ไก่เนื้อ หรือ broilers ไทยก็นำเข้าจากต่างประเทศเช่นกัน
 - ง. ไทยสามารถผลิตลูกไก่เนื้อเพื่อเลี้ยงขุนได้อย่างพอเพียง

9. ข้อใดผิดเกี่ยวกับการจัดการฟาร์มไก่กระทงปัจจุบัน
 - ก. ไก่มีอัตราการแลกเนื้อต่ำ คือกินอาหาร 2 กก. หรือน้อยกว่า จะสร้างเป็นน้ำหนักได้ 1 กก.
 - ข. ไก่มีระยะเวลาการเลี้ยงสั้น 5 - 7 สัปดาห์สามารถที่จะขายได้ในน้ำหนักประมาณ 1.5 - 2.0 กก.
 - ค. ผลกำไรเฉลี่ยต่อไก่ 1 ตัว จะไม่มากนัก ประมาณ 1 - 5 บาท
 - ง. เดิมส่วนใหญ่การเลี้ยงไก่จะเป็นโรงเรือนระบบปิด ต้นทุนต่ำ

10. ข้อใดผิดเกี่ยวกับการจัดการไก่โรงเรือนระบบปิดในปัจจุบัน
 - ก. เป็นระบบที่เรียกว่า evaporative cooled cell โดยที่ในโรงเรือนจะมีระบบทำความเย็นด้วยน้ำ
 - ข. ระบบ evaporative cooled cell อุณหภูมิต่ำกว่าภายนอกประมาณ 4 - 5 องศาเซลเซียส
 - ค. ในระบบ evaporative cooled cell สามารถที่จะเลี้ยงไก่ได้ 10 - 12 ตัวต่อ 1 ตร.ม.
 - ง. โรงเรือน evaporative cooled cell แต่ละหลังอาจจะเลี้ยงไก่ได้ถึง 10,000 ตัว หรือมากกว่า

11. สัตว์ปีกชนิดใดที่คนไทยนิยมเลี้ยงมากที่สุด
 - ก. เป็ด
 - ข. ไก่
 - ค. นกกระทา
 - ง. นกกระจอกเทศ

12. ลูกไก่อายุ 5 - 7 วัน ควรทำวัคซีนชนิดใด
- อหิวาต์
 - นิวคาสเซิล
 - หลอดลมอักเสบ
 - ลมบ้า
13. โรคนิวคาสเซิล หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าอะไร
- โรคห่า
 - โรคฉี่หนู
 - โรคลมชัก
 - โรคท้องร่วง
14. ข้อใดคือโรคไม่ติดต่อ
- โรคบิด
 - โรคพยาธิ
 - โรคอหิวาต์
 - โรคนิวคาสเซิล
15. ฟุตแคนเดิล (Footcandle) หมายถึงอะไร
- ระยะทางเป็นฟุตจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
 - ระยะทางเป็นเมตรจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
 - ระยะทางเป็นนิ้วจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
 - ระยะทางเป็นกิโลเมตรจากหลอดไฟถึงระดับหัวไก่
16. ลูกไก่ 1 ตัว ต้องการพื้นที่ในห้องกกลูกไก่ เท่ากับเท่าใด
- 19 ตัว/ตารางเมตร
 - 20 ตัว/ตารางเมตร
 - 21 ตัว/ตารางเมตร
 - 22 ตัว/ตารางเมตร
17. ลักษณะทั่วไปของโรงเรือนสัตว์ปีกที่ดี ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด
- กันลม แดด ฝน ได้
 - สามารถรักษาความสะอาดได้ง่ายไม่เป็นที่ขังน้ำ
 - อากาศภายในโรงเรือนไม่จำเป็นต้องระบายถ่ายเทอากาศ
 - พื้นควรเป็นพื้นซีเมนต์ จะทำให้ทำความสะอาดได้ง่ายและควรปูแกลบเป็นวัสดุรองพื้น

18. ข้อใดจัดเป็นพันธุ์ไก่พื้นเมือง
- ไก่แจ้ ไก่กู ไก่ตะเภา ไก่บาร์
 - ไก่แจ้ ไก่กู ไก่ตะเภา ไก่เบตง
 - ไก่แจ้ ไก่กู ไก่บาร์ ไก่โรดไอร์แลนด์
 - ไก่แจ้ ไก่บาร์ ไก่โรดไอร์แลนด์ ไก่เล็กฮอร์น
19. ไก่พื้นเมืองมีอาการทางระบบหายใจและระบบประสาท คือ ไก่จะหายใจลำบาก น้ำมูกไหล หายใจดัง ชักกระตุก คอบิดเบี้ยว ขาปิกเป็นอันขาด เดินเป็นวงกลม เบื่ออาหาร และภายใน 2 - 4 วัน ไก่พื้นเมือง อาจจะตายหมด เป็นได้ทั้งไก่พื้นเมืองตัวเล็กและตัวใหญ่
- โรคหลอดลมอักเสบ
 - โรคฝีดาษ
 - โรคนิวคาสเซิล
 - โรคคหิวาต์
20. ไก่พื้นเมืองจะแสดงอาการตัวร้อนจัด หายใจไม่สะดวก หงอนเหนียงเปลี่ยนเป็น สีดำคล้ำ
- โรคหลอดลมอักเสบ
 - โรคฝีดาษ
 - โรคคหิวาต์
 - โรคนิวคาสเซิล

สำนักงาน กศน.

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

1. ค	2. ค	3. ง	4. ค	5. ค
6. ค	7. ข	8. ค	9. ข	10. ข
11. ก	12. ข	13. ค	14. ข	15. ก
16. ง	17. ก	18. ง	19. ค	20. ข

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

1. ค	2. ค	3. ข	4. ค	5. ก
6. ง	7. ค	8. ค	9. ง	10. ค
11. ข	12. ข	13. ก	14. ข	15. ก
16. ง	17. ค	18. ข	19. ค	20. ข

สำนักงาน กศน. จังหวัดเชียงใหม่

บรรณานุกรม

เฉลิมชัย สังข์มณฑล. (2557). **คู่มือไก่ไข่**. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์เกษตรสยาม.

ปรเมศร์ ตันดินพรัตน์. (2557). **การเลี้ยงไก่ไข่**. กรุงเทพฯ: เกษตรสยาม.

ภูวนาท นนทรี. (2544). **การเลี้ยงไก่ไข่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกษตรสาส์น.

รัตนา โพธิ์รัตน์.(2557). **ไก่ไข่(ชุดเกษตรลองทำดู)**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิภาวรรณ ช่วยสงค์ และคณะ. (2554). **ช่องทางการพัฒนาอาชีพ**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ ลอง ไลฟ์เอ็ด.

อารีลักษณ์ อุดมแก้ว. (2554). **การเลี้ยงไก่ไข่**. นนทบุรี.

กฤติกร เผดิมเกื้อกุลพงศ์. **พระราชบัญญัติ แข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 และการผูกขาดในภาคเกษตร: กรณีศึกษาตลาดไข่ไก่**. สำนักพิมพ์ openworlds: กรุงเทพมหานคร. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2558 จากเว็บไซต์ <http://v-reform.org/wp-content/uploads/2012/06/การผูกขาดในภาคเกษตร-กรณีตลาดไข่ไก่.pdf> www.as.mju.ac.th

เก่ง มังกรนิทรา. **รูปแบบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรค**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2558 จากเว็บไซต์ <https://www.gotoknow.org/posts/271990>

สุระ ภินโย. **การเลี้ยงไก่ไข่**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2558 จากเว็บไซต์ <http://www.oknation.net/blog/surapinyo/2012/10/01/entry-3>

โรงเรือนเลี้ยงไก่เนื้อ. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2558 จากเว็บไซต์ <http://www.animals-farm.com/โรงเรือนเลี้ยงไก่เนื้อ/>

สำนัก

คณะผู้จัดทำ

นายสร้อย	พุทฺธโส	ผู้อำนวยการ	กศน.อำเภอสะเมิง	ประธาน
นางสุพรรณิ	พองเงิน	ครูชำนาญการ	กศน.อำเภอสะเมิง	รองประธาน
นายภูวกร	วิริยา	ครูอาสาสมัครฯ	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นายยุทธศักดิ์	ชื่นชูภาพ	ครู กศน.ตำบล	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นางสาวศรัญญา	ตันใจ	ครู กศน.ตำบล	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นางสุภาษา	สบสุขสกุลผล	ครู กศน.ตำบล	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นายสรณินกร	ใจบุญ	ครู กศน.ตำบล	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นายไพรัช	ปุนนะมา	ครูอาสาสมัครฯ	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นางสาวนงลักษณ์	ดั่งแดง	ครูอาสาสมัครฯ	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นายบุญรัตน์	หมื่นบุญตัน	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นายณัฐวัตร	แสงประสิทธิ์	บรรณารักษ์	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการ
นายธงชัย	ขยัน	ครู กศน.ตำบล	กศน.อำเภอสะเมิง	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการ/ปรับปรุงแก้ไข

ที่ปรึกษา

นายศุภกร	ศรีศักดิ์ดา	ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่
นางมีนา	กิตติขานนท์	รองผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่

คณะกรรมการ/ปรับปรุงแก้ไข

นางสาวมนทิกา	ปูอินตะ	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอแม่เมาะ	ประธานกรรมการ
นางนุชลี	สุทธานนท์กุล	ครูชำนาญการพิเศษ	กรรมการ
นางยุพดี	ดวงคำ	ครูชำนาญการ	กรรมการ
นางพรวิไล	สาระจันทร์	ครู คศ.1	กรรมการ
นายสมัย	รักร่วม	ครู คศ.1	กรรมการ
นายทวิช	กันธะคำ	ครู คศ.1	กรรมการ
นายสมชาย	วงศ์เขียว	ครูอาสาสมัครฯ	กรรมการ
นางธเนตรศรี	บุญหมื่น	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นางประกายมาศ	เขมิกาอัมพร	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นายทณง	อินทร์ตัน	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นายจักรกฤษณ์	ปีก่ำ	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นางสาวดาริกา	ชัยแก่น	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นายศุภฤกษ์	ศิริธนาสรรค์	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นายธนภูมิ	ชมภูรัตน์	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นายดนุพงษ์	บุรณะพิมพ์	ครู กศน.ตำบล	กรรมการ
นางศาสธิมา	ศรีนา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่	กรรมการและเลขานุการ